

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

JOUKKOTUOTANTO SODAN AJAN JOUKKOJEN KOULUTUSMENETELMÄNÄ

Pro gradu-tutkielma

Majuri
Olli Envall

Upseerin tutkinnon täydentäminen

Toukokuu 2008

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Upseerin tutkinnon täydentäminen	Linja Maavoimat	
Tekijä Majuri Olli Envall		
Tutkielman nimi Joukkotuotanto sodan ajan joukkojen koulutusmenetelmänä		
Oppiaine, johon työ liittyy Operaatiotaito ja taktiikka	Säilytyspaikka MPKK:n kirjasto	
Aika Toukokuu 2008	Tekstisivuja 77	Liitesivuja 26
TIIVISTELMÄ		
<p>Puolustusvoimissa joukkotuotanto on nimitys sellaiselle asevelvollisten koulutukselle, jonka tuloksena syntyy sodan ajan joukkoja. Joukkotuotanto on suorituskyvyn rakentamista ja ylläpitoa, joka on Puolustusvoimien toinen pääprosessi. Sen tuotoksia ovat muun muassa puolustusjärjestelmän suorituskyky, suorituskykyiset ja taistelunkestävät joukot ja järjestelmät. Suorituskyky tuotetaan joukon omalla kalustolla joukon ensimmäiseen tehtävään. Tuotantoerän suuruus on yleisesti perusyksikkö ja se pyritään saamaan yhdestä saapumiseraasta.</p> <p>Tutkimus tarkastelee, miten joukkotuotanto toimii sodan ajan joukkojen koulutusmenetelmänä. Tutkimuksen pääkysymys on kuinka joukkotuotanto luo suorituskykyä sodan ajan joukoille. Tutkimuksen pääkysymyksen vastataan alakysymysten kautta. Alakysymykset ovat seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mitä on joukkotuotanto, – miten varusmiehistä tuotetaan sodan ajan joukko ja – miten luodaan ja ylläpidetään reservin suorituskykyä? <p>Tutkimuksessa selvitettiin, miten pysyväisluonteisten käskyjen ja ohjeiden (OPO-ohjeet) sekä annettujen käskyjen mukainen tuottaminen (teoria) toteutuu sekä miten ensimmäisen tuotantotehtävän joukot ovat käytettävissä jatkosijoittamisessa. Jatkosijoittamisessa tarkasteltiin, miten joukolle luodaan suorituskykyä. Tutkimus keskittyi kolmeen ajankohtaan, joita ovat (a) joukkojen luominen ja tuotannon aloittaminen 1990-luvulla, (b) joukkojen tuottaminen 2000-luvulla ja (c) uusiutuva PTL vuonna 2008.</p> <p>Tutkimuksessa on viitattu vain julkisiin lähteisiin. Osa tutkimuksen lähdeaineistosta on turvaluokiteltua tietoa, joka on hankittu haastattelun kautta. Tällöin se on voitu muuttaa yleisempään muotoon ja esittää julkisessa tutkimuksessa. Tutkimuksessa ei voi sivuuttaa tosiasia-</p>		

aa, että tutkijan täytyy olla tietoinen aiheeseen liittyvän turvaluokitellun tiedon sisällöstä.

Kertausharjoitusten tavoitteet ovat muuttuneet. Strategisen iskun torjunnan ja ennaltaehkäisyn (SIETO-) joukkojen suorituskykyä pidetään yllä yksiköiden kertausharjoituksilla. Alueiden valtaamisen pyrkivän hyökkäyksen torjunnan (ALTO-) joukkojen kertausharjoituksissa luodaan avainhenkilöstölle kykyä kouluttaa joukkoa, mikäli niitä tarvitaan valmiutta kohotettaessa. Kuitenkin näiden joukkojen yksikköharjoituksia järjestetään vain rajoitetusti. Asevelvollisuuslain antamat resurssit sallisivat paljon laajemman reservin harjoittamisen.

Tutkimuksen perusteella joukkotuotanto on kehittänyt varusmieskoulutuksen sisältöä, tasoa ja samalla tuonut varusmieskoulutukselle selkeät tavoitteet. Se on lisännyt koulutetun sodan ajan joukon kiinteyttä. Samalla on tiedostettu kiinteyden merkitys sodan ajan joukon suorituskyvyn lähteenä erityisesti taistelutilanteissa. Joukkotuotetun sodan ajan joukon koulutus-taso on korkea kotiuttamishetkellä.

Joukkotuotanto on toimiva sodan ajan suorituskykyä luova prosessi. Joukkotuotantoon siirtyminen on ollut oikea päätös. Sen kehittämistä tulee jatkaa ALTO-joukkojen harjoittamisen osalta.

AVAINSANAT

Joukkotuotanto, kutsunnat, varusmieskoulutus, perustamistehtäväluettelo, kertausharjoitus

1	”SOTILAISTA SODAN AJAN JOUKKOIHIN”	6
2	TUTKIMUSASETELMA JA MENETELMÄT	8
2.1	Tutkimustilanne	8
2.2	Tutkimuksen pääkysymys ja ongelmat.....	9
2.3	Tutkimusmenetelmät.....	10
2.4	Tutkimuksen keskeiset käsitteet.....	13
3	JOUKKOTUOTANTO	15
3.1	Joukkojen ylläpito	15
3.1.1	Joukkotuotannon periaate	15
3.1.2	Kutsunnat	17
3.1.3	Perustamistehtäväluettelo (PTL).....	18
3.1.4	Tuotantotehtäväluettelo.....	21
3.2	Joukkojen tuottaminen	22
3.2.1	Joukon tuottaminen joukko-osastossa.....	22
3.2.2	Joukon tuottaminen jatkosijoittamalla	23
3.2.3	Joukon sijoittaminen sotilasläänin reservistä	24
3.3	Joukkotuotantotapoja varusmieskoulutuksessa	24
3.3.1	Jatkuva tuottaminen	25
3.3.2	Joukon tuottaminen määrääjain	25
3.3.3	Joukko tuotetaan pääkaluston elinkaaren ajaksi	26
3.3.4	Joukko tuotetaan henkilöstön elinkaaren ajaksi	27
3.3.5	Sijoittaminen suoraan PTL:ssa olevaan joukkoon	27
3.4	Joukon kiinteyden merkitys.....	28
3.5	Joukkotuotantoon liittyvät laskentamallit ja suunnitelmat	29
4	JOUKOT SYNTYVÄT.....	32
4.1	Teoriaa ja käytäntöä - suunnitelmia ja todellisuutta.....	32
4.1.1	Tuotannon aloittaminen 1990-luvun alussa - Kasvukipuja ja rajapintoja.....	32
4.1.2	2000-luvun joukkojen tuottaminen - Valmiusyhtymät ja SIETO-joukot painopisteenä.....	36
4.1.3	Uusiutuva PTL vuonna 2008 - Uudet maavoimat syntyvät	39
4.1.4	Kertausharjoitussuunnittelu	41
4.1.5	Tuotantokulttuurit ja vivahteet.....	43
4.2	Miehet ”väessä” - joukot syntyvät.....	45
4.2.1	Kutsuntojen tuotos - Miehiä ruotuväkeen	45
4.2.2	Palveluksen aikainen poistuma – Koulutettavat vähenevät	52
4.2.3	Joukkoihin sijoitetut asevelvolliset – Valmiita joukkoja	54
4.2.4	Kertausharjoitusten toteutuminen – Säästökuurit iskevät	59
4.3	Joukkotuotantokyselyn tulokset.....	61
4.3.1	Kyselyn toteutus.....	61
4.3.2	Vastausten tarkastelu kyselylomakkeen perusjaottelulla	62
4.3.3	Vastausten tarkastelu kyselylomakkeen erityisjaottelulla	70
5	DISKUSSIO	75

LÄHDELUETTELO	83
LIITTEET.....	89
LIITE 1 JOUKKOTUOTANTO PUOLUSTUSVOIMIEN PROSESSEISSA	90
LIITE 2 a ESIMERKKI TUOTANTOTEHTÄVIEN LASKENTAPERUSTEISTA.....	91
LIITE 2 b ESIMERKKI TUOTANTOTEHTÄVISTÄ JOUKKO-OSASTOLLE 10 VUODEKSI	92
LIITE 3 ESIMERKKI KENTTÄTYKISTÖN KOULUTUSTARVELASKELMASTA	95
LIITE 4 ESIMERKKI KENTTÄTYKISTÖN YKSIKÖIDEN HENKILÖSTÖTARPEESTA.....	97
LIITE 5 PALVELUKSEEN ASTUNEET ALOKKAAT SOTILASLÄÄNEITTÄIN.....	103
LIITE 6 JOUKKOTUOTANTOKYSELYN KYSYMYKSET	107
LIITE 7 JOUKKOTUOTANTOKYSELYN KOOTUT VASTAUKSET	112
LIITE 8 JATKOSIJOITTAMISEN PERIAATTEITA	113

JOUKKOTUOTANTO SODAN AJAN JOUKKOJEN KOULUTUSMENETELMÄNÄ

1 ”SOTILAISTA SODAN AJAN JOUKKOOIHIN ”

Suomen itsenäisyyden ajan puolustusvoimat ovat pohjautuneet yleiseen asevelvollisuuteen ja reserviläisistä muodostettuun kenttäarmeijaan. Varusmiespalveluksen suorittaneista reserviläisistä on muodostettu sodan ajan joukkoja. Järjestelmä kehittyi aikojen saatossa, mutta perusajatus pysyi samana. Rauhan ajan joukko-osastot kouluttivat sotilaita, joita suojeluskunta ja myöhemmin sotilaspiirit sijoittivat ylläpitämiinsä joukkoihin. Joukkojen ylläpitoa varten sotilaspiirien esikunnissa oli mittavat kortistot, joiden sisältämät tiedot päivitettiin käsin kirjoittamalla.

1930-luvulla luotu Airon ja Grandellin suojajoukkojärjestelmä perustui malliin, jossa suojajoukkotehtäviin oli käytössä koulutettuja varusmiesyksiköitä. Samaan aikaan varuskunnissa oli koulutuksessa alokkaita, jotka katsottiin sotakelpoisiksi neljän kuukauden palvelusajan jälkeen. Sotakelpoiset alokkaat korvasivat aikanaan kotiutuvan vanhimman saapumiserän. Vuosittaisten palvelukseen astumiserien lukumäärä vaihteli yhdestä neljää ja palvelusajat 12 aina 18 kuukauteen.¹

Suurilla ikäluokilla kaikkien aselajien henkilöstöä riitti kaikille sotilaspiireille. Joukko-osastojen lähipaikkakunnilla oli luonnollisesti paljon paikkakunnan joukko-osastossa palvelleita, joten sotilaspiirillä oli käytettävissä paljon paikkakunnan joukko-osaston aselajin miehiä. Joukkojen sijoitusprosentti oli käytännössä aina lähes 100, mutta niiden henkilöstön koulutaso ja ikärakenne olivat kirjavia. Henkilön sijoitus purkautui paikkakunnalta muuton seurauksena. Muuttoliike vaikutti joukkojen kokoonpanoihin.

Joukkojen kertausharjoitukset muodostuivat henkilöiden kertausharjoituksiksi. Sotilaspiireissä vakiintui tavaksi sijoittaa kertausharjoitukseen kutsuttavat joukot uudestaan juuri ennen

¹ Haastattelu Eversti Kalle Liesinen

kertausharjoituskutsujen lähettämistä. Tottunut sijoittaja kykeni kokoamaan innokkaiden joukon, joka halusi kertaamaan.² Toimenpiteellä vältettiin lykkäysanomusten tulva. Tuloksena oli ikävä tosia, että kertausharjoituksissa ei koulutettu perustamistehtävälueen (PTL) mukaisia joukkoja vaan esimerkiksi pataljoonan verran halukkaita reserviläisiä.

Maaseudun autioituminen ja väestön muuttoliike taajamiin vähensi muuttotappioalueilla olevien sotilaspiirien sijoituskelpoisen reservin määrää. Osin asejärjestelmien kehittymisen ja ikäluokkien pienenemisen johdosta erikoiskoulutetun reservin tarve ja käyttö korostuivat. Enää ei ollut automaattisesti riittävästi sotilaita kaikkiin joukkoihin. 1980-luvulla kehitetty asevelvollisuusalan tietojärjestelmä mahdollisti asevelvollisten valvonnan tietotekniikan keinoin. Kortistopohjainen valvonta päättyi, eikä asevelvollinen enää ollut sidottu kotipaikkakunnan sotilaspiirin käyttöön.

Koulutusmenetelmäksi vaihtui vähitellen 1990-luvulla joukkotuotanto³. Se perustuu toimintatapaan, jossa koulutetaan homogeenisiä, sisäisen kiinteyden ja saman koulutuksen saaneita joukkoja. Koulutus pyritään antamaan joukon omalla sodan ajan kalustolla. Koulutettu joukko luovutetaan perustavalle sotilasläänille. Kaikki joukon jäsenet ovat perustavan sotilasläänin käytössä. Muuttoliike ja henkilön kotipaikkakunta ei pura henkilön sijoitusta, jolloin joukon alkuperäinen kokoonpano säilyy paremmin. Siirtyminen joukkotuotantoon päätti lopullisesti Airon ja Grandellin varusmiespohjaisten suojajoukkojen käytön sodan ajan kärkijoukkoina⁴.

Kiinnostukseni joukkotuotantoon syntyi 1990-luvulla työskennellessäni Karjalan Tykistörykmentin rykmenttiupseerina Karjalan Prikaatissa. Tehtäviini kuului muun muassa kenttätykistöaselajin joukkojen koulutuksen suunnittelu. Joukkotuotannon käynnistyessä osallistuin myös Itäisen Maanpuolustusalueen kenttätykistöjoukkojen tuotannon suunnittelu Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunnan ohjeiden mukaisesti. Myöhemmät työtehtäväni Kymen Sotilasläänin Esikunnassa ja Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunnassa liittyivät joukkotuotantoon ja sodan ajan joukkojen liikekannallepanon suunnitteluun. Työtehtävien yhteydessä minulle syntyi halu tutkia joukkotuotantoa ja miten se luo sodan ajan joukoille suorituskykyä.

² Nissinen 2003, sivu 12

³ Hägglund 2006, sivu 188

⁴ Haastattelu Eversti Kalle Liesinen

2 TUTKIMUSASETELMA JA MENETELMÄT

2.1 Tutkimustilanne

Suomen puolustusvoimissa on varsin pitkä varusmiehiin ja palkattuun henkilöstöön kohdistuneiden empiiristen kyselytutkimusten traditio. Kyselyjä on tehty 1960-luvulta alkaen noin 40 vuoden ajan. Tässä kyselytutkimusten traditiossa on huomionarvoista sekä kirjallisen kyselyn ja tilastollisen analyysin käyttö tutkimusmenetelmänä että pyrkimys puolustusvoimien suurten henkilöryhmien, eli varusmiesten, reserviläisten ja palkatun henkilöstön arvojen, normien, motivaation, asenteiden ja mielipiteiden systemaattiseen kartoittamiseen.⁵

Joukkotuotantoa on aikaisemmin tutkittu lähinnä Maanpuolustuskorkeakoulun opinnäytetöissä. Puolustusvoimissa käytössä olevasta Taisto-kirjastotietokannasta hakusanalla ”joukkotuotanto” löytyi 22 julkaisua⁶. Julkaisuista pääosa on esipuseerikurssilla laadittuja tutkielmia. Joukossa on muutama kadettikurssilla laadittu tutkielma ja muutama yleisesikuntaupseerikurssilla laadittu diplomityö. Pääosa töistä käsittelee jonkin aselajin joukkojen tai puolustushaaran erikoisjoukon kouluttamista painottuen koulutussuunnitelman laadintaan tai miten joukkotuotanto on vaikuttanut koulutukseen. Koulutuksen tuloksia ja sen vaikutuksia sodan ajan joukkojen valmiuteen ei aikaisemmissa tutkimuksissa ole käsitelty. Töissä ei myöskään ole tutkittu joukkotuotannon kustannustehokkuutta.⁷

Varusmieskoulutuksen tuloksena tuotetun joukon jatkosijoittamista on tutkittu vähemmän. Maanpuolustuskorkeakoulussa täydennyskoulutusosastolla on tehty tutkimus ”Rauhanturvapalveluksessa syntyneen osaamisen käytettävyys reserviläisten sijoittamisessa sodan ajan tehtäviin”. Mainitun tutkimuksen tavoitteena on ollut osaamisen hallinnan prosessimallien ulottaminen rauhanturvapalveluksen erityisluonteen huomioimiseksi jatkosijoitettaessa reserviläisiä sodanajan joukkoihin⁸. Väinölällä on vahva näkemys, ettei rauhanturvatehtävissä tuotettua uutta osaamista eikä siviilissä hankittua osaamista ja johtajakokemusta ole laajemmalla määrin hyödynnetty reservin sodanajan sijoituksissa rauhanturvapalveluksen päätyttyä⁹.

⁵ Olli Harinen ja Pertti Alanen, Luentomoniste: ”SOTILASSOSIOLOGINEN TUTKIMUS PUOLUSTUSVOIMISSA”

⁶ Taisto, Puolustusvoimien kirjastojen tietokantaohjelma, hakutulos 15.9.2006

⁷ Taisto, Puolustusvoimien kirjastojen tietokantaohjelma, hakutulos ”Joukkotuotanto”. Tulostettu 15.9.2006.

⁸ Väinölä 2006

⁹ Väinölä 2006, tiivistelmä

1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa puolustusvoimissa aloitettiin varusmiehiin, kanta-henkilökuntaan ja reserviläisiin kohdistuvat laajat kyselytutkimukset. Pääesikunnan tiedotus-osaston reserviläistutkimuksia toteutettiin 1980-luvulla vuosina 1985 ja 1987. Tavoitteena oli järjestelmä, jossa sekä varusmiestutkimus, henkilökuntatutkimus että reserviläistutkimus tehtäisiin kolmen vuoden välein. Tutkimukset toteutettiin laajoina massatutkimuksina, joissa pyrittiin siihen, että kaikki tai suurin osa varusmiehiltä, henkilökunnasta ja reserviläisistä vastaisi kyselyyn.

Varusmiehiin ja reserviläisiin kohdistuvat kyselytutkimuksilla tutkittiin palvelusolosuhteita ja yksittäisen henkilön kokemuksia palveluksesta ja pidetyistä kertausharjoituksista. Tutkimukset paneutuivat enemmän koulutuksen ja harjoitusten laatuun yksilön kannalta. Tutkimukset eivät kohdistuneet joukon operatiiviseen suorituskykyyn tai elinkaareen. Karkeasti yleistäen tutkimukset hakivat vastausta kysymyksiin:

- miten varusmies koki varusmiespalveluksen,
- miten reserviläinen koki kertausharjoituksen sekä
- minkälaista oli annettu koulutus?

Sotilasjoukon kiinteyteen liittyviä tutkimuksia on tehty sekä asevoimissa että korkeakouluisissa. Sotilasorganisaation ryhmäkiinteyttä ja pienryhmäilmiöitä on ulkomaisissa sotilassosiologisissa tutkimuksissa tutkittu jo toisesta maailmansodasta alkaen. Asiaa on tutkittu varsinkin Israelissa ja Yhdysvalloissa. Suomalainen perusteos on Knut Pippingin väitöskirja ”Kompaniet som samhälle” (1947), jonka kohteena oli jatkosodan konekiväärikomppanian sosiaalinen rakenne.

1990-luvulta alkaen on sotilasorganisaation pienryhmäilmiöiden tutkimusta puolustusvoimissa tutkittu jonkin verran. Saatavilla on muutamia tutkimuksia muun muassa Kososen tutkimus rauhanturvajoukosta vuodelta 2003¹⁰ ja Tikkasen tutkimus kertausharjoitusjoukoista vuodelta 2004¹¹. Vuonna 2006 on ilmestynyt kaksi Salon tutkimusta¹². Aihetta käsittelee myös vuonna 2001 ilmestynyt Nissisen syväjohtamista käsittelevä väitöskirja¹³.

2.2 Tutkimuksen pääkysymys ja ongelmat

¹⁰ Kosonen 2003

¹¹ Tikkanen 2004

¹² Salo 2006

¹³ Olli Harinen ja Pertti Alanen: Luentomoniste: ” SOTILASSOSIOLOGINEN TUTKIMUS PUOLUSTUS-VOIMISSA”

Tutkimuksen pääkysymys on kuinka joukkotuotanto luo suorituskykyä sodan ajan joukoille. Tutkimuksen pääkysymykseen vastataan alakysymysten kautta. Alakysymykset ovat:

- mitä on joukkotuotanto,
- miten varusmiehistä tuotetaan sodan ajan joukko ja
- miten luodaan ja ylläpidetään reservin suorituskykyä?

Tutkimus tarkastelee, miten joukkotuotanto toimii sodan ajan joukkojen koulutusmenetelmänä. Tutkimus liittyy suorituskykyisten joukkojen ylläpitoon. Tutkimuksessa selvitetään sodan ajan joukkojen (SA-joukkojen) koulutusta.

Tutkimuksessa oletetaan, että varusmiesten koulutuksen peruskustannukset ovat joukko-osastoilla samansuuruiset. Koulutuksen kustannusten erot johtuvat pääsääntöisesti koulutusvälineistön ja asejärjestelmien käyttökustannuksista. Nämäkään kustannukset eivät kokonaan jää joukko-osaston vastuulle, sillä ainakin ampumatarvikkeet ovat vielä olleet vastikkeettomia. Niin sanotun syrjäseudun vaikutusta kustannuksiin ei tutkita.

Tutkimuksen painopiste on maavoimien joukoissa ja vielä esimerkein kohdennettuna Itäisen Maanpuolustusalueen tuotantotehtäviin. Vertailujoukko-osastoina on käytetty Kainuun Priikaatia ja Panssariprikaatia. Tutkimus ei tarkastele materiaalista valmiutta eikä kantahenkilökunnan sijoittamista sodan ajan joukkoihin. Työ ei myöskään käsittele joukkojen varustamista. Sotavarusteita käsitellään kuitenkin koulutusvälineenä ja joukon elinkaareen vaikuttavana tekijänä.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus tehtiin kuvailevalla ja osin vertailevalla sisältöanalyysillä ilman hypoteesia. Pääkysymys jaettiin alakysymyksiin, joista muodostuivat työn alaluvut. Alakysymyksien avulla saatuja tuloksia testattiin väittämiin perustuvalla kysymyssarjalla.

Tyypiltään tutkimus on havainnoiva ja vertaileva. Työ selvitti, miten teorian (pysyväisluonteisten käskyjen ja ohjeiden (OPO-ohjeet) ja käskyt) mukainen tuottaminen toteutuu sekä miten ensimmäisen tuotantotehtävän joukot ovat käytettävissä jatkosijoittamisessa. Jatkosijoittamisessa tarkasteltiin, miten joukolle luodaan suorituskykyä. Tutkimus keskittyi kolmeen ajankohtaan, joita ovat

- joukkojen luominen ja tuotannon aloittaminen 1990-luvulla

- joukkojen tuottaminen 2000-luvulla
- uusiutuva PTL vuonna 2008.

Tutkimus paneutuu tarkemmin vuoteen 2001, koska kyseisenä vuonna on tutkittu Panssariprikaatin molempien saapumiserien ryhmäkiinteyttä, palvelusmotivaatiota ja palveluksen keskeyttämistä. Tutkimukset ovat osa Salon väitöskirjatutkimusta. Kainuun Prikaatin ja Karjalan Prikaatin palveluksen aikaisen poistuman tilastoja verrataan Salon aineistoon.

Haasteena on, että merkittävä osa tutkimuksen lähdeaineistosta on turvaluokiteltua. Ohjeen laajuudesta ja kirjoittamisajankohdasta riippuen tietoturvaluokka vaihtelee tietoturvaluokasta II (SALAINEN) tietoturvaluokkaan IV (VIRANOMAISKÄYTTÖ). Turvaluokiteltu tieto on hankittu haastattelun kautta, jolloin se on voitu muuttaa yleisempään muotoon ja esittää julkisessa tutkimuksessa. Tutkimuksessa on viitattu vain julkisiin lähteisiin. Toisaalta tutkimuksessa ei voi sivuuttaa tosiasia, että tutkijan täytyy olla hyvin tietoinen PTL:n sisällöstä ja rakenteesta. Ilman tämän asian tunnustamista tutkimuksella ei ole todellisuus pohjaan. PTL:n tulee voida viitata, vaikka sitä ei ole julkisesti saatavilla. Samoin toimitaan myös eräiden PTL:n liittyvien kirjojen ja ohjeiden osalta, koska niiden sisältämän tiedon hallinta on välttämätöntä. Esimerkkeinä voidaan mainita Kenttäohjesääntö VII ja eräät OPO-ohjeet. Tutkimustyön ulkopuolinen lukija ei voi tarkastaa kaikkea tutkimustyössä esitettyä tietoa. Toisaalta yhteiskunnassa on monia muitakin asioita, joita hyväksytään, vaikka niiden kaikista toimintatavoista ei julkisesti kerrota. Näitä ovat muun muassa Huoltovarmuuskeskus, Poliisi, Rajavartiolaitos.

Joukkotuotanto on kehittynyt pienin askelin. Joukkotuotannon kehittymistä ei ohjattu yhtenäisenä prosessina. Sitä ohjattiin eri aselajien ja toimialojen käskyillä sekä ohjeilla. Sen kehittymistä ja kehittämistä on dokumentoitu vaihtelevasti eri johtoportaiden arkistoihin. Tulosjohtamisen yhteydessä kehittynyt raportointi tuotti paljon erilaisia tunnuslukuja, mutta paljon vähemmän systemaattisia dokumentteja joukkotuotannon toiminnasta prosessina. Ilmenneitä epäkohtia ja niiden poistamista ei ole dokumentoitu samalla tavalla kuin esimerkiksi puolustusmateriaalihankkeiden kohdalla on tehty. Historiatietoa hankittiin haastatteleamalla henkilöitä, jotka toimivat riittävän vaikuttavissa avaintehtävissä 1990- ja 2000-luvuilla. Tämän johdosta eräissä luvuissa on käytetty päälähteinä haastatteluja.

Koulutukseen saapuvien alokkaiden määrää tarkasteltiin kutsuntojen tulosten perusteella. Aluksi selvitettiin, kuinka kutsuntajaottelu toteutui varusmiesten astuessa palvelukseen. Tarkastelua varten hankittiin tietoja palvelukseen astuneista alokkaista saapumiserittäin. Tiedot koottiin Pääesikunnan omistaman kootun aineiston pohjalta. Aineisto tuotettiin VARTTI- ja

AVT-OPJO kannoista. Tutkimuksessa tarkasteltiin Karjalan Prikaatiin palvelukseen astuneita. Vertailujoukko-osastoina käytettiin Kainuun Prikaatia sekä Panssariprikaatia. Vertailussa olleet joukko-osastot sijoituivat eri maanpuolustusalueilla seuraavasti:

- Kainuun Prikaati Pohjoiselle Maanpuolustusalueelle
- Karjalan Prikaati Itäiselle Maanpuolustusalueelle ja
- Panssariprikaati Läntiselle Maanpuolustusalueelle.

Kainuun Prikaatin, Karjalan Prikaatin ja Panssariprikaatin alokkaat astuvat palvelukseen osin samojen sotilasläänien alueelta. Edellä mainittujen joukko-osastojen saapumiserien tutkimuksessa tarkasteltiin myös miten eri sotilasläänit olivat onnistuneet täyttämään kiintiönsä. Tulokset saatiin VARTTI-tietojärjestelmästä. Samalla selvitettiin, miten saapumiserien vahvuudet vaihtelivat joukko-osastojen välillä ja miten sillä oli merkitystä tuotantotehtävien toteutumiseen ja sotilasäänille tuotettavaan sijoittamattomaan reserviin.

Palveluksen aikainen poistuma selvitettiin kolmen joukko-osaston aineiston perusteella. Poistuma raportoitiin seuraavin erittelyin:

- lykkäys,
- siviilipalvelus/uskonnolliset syyt,
- siviilipalvelus/eettiset syyt,
- pysyvästi rauhanaikana vapautetut (C-luokka) ja
- uudelleen tarkastettavaksi määrätyt (E-luokka)
- muut, joka sisältää pysyvästi vapautetut (D-luokka), karkurit, kuolleet ja kadonneet.

Varusmieskoulutuksena tapahtuneen joukkotuotannon toteutumista selvitettiin joukko-osastojen toimittaman aineiston perusteella. Joukko-osastoilta pyydettiin erittely saapumiserittäin miten täysin palvelleet varusmiehet sijoitettiin sodan ajan joukkoihin. Varusmiehen sijoittaminen raportoitiin seuraavin erittelyin:

- sijoitettiin TTL:n mukaiseen joukkoon,
- luovutettiin sotilasläänin käyttöön edelleen sijoitettavaksi ja
- ei sijoituskelpoinen.

Joukkotuotannon suunnittelua ja toteutumista tutkittiin asiakirja- ja haastattelututkimuksella. Asiakirjatutkimus kohdistui Pääesikunnan OPO-ohjeisiin, eri esikuntien laatimiin käskyihin ja erillisiin ohjeisiin. Aineistoina olivat myös valtioneuvoston selontekoihin liittyvät toimeenpanoasiakirjat ja asevelvollisuuslain muutokset perusteluineen. Eräiden asioiden osalta on

haastateltu myös valmisteluun osallistuneita upseereita. Näin on toimittu, mikäli alkuperäinen asiakirja on ollut hankalasti saatavissa tai turvaluokitukset on ollut korkea. Asiakirjatutkimuksen yhtenä osa oli puolustusvoimien operatiivisten tietojärjestelmien tiedot ja raportit. Tutkijalla oli mahdollisuus tarkistaa ja hankkia tietoa muun muassa seuraavista tietojärjestelmistä:

- AVT-OPJO (asevelvollisuusalan tietojärjestelmä),
- PERTI (perustamistilanteen seuranta),
- OPEK (operatiivinen käytettävyys) ja
- OPVARU (joukkojen varustaminen).

Tietojärjestelmät ovat turvaluokiteltuja ja niihin pääsy on luvanvaraista. Tietojärjestelmistä saatuun tietoon on merkitty viitteeksi vain tietojärjestelmän nimi ja hakutulokset. Esimerkiksi AVT-OPJO tieto sijoittamattomat panssarintorjuntaohjusampujat.

Tuotantotehtävälueen toimivuutta tarkasteltiin Itäisen Maanpuolustusalueen (IMPA) ja Itä-Suomen Sotilasläänin (ISSL) joukkotuotantosuunnitelmien avulla. Aineisto oli riittävän kattava. Suunnitelman avulla voitiin myös tarkastella joukkojen jatkosijoituksia sotilaslääniltä toiselle. Tuotantotulosten arviointi tehtiin vain vertaamalla käytössä olevaa joukko-osastojen ilmoittamaa sijoitettujen määrää tuotantotehtävälueen edellyttämään määrään.

Joukkotuotannon suunnittelua ja toteutumista tutkittiin myös teemahaastattelun ja kyselyn yhdistelmällä. Kyselyn väittämiin perustuvalla kysymyssarjalla myös testattiin pääkysymysten avulla saatuja tuloksia. Kysely kohdistettiin valitulle upseeristolle, jotka ovat pitkään työskennelleet joukkotuotantoon liittyvissä suunnittelutehtävissä.

Tutkimukseen liittyen tehtiin valitulle henkilölle teemahaastattelu. Haastatellut olivat joukkotuotannon suunnittelussa ja toteuttamisessa toimineita eri esikunnissa ja joukko-osastoissa työskennelleitä upseereita. Haastatellut henkilöt on lueteltu osassa lähdeluettelossa. Teemahaastattelun runkona käytettiin joukkotuotantokyselyn kysymyssarjaa. Haasteltavat henkilöt luovuttivat nimellä varustetut vastaukset haastattelijalle. Haastattelussa haastateltava perusteli strukturoidun vastauksensa haastattelijalle.

2.4 Tutkimuksen keskeiset käsitteet

Tutkimuksen kannalta keskeiset käsitteet jakautuvat pääkäsitteisiin ja muihin käsitteisiin. Tutkimuksen otsikkokäsitteet ovat joukkotuotanto ja sodan ajan joukot.

Kenttäohjesäännön mukaan joukkotuotanto on: ”Niiden toimenpiteiden muodostama kokonaisuus, joilla koulutetaan, harjoitetaan ja sijoitetaan sodan ajan joukkojen jaa johtoportaiden henkilöstö sekä varustetaan joukot ja johtoportaat sotavarustuksella, kuljetusvälineillä, aluksilla ja ilma-aluksilla¹⁴.” Sodan ajan joukot ovat valmiutta kohotettaessa perustettavat puolustusvoimien joukot. Ne muodostuvat operatiivisista ja alueellisista joukoista.

Sodan ajan joukot muodostavat kenttäarmeijan¹⁵. Vuonna 1997 sodan ajan joukkojen vahvuus oli 530000 henkilöä. Vuonna 2001 vahvuus oli 490000 henkilöä ja vuonna 2008 sodan ajan joukkojen vahvuus on 350000 henkilöä¹⁶.

Tutkimuksen muut pääkäsitteet ovat kutsunnat ja perustamistehtäväluettelo. Asevelvolliset määrätään palvelukseen kutsunnoissa. Kutsuntojen tarkoituksena on todeta asevelvollisen palveluskelpoisuus ja tehdä kutsuntapäätös yleisen asevelvollisuuden toteutumiseksi. PTL on puolustusvoimien komentajan esikäsky puolustusvoimien sodan ajan joukkojen perustamisjärjestelyistä¹⁷. Muut käsitteet määritellään tekstissä varsinaisen käsittelyn yhteydessä.

Puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän (JOHA) muutoksen yhteydessä uusittiin myös puolustusvoimien toimintaan liittyviä lakeja ja asetuksia. Tutkimuksen kannalta merkittävin on Asevelvollisuuslaki (AseVL), jonka Eduskunta antoi 28.12.2007. Laki korvasi 15.9.1950 annetun lain. Uusi laki astui voimaan 1.1.2008 ja samassa yhteydessä uusittiin lakiin liittyvät asetukset. Tutkimustyössä on viitattu vuoden 2007 lakiin ja siihen liittyviin asetuksiin, mikäli ei ole erillistä tarvetta viitata aikaisempiin säädöksiin.

¹⁴ Kenttäohjesääntö, Yleinen osa 2008, sivu 98.

¹⁵ PVAH määritelmärekisteri Tieto luotu 4.11.1998.

¹⁶ Tietoa Suomen kokonaismaanpuolustuksesta, viitattu 12.2.2008, http://www.mil.fi/perustietoa/julkaisut/kokonaismaanpuolustus/5/5_1.html.

¹⁷ PVAH määritelmärekisteri Tieto luotu 20.1.1997.

3 JOUKKOTUOTANTO

3.1 Joukkojen ylläpito

3.1.1 Joukkotuotannon periaate

Puolustusvoimissa joukkotuotanto (tuotanto) on nimitys sellaiselle asevelvollisten koulutukselle, jonka tuloksena syntyy homogeenisia sodan ajan joukkoja, jotka on koulutettu joukon kalustolla joukon ensimmäiseen tehtävään. Tuotantoerän suuruus on yleisesti perusyksikkö ja se pyritään saamaan yhdestä saapumiserästä.

Joukkotuotanto on osa suorituskyvyn rakentamista ja ylläpitoa, joka on Puolustusvoimien 2. pääprosessi. Sen tuotoksia ovat muun muassa puolustusjärjestelmän suorituskyky, suorituskykyiset ja taistelunkestävät joukot ja järjestelmät puolustusvoimien tehtävien toteuttamiseksi.¹⁸ Prosessi on esitetty liitteessä 1.

Joukkotuotantokyky on puolustusvoimissa ydinosaamista¹⁹. Toistaiseksi joukkotuotanto ei ole upseerikoulutuksen opetussuunnitelmissa oppiaineena²⁰. Tieto ja taito siirtyvät joukkotuotannosta vastaaville hiljaisena tietona ja OPO-ohjeiden itseopiskeluna²¹.

Joukkotuotanto on puolustusvoimien kehittämä menetelmä sodan ajan joukkojen kouluttamiseksi. Se on syntynyt kenraali Gustav Hägglundin ideasta, jota on ryhdytty kehittämään annetun käskyn perusteella²². Siitä ei ole Suomessa kirjoitettu teoreettisia malleja tieteellisissä julkaisuissa. Joukkotuotantojärjestelmää suunniteltaessa on mitä ilmeisimmin haettu malleja maista, joissa on käytössä yleinen asevelvollisuus. Aiheeseen liittyvät julkaisut ovat pääsääntöisesti puolustusvoimien OPO-ohjeita, PAK-asiakirjoja sekä erilaisia sotilaskäskyjä. 1990-luvun alussa lähes kaikki joukkotuotantoon liittyvä ohjeistus oli turvaluokiteltu salaiseksi. Vuosien kuluessa joukkotuotannon edetessä ohjeita on kehitetty ja koko tuotantoprosessia on uudistettu paremmin toimivaksi. Samalla ohjeiston turvaluokitusta on osin lievennetty.

Joukkotuotannon oheistukseen ja toteutukseen on vaikuttanut ja tulee jatkossakin vaikuttamaan myös Valtioneuvoston puolustuspoliittiset selonteot sekä johtamis- ja hallintojärjestel-

¹⁸ Puolustusvoimien Prosessikäsi kirja versio 2.0., Pääesikunta, 24.3.2003 sähköinen versio PVAH:ssa

¹⁹ Peltoniemi 2007, sivu 170

²⁰ Haastattelu Professori Pasi Kesseli

²¹ Omat kokemukset ja haastattelut

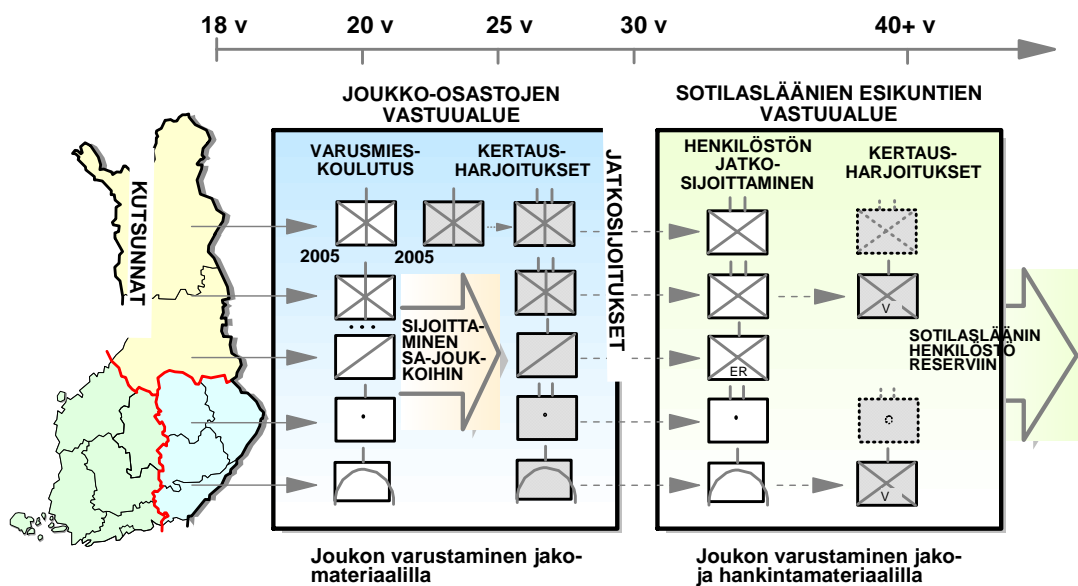
²² Hägglund 2006, sivu 188

män muutokset. Merkittävimmät muutokset ovat tapahtuneet, kun on lakkautettu joukko-osastoja tai kokonaisia varuskuntia.²³ Päätökset maavoimien valmiusyhtymistä²⁴ ja varusmiesten palvelusaikojen muutoksista²⁵ ovat vaikuttaneet joukkotuotantoon merkittävästi.

Sodan ajan joukkojen henkilöstö tuotetaan ja joukot muodostetaan kolmella eri tavalla seuraavasti:

1. Joukko tuotetaan varusmieskoulutuksessa kouluttamalla heitä joukkokokoonpanossa ja sijoittamalla heidät samassa kokoonpanossa sodan ajan joukkoon.
2. Joukko jatkosijoitetaan kokonaisena joukkona toiseen sodan ajan joukkoon, jolloin joukon tilalle on koulutettu uusi joukko. Jatkosijoitetun joukon alta vapautuva joukko vapautuu yleensä sotilasläänin henkilöstöreserviin.
3. Perustaja sijoittaa joukon henkilöstön tehtäväkohtaisesti yleensä sotilasläänin henkilöstöreservistä.²⁶

Joukkotuotannon periaate on esitetty alla olevassa kuvassa 1.

Kuva 1. Joukkotuotannon periaate. Lähde Karjalan Prikaatin esittelyaineisto

²³ Valtioneuvoston Turvallisuus ja puolustuspoliittiset selonteot 1995, 1997, 2001 ja 2004

²⁴ Valtioneuvoston Turvallisuus ja puolustuspoliittinen selonteko 1997

²⁵ Asevelvollisuuslain muutos 16.1.1998 annetulla lailla (19/1998), joka tuli voimaan 1.2.1998

²⁶ Haastattelu Majuri Petri Olli

3.1.2 Kutsunnat

Asevelvolliset määrätään palvelukseen kutsunnoissa. Kutsunnassa määritetään asevelvollisen palveluskelpoisuus, jonka perusteella päätetään palveluksesta. Lisäksi annetaan tietoa maanpuolustusvelvollisuudesta ja edistetään kansanterveystyötä. Mikäli asevelvollista ei määrätä palvelukseen hänelle, tulee hänelle tehdä jokin muu kutsuntapäätös. Muita kutsuntapäätöksiä ovat vapauttaminen palveluksesta rauhan-ajaksi tai kokonaan sekä määräys uudelleen tarkastettavaksi.²⁷ Kutsunnanalainen voi myös jättää hakemuksen siviilipalvelukseen.

Kutsuntoihin liittyvässä terveystarkastuksissa asevelvolliset määrätään heidän terveydellisten edellytystensä sekä fyysisen ja psyykkisen kehityksensä perusteella palveluskelpoisuusluokkiin seuraavasti:

- A-luokkaan pääsääntöisesti kaikkeen palvelukseen kelpoiset asevelvolliset,
- B-luokkaan määrätyin rajoituksin palvelukseen kelpoiset asevelvolliset,
- C-luokkaan palveluksesta vakinaisessa väessä rauhan aikana vapautetut asevelvolliset,
- D-luokkaan asevelvollisuuden suorittamisesta kokonaan vapautettavat asevelvolliset ja
- E-luokkaan uudelleen tarkastettavaksi määrättävät asevelvolliset.²⁸

Palvelukseen kelpaavat vain palveluskelpoisuusluokkiin A ja B määrätty asevelvolliset. Pääsääntöisesti vain A-luokkaan kuuluvat varusmiehet sijoitetaan sodan ajan joukkojen taistelijan tehtäviin.²⁹

Joukko-osastojen saapumiserävahvuudet määritetään kutsuntajaottelussa. Sotilaslääneille joukko-osastokohtaiset kutsuntakiintiöt määrätään kutsuntajaottelun perusteella. Kiintiöissä määrätään saapumiserän tarkkuudella, kuinka paljon asevelvollisia kukin sotilaslääni määrää palvelukseen sille osoitettuihin kiintiöjoukko-osastoihin. Kutsuntakiintiöt määritetään Pääesikunnan operatiivisen osaston määrittämin operatiivisin perustein. Pääesikunnan Henkilöstöesikunta käski kiintiöt vuoteen 2007 asti. Kiintiöiden suunnitteluun osallistuivat maanpuolustusalueet ja puolustushaarat sekä rajavartiolaitos. Vuodesta 2008 vastuu on Maavoimien Esikunnalla³⁰.

²⁷Asevelvollisuuslaki 12 §, annettu 28.12.2007. Aikaisemmin asia oli ohjeistettu asetuksella AsevL soveltamisesta SK 63/1951 28 §

²⁸Terveystarkastusohje 2006, liite 1

²⁹ Terveystarkastusohje 2006, liite 2

³⁰ Selonteko selväksi 2005, sivut 12–13

2000-luvun alkuun asti sotilasläänién joukko-osastokohtaiset kiintiöt oli käsretty aselajeittain. Aselajikiintiöt purettiin vähin erin 2000-luvulla. Vuoden 2006 kutsuntakäskyssä erityiskiintiö oli enää kuljettajakoulutukselle. Kiintiön jaetaan sopivuuden mukaan kolmeen ryhmään seuraavasti:

- R1 – päällystöaines,
- R2 – miehistöaines ja
- palveluskelpoisuusluokkaan B kuuluvat asevelvolliset.³¹

Edellä mainittujen ryhmien lisäksi palvelukseen astuu vapaaehtoista varusmiespalvelusta suorittavia naisia sekä aseettomaan palvelukseen käsrettyjä miehiä.

3.1.3 Perustamistehtäväluettelo (PTL)

Asevelvolliset koulutetaan puolustusvoimien sodan ajan joukkoihin. Sodan ajan joukot käske-tään perustamistehtäväluettelossa (PTL). PTL on puolustusvoimien komentajan käsky puolus-tusvoimien sodan ajan joukkojen perustamisjärjestelyistä. Perustamistehtävä on PTL:ssa pe-rustajalle annettu tehtävä perustaa sodan ajan joukko. Sodan ajan joukot käske-tään ottaen huomioon operatiiviset ja taktiset perusteet sekä käytettävissä oleva henkilöstö, kuljetusväli-neet ja muu sotavarustus.³²

Perustamistehtäväluettelossa jokaisella joukolla on oma rivi ja rivitunnus (RITU). Rivi kertoo pääosan joukon perustamiseen liittyvistä tiedoista. Osa rivin merkinnöistä kertoo suoraan merkin ilmoittama tiedon. Näitä ovat esimerkiksi joukon nimi, joukon tyyppi, joukon käyttö tai sarjanumero. Osa tiedoista on vain koodi, jolla rivin merkintä muuttuu käsiteltäväksi tie-doksi. Tällaisia tietoja ovat muun muassa yhtymäkoodi, perustaja, henkilö- ja materiaaliyksikkötyyppi sekä pääkalusto.

Henkilöyksikkötyyppi (HYKTY) ja materiaaliyksikkötyyppi (MYKTY) ovat joukkotuotan-non kannalta keskeisimmät. HYKTY:n avulla saadaan joukon sijoitusluettelo, jonka perus-teella saadaan koulutettavan joukon kokoonpano. HYKTY määrittää joukon vahvuuden ja va-ralisän.³³ Varalisä on 15–25% joukon vahvuudesta.³⁴ Varalisä sisältää joukon kokoonpanoon

³¹ Pääesikunnan vuoden 2006 kutsuntakäskyn liite 2

³² Kenttäohjesääntö 2007, sivu 101

³³ Liikekannallepanoupseerin opas 2004, sivu 15

³⁴ Liikekannallepanoupseerin opas 2004, sivu 15

koulutettuja reserviläisiä. Varalisällä ennakoidaan mahdollista poistumaa perustamisen yhteydessä.

PTL:ssa oleville joukoille on määritetty keski-ikä. Se vaihtelee joukon käytettävyyden mukaan. Karkean jaottelun mukaan parhaimmat joukot ovat keski-ialtään nuorimpia. Sodan ajan joukkojen henkilöstön ikärakenne on seuraava reserviläisten osalta pääosin seuraava:

- joukkoyksikköpäällystö alle 45 vuotta,
- perusyksikköpäällystö alle 40 vuotta sekä
- miehistö alle 35.

Luvut ovat ohjeellisia, sillä erikoistehtävien ja siviiliosaamista edellyttävien tehtävien osalta voidaan aiemmin esitetyistä ikävaatimuksista poiketa³⁵. Koko PTL:n on määritetty tavoitteellinen kierto. Kierto kertoo ajan, milloin koko PTL:n on henkilöstöltään uudistunut. Eri joukkotyypeille on samalla perusteella määritetty nopeampia kiertoaikoja. Kierto määräytyy yleensä joukoin keski-ian perusteella.³⁶

Henkilöstön sijoittamisessa käytettävällä AVT-OPJO-tietojärjestelmän avulla SA-joukkojen elinkaarta voidaan seurata varsin tarkasti. Tietojärjestelmä mahdollistaa myös reserviläisten osaamisen hyödyntämisen entistä tehokkaammin.

PTL:n joukkojen rakenne erittäin tarkasti määrätty. Esimerkiksi prikaatit koostuvat tarkkaan nimetyistä pataljoonista ja orgaanisista aselajiyksiköistä. Niiden koulutus on käsketty erikseen nimetyille joukko-osastoille. Perusteena on pidetty periaatetta, jonka mukaan operatiivinen käyttäjä kouluttaa joukkonsa.³⁷ Periaatteesta on jouduttu tinkimään tiettyjen aselajien osalta. Tällöin yksikkö muodostetaan suoraan sotilasläänin reservistä.

Perustamistehtäväluettelo sisältää erilaisia joukkotyyppejä. Kaikkien joukkojen kouluttaminen ei ole mahdollista, koska erilaisia koulutushaaroja täsmällisine suunnitelmineen tulisi hal-

³⁵ Haastattelu Majuri Petri Olli

³⁶ Puolustusvoimien komentaja Juhani Kaskeala haluaa yli 40-vuotiaat reserviläiset pois joukoista, joita Suomi varustaa sodan varalle. Supistustarve olisi noin 100 000 sotilasta. TV1 TV-uutiset ja sää 20:30, 28.9.2007. Tulostettu 2.10.2007. Kaskelan esitys 40 vuoden ikärajasta on haasteellinen, koska sillä voidaan katsoa olevan merkitystä yleiseen maanpuolustustahtoon. Toisaalta yhteiskunta kommentoi yhä koväänisemmin myös kun puolustusvoimat eivät myönnä lykkäystä kertausharjoituksiin käsketyille.

³⁷ Haastattelu Eversti Pekka Tynkkynen

litsematon määrä. Yksistään jalkaväessä oli vuonna 2005 muun muassa seuraavat erilaiset pataljoonat

- panssaripataljoona/panssariprikaati
- panssarijalkaväkipataljoona/prikaati 2005
- jääkäripataljoona/jääkäriprikaati TELAKA
- jääkäripataljoona/jääkäriprikaati PASI
- jääkäripataljoona/jääkäriprikaati BTR ja
- jalkaväkipataljoona/jalkaväkiprikaati sekä
- sekä edellä mainittujen pataljoonien yksikkötyyppiin perustuvat erilliset pataljoonat.

Pataljoonat poikkeavat toisistaan selvästi. Niiden laadukas kouluttaminen samalla koulutussuunnitelmalla ei ole mahdollista, koska joukoilla on paljon toisistaan poikkeavaa sotavarustusta ja eri asejärjestelmille koulutettavien varusmiesten palvelusajat poikkeavat merkittävästi toisistaan.

Edellä mainittujen pataljoonien lisäksi kaikilla aselajeilla on paljon erilaisia erillisyyksiköitä, joiden kokoonpanot sekä sotavarustus vaihtelevat. Näistä yksiköistä vain osa voidaan tuottaa varusmieskoulutuksessa pääosan jäädessä muilla tavoilla tuotettavaksi. Osa PTL:n yksiköistä muodostetaan ilman, että niitä on koskaan koulutettu tehtävänsä.³⁸ Tällöin yksiköt muodostetaan suoraan sotilasläänin reservistä.

PTL:n joukot oli jaettu kiireysluokkiin. Kiireysluokka osoittaa joukon perustamisjärjestyksen perustettaessa joukkoja yhtenäisenä suorituksena valmiutta kohotettaessa tai liikekannallepanossa. Kiireysluokka osoittaa yleensä myös joukolle asetettavan operatiivisen käytettävyyden tavoitetason, jonka perusteella asetetaan vaatimukset joukkoon sijoitettavalle henkilöstölle ja materiaalille sekä joukon koulutukselle.³⁹ E-kiireysluokassa olivat joukot, joilta puuttui pääkalusto tai henkilöstö. T-kiireysluokassa olivat joukot joita ei enää ylläpidetty, mutta niiden henkilöstö haluttiin pitää sidottuna.

Kiireysluokat mahdollistivat toimivan, mutta kankean ja kaavamaisen joukkojen perustamisen. Nykyiset uhkamallit edellyttävät joustavampaa valmiuden kohottamiseen liittyvää jouk-

³⁸ Tutkijan omat kokemukset

³⁹ PV:n määritelmärekisteri

kojen perustamista. Joukot on ryhmitelty käskytyseriin. Käskytyserien joukot määräytyvät valmiuden kohottamisen perusteena olevan uhkan mukaisesti.⁴⁰

Operatiivisessa suunnittelussa tehtävät annetaan nimetyille joukoille. Joukot on jaettu käskytyseriin valmiusvaatimuksen mukaisesti. Käskytyseriä on kuusi. Karkeasti jaettuna kolme ensimmäistä käskytyseriä on varattu strategisen iskun ennaltaehkäisyyn ja torjunnan joukkojen (SIETO-joukkojen), yksi materiaalin hajauttamiseen ja kaksi viimeistä alueen valtaamisen torjunnan joukkojen (ALTO-joukkoja) palvelukseen käskemistä varten. SIETO-joukkojen merkittäviä valintakriteerejä on ollut muun muassa

- alhainen keski-ikä
- korkea koulutustaso
- korkea sotavarustuksen taso ja
- nopea kyky siirtyä ilman koulutusta ensimmäiseen tehtävään.

Siviilimaailman teollisessa tuotannossa joukkotuotannon synonyyminä oli massatuotanto, jossa suurissa tehtaissa tuotetaan tehokkaasti tuotetta sarjatuotannon menetelmin. Koulutuksen sitominen perustamistehtäviin rajoittaa joukkotuotantotehtävien ja koulutuskapasiteetin optimaalista käyttöä, kun useassa paikassa koulutetaan samoja joukkoja. Näin jo alkuasettelussa tuotantotehtävää rajoittaa varuskunnan sijainti, majoituskapasiteetti ja rauhan ajan vahvuus⁴¹.

3.1.4 Tuotantotehtävälue

Tuotantotehtävälue (TTL) on AVT-OPJO tietojärjestelmässä oleva PTL:n kaltainen tiedosto, jolla ylläpidetään joukkotuotannossa olevia joukkoja. Kotiutuneet varusmiehet sijoitetaan TTL:n kahden viikon kuluttua kotiutumisesta⁴². Joukko siirretään TTL:sta PTL:ön kun sen koko henkilöstö on koulutettu. Tuotantotehtävälueella olevia joukkoja ei käsketä normaalioloissa palvelukseen valmiutta kohotettaessa.

Tuotantotehtävän alkaessa joukolle laaditaan sijoitusohje tuotantotehtävälueeseen. Sijoitusohje on kopio tuotannossa olevan joukon PTL:ssä olevasta sijoitusluettelosta. Sijoitus-

⁴⁰ Haastattelu Everstiluutnantti Markku Myllykangas

⁴¹ Puolustusvoimien varuskuntarakenteen kehittäminen 2004.

Puolustusvoimien varuskuntarakenteen muuttaminen on ollut esillä kaikissa 1990- ja 2000-luvulla laadituissa selonteoissa. Poliittiset päättäjät eivät ole olleet kovin halukkaita lakkauttamaan varuskuntia, koska niillä on myös aluepoliittista merkitystä.

⁴² Haastattelu Yliluutnantti Jukka Nojonen

luettelossa on joukon kaikkien henkilöiden tehtävät organisaation määräämässä järjestyessä. Kunkin tehtävän kohdalta löytyy tehtävän vaatima koulutus, joka on esitetty koodina. Henkilö sijoitetaan luetteloon syöttämällä siihen henkilön henkilötunnus.

3.2 Joukkojen tuottaminen

3.2.1 Joukon tuottaminen joukko-osastossa

Rauhan ajan joukko-osastot tuottavat joukko-tuotantosuunnitelmien mukaisesti sodan ajan joukkoja. Joukko-osastolle tuotantotehtävät käsketään maanpuolustusalueen (1.1.2008 alkaen maavoimien) toimintasuunnitelmassa. Tuotantotehtävän aika on yleensä kaksi vuotta, jolloin siihen voidaan käyttää neljää saapumiserää. Tuotettavan joukon koosta riippuen se tuotetaan 1 – 4 saapumiserästä. Karkeana periaatteena voidaan pitää, että kahdesta saapumiserästä koulutetaan perusyksikkö. Esimerkiksi kenttätykistön tulipatteri tuotetaan yhdestä saapumiserästä ja sen päällystö sekä erikoishenkilöstö miehistöä edeltävästä saapumiserästä. Joukko-osastolle käsketään sen saapumiserävahvuudesta ja aselajeista riippuen useita samanaikaisia tuotantotehtäviä.

Tuotettavat joukot luodaan AVT-OPJO-tietojärjestelmässä olevaan tuotantotehtävälueelloon (TTL). Tietojärjestelmän avulla kouluttava joukko-osasto sijoittaa koulutetun varusmiehen siihen tehtävään, mihin hänet on koulutettu ja mihin hän parhaiten sopeutuu. Valmis joukko sijoitetaan TTL:sta PTL:ssa olevan vanhan joukon tilalle. Varusmiespalveluksen suorittaneista sijoituskelpoisia on noin 90 %. Saapumiserän sijoituskelpoisista varusmiehistä noin 90–100 % sijoitetaan TTL:n mukaisiin tehtäviin. Sijoittamattomat sijoituskelpoiset osoitetaan sotilaslääniin reserviin sijoitettavaksi sodan ajan joukkoihin⁴³.

Varusmiehistä tuotettavien joukkojen koulutus on tehokasta ja siihen kohdistuu merkittävä osa rauhan ajan puolustusvoimien koulutuksen resursseista. Koulutuksen määrärahojen muutokset vaikuttavat koulutustulokseen vain lievästi, koska määrärahojen niukkuus on kohdistunut yleensä reserviläiskoulutukseen. Koulutettavan joukon sisäinen kiinteys on hyvä, sillä joukko kasvaa yhteen varusmiespalveluksen aikana.

Jalkaväkijoukko-osastot ovat vastanneet pääosin jääkäri- ja panssariprikaatien kouluttamisesta ja perustamisesta. Useassa joukko-osastossa koulutettiin 1990-luvulla samantyyppisiä prikaateja ja joidenkin koulutus jäi kokonaan jatkosijoituksien varaan. Joukko-osasto on tuotta-

⁴³ Haastattelu Majuri Petri Olli

nut käsketyn jääkäri- tai panssariprikaatin siitä määrästä alokkaita, jota sinne on astunut palvelukseen. Joukko-osaston koulutuskapasiteetti on määrittänyt lopullisesti yksitaisen prikaatin tuotantoajan pituuden, joka vaihtelee 4 - 6 vuoden välillä. Jalkaväkiprikaatien koulutus ei ole joukkotuotannon aikana pääsääntöisesti tapahtunut varusmieskoulutuksena.⁴⁴

Strategisen iskun torjuntaan suunniteltujen joukkojen (SIETO-joukkojen) henkilöstö koulutetaan kuuden vuoden välein.⁴⁵ Joukkojen koulutustasoa ylläpidetään säännöllisillä kertausharjoituksilla. Joukon henkilöstön jatkokäyttö on määrätty joukkotuotantosuunnitelmassa. Varusmiehistä tuotettujen joukkojen elinkaari on muuttunut useamman kerran vuosien 1993 - 2006 aikana. 1990-luvun puolivälissä joukot sijoitettiin uudestaan kun niiden keski-ikä oli 30 vuotta. Laskennallisesti käytössä oli 20 saapumiserää. Joukkojen elinkaari on vaihdellut 3 vuodesta 12 vuoteen.⁴⁶

3.2.2 Joukon tuottaminen jatkosijoittamalla

Tuotetun sodan ajan joukon keski-ään saavuttaessa käsketyn ylärajan, joukko korvataan uudella tuotetulla joukolla. Vanhan joukon tai sen henkilöstön jatkokäyttö on määrätty joukkotuotantosuunnitelmassa. Joukon henkilöstö jatkosijoitetaan toiseen PTL:n joukkoon tai joukko voidaan purkaa. Jatkosijoitus joudutaan monesti tekemään soveltaen, koska PTL:n joukkojen yksikkötyypit eivät aina vastaa toisiaan. Yksikkötyyppien muutokset vaativat paljon käsityötä sekä usein myös kokoonpanon rikkomista.⁴⁷ Osa joukoista pyritään jatkosijoittamaan alkuperäisessä kokoonpanossaan uuteen tehtävään. Jatkosijoituksen alta purkautuvan joukon henkilöstöä sijoitetaan soveltuvien osin valvovan sotilasläänin muihin joukkoihin. Pääsääntöisesti jatkosijoitus tehdään kerran.

Jatkosijoitettava joukko koulutetaan kertausharjoituksessa uuteen tehtävään jatkosijoituksen jälkeen. Joukon suorituskyky uudessa tehtävässä on riippuvainen kertausharjoituksesta, joiden toteutuminen on riippuvainen puolustusvoimien koulutukseen varatuista määrärahoista. Jatkosijoituksen aikana alkuperäisestä joukosta karsiutuu noin 15 %. Suurin yksittäinen tekijä on reserviläisten terveydentilassa tapahtuneet muutokset.⁴⁸

⁴⁴ Suomen ETYJ:n Wienin asiakirja 1999:n mukainen ilmoitus joukoista

⁴⁵ JOTU OPO-ohje sivu 12–13

⁴⁶ Haastattelu Eversti Pekka Tynkkynen

⁴⁷ Haastattelu Yliluutnantti Jukka Nojonen

⁴⁸ Haastattelu Yliluutnantti Jukka Nojonen

Joukon kiinteys vaihtelee suuresti. Suurin kiinteys syntyy pisimpään yhdessä olleelle joukolle. Taistelujoukoista pitkään koossa ovat jatkosijoitetut joukot. Näiltä pääosalta puuttuu kuitenkin varusmiesajan pitkän yhdessäolon ja koulutuksen luoma kiinteys. Nämä joukot ovat usein vain nimiluetteloista luotuja kokoonpanoja, jotka eivät edes kertausharjoituksessa ole olleet yksikkönä koossa, koska pääosalle jatkosijoitetuista joukoista toimeenpannaan vain runkohenkilöstön kertausharjoitus.

3.2.3 Joukon sijoittaminen sotilasläänin reservistä

Sotilasläänin reservistä sijoittamalla tuotettavat joukot syntyvät ilman tuotontehtäväluettelon tai jatkosijoittamisen kautta tapahtuvaa koulutusta. Yleensä joukko on muodostettu sotilasläänin esikunnassa⁴⁹ sijoittamalla joukon kokoonpanoon henkilöitä sijoittamattomasta reservistä tai jatkosijoitusten kautta purkautuvista joukoista. Joukot luodaan pääosin tietojärjestelmän avulla. Sijoittajalla ei yleensä ole henkilökohtaista tuntemusta joukkoon sijoitetusta henkilöstöstä. Joukolla kokoonpanolla ei ole historiaa ja sille ei ole muodostunut kiinteyttä. Osa joukoista ei ole koskaan koossa ja niiden kertausharjoittaminen toteutuu vain runkohenkilöstön osalta.⁵⁰

3.3 Joukkotuotantotapoja varusmieskoulutuksessa

Varusmieskoulutuksen tuloksena muodostuvat joukot koulutetaan monella tavalla. Koulutustavan on voinut määrittää koulutuskaluston määrä, koulutustilojen rakenne tai tuotettavien joukkojen määrä sekä velvoite erityisammattitaidon ylläpidosta. Pyrkimyksenä on kouluttaa perusyksikkö kustakin saapumiserästä. Useasti koulutus tapahtuu perusyksikköä pienemmissä kokoonpanoissa, jolla on merkitystä myös kun arvioidaan, miten johtaja oppii käyttämään ja johtamaan sodan ajan joukkoaan. Joukon pääkalustolla on myös vaikutusta tuotantotapaan. Pääkalusto voi olla esimerkiksi asejärjestelmä, kuljetusväline, viestijärjestelmä tai ylimenokalusto.

Perustamistehtäväluetteloja ja joukkotuotantosuunnitelmia tutkimalla löydetään seuraavia tapoja. Niitä on käytetty kuvaamaan eri tapoja ja nimet ovat tutkijan antamia. Yleisimmät tavat ovat seuraavat:

- jatkuva tuottaminen,

⁴⁹ Vuodesta 2008 alkaen myös aluetoimistoissa AsevL 5 §.

⁵⁰ Haastattelu Majuri Petri Olli sekä tutkijan omat kokemukset

- joukon tuottaminen määräajoin, kun henkilöstön keski-ikä saavuttaa kriittisen rajan,
- joukko tuotetaan pääaseen elinkaaren ajaksi,
- joukko tuotetaan henkilöstön elinkaaren ajaksi ja
- joukolle tuotetaan keskitetysti erityishenkilöstöä.

3.3.1 Jatkuva tuottaminen

Jatkuva tuottamista on käytetty koulutettaessa esimerkiksi sotilaspoliiseja, tiettyjä erikoisjoukkoja sekä valmiusyhtymien panssarijalkaväkipataljoonia. Tuotettavan yksikön tai joukkoyksikön koulutus on jakautunut usealle saapumiserälle ja se on valmistunut pienryhmissä. Valmiina kokonaisuutena tällaista joukkoa harjoitetaan siten, että sen aikaisemmin tuotetut osat ovat kertausharjoituksessa viimeisenä valmistuvan varusmieskoulutuksessa olevan osan kanssa. Pian kertausharjoituksen jälkeen joukon vanhempien osien koulutus alkaa uudelleen. Jatkuva tuottaminen takaa joukolle alhaisen keski-ian, hyvän kiinteyden ja vähäisen kertausharjoitustarpeen. Joukon ammattitaito säilyy korkeana, koska varusmiespalveluksen jälkeinen aika jää lyhyeksi.

Menetelmä toimii silloin kun tuotantotehtävät ja koulutuskokoonpanot ovat riittävän suuret. Menetelmä mahdollistaa ylläpitää palkatun henkilöstön ammattitaito korkealla tasolla. Varjopuolena ovat korkeat koulutuskustannukset, nopeasti koulutuskäytössä kuluva kalusto ja melko nopeasti sijoittamattomaan reserviin päätyvät erikoiskoulutetut reserviläiset⁵¹.

3.3.2 Joukon tuottaminen määräajoin

Joukon tuottamista määräajoin on käytetty koulutettaessa joukkoja, jotka ovat PTL:ssa kunnes joukon henkilöstö saavuttaa sen henkilöstölle määrätyn keski-ian. Ikäraja on ollut keskimäärin 30 vuotta, mutta eräillä joukoilla se on ollut alhaisempi. Keskimäärin joukko on koossa viidestä kymmeneen vuoteen. Joukon suorituskykyä ylläpidetään ajoittaisilla kertausharjoituksilla. Saapumiserän koulutustuotokseksi saadaan sodan ajan perusyksikkö. Se voi olla jääkärikomppania, kenttätykistö- tai ammusilmatorjuntapatteri tai jonkin erillisyyksikön osa kuten pioneeri- tai panssarintorjuntaohjusjoukkue.

Menetelmä on ollut käytössä tuotettaessa muun muassa jääkäriprikaateja ja muita joukkoja, joiden keski-ikä on määrittänyt elinkaaren. Tuotantotapaan on käytetty myös erittäin teknisten

⁵¹ Sijoittamaton reservi PTR:ssä. Esimerkiksi taistelupanssarivaunujen henkilöstö. Tieto AVT-OPJO:sta.

joukkojen kouluttamisessa. Tällöin paljon teknistä osaamista vaativan kaluston käyttötaito on pyritty pitämään korkeana. Esimerkkeinä voidaan YVI 2-viestijärjestelmäyksiköt.

Menetelmän etuna on, että riittäväällä koulutusvolyymillä joukkoja voidaan kouluttaa vakioidusti samalla rytmillä usean vuoden ajan. Joukkojen kiinteys säilyy ja tehostuu kertausharjoitusten myötä. Joukkojen suorituskyvyn ylläpito edellyttää säännöllistä kertausharjoitusta, jotka ovat usean vuoden olleet säästötoimenpiteiden kohteena⁵². Joukkojen henkilöstö on käytettävissä jatkosijoituksen jälkeen uudessa joukossa. Jatkosijoittaminen rikkoo useasti joukkoa, sillä harvoin uuden joukon henkilöyksikkötyyppi säilyy samana.

3.3.3 Joukko tuotetaan pääkaluston elinkaaren ajaksi

Joukkojen tuottamista pääkaluston elinkaaren ajaksi on käytetty aselajijoukkojen koulutuksessa. Yleensä pääkalusto vaatii pitkän koulutusajan ja henkilöstö saavuttaa käyttötaidon yhteen tarkkaan määriteltyyn aseeseen, laitteeseen tai järjestelmään. Näiden joukkojen kouluttaminen on täytynyt suhteuttaa pääkaluston elinkaareen, jotta ei tapahdu kohtuutonta ylikouluttamista. Joukkojen suorituskyky on voitu ylläpitää oikein ajoitetuilla kertausharjoituksilla. Esimerkkeinä voidaan mainita nykyiset ilma- ja panssarintorjuntaohjussyksiköt.

Joukon henkilöstön jatkokäyttöä rajoittaa se, ettei näille erikoiskalustolla varustetulle joukoille ole olemassa vastaavaa uutta joukkoa. Joukon henkilöstöä ei ole helppoa sijoittaa toiseen joukkoon, koska annettua erikoiskoulutusta ei välttämättä voida hyödyntää uudessa joukossa eikä vaativa koulutus mahdollistanut toisen sopivuuden kouluttamista. Esimerkkinä poistuneista asejärjestelmistä voidaan mainita panssarintorjuntaohjus m82 sekä ilmatorjuntaohjuksset m78 ja m86.

⁵² Itäisen Maanpuolustusalueen toimintasuunnitelmat vuosilta 2000 -2007

3.3.4 Joukko tuotetaan henkilöstön elinkaaren ajaksi

Joukon tuottamista henkilöstön elinkaaren ajaksi on käytetty sellaisten joukkojen koulutuksessa, joita ei ole tarvetta jatkosijoittaa uudelleen ja joukon suorituskyky ei erityisesti vaadi tiettyä keski-ikää tai muuta erityisvaatimusta. Näiden joukkojen kalusto ei vanhene nopeasti ja joukon suorituskyky on ylläpidettävissä kertausharjoituksilla. Joukkoja voidaan kouluttaa suunnitelmallisesti pitkiä aikoja koulutuksellisesti tarkoituksen mukaisilla kokoonpanoilla. Esimerkkeinä voidaan mainita kenttätykistö- ja rannikkotykistöpatteristot sekä ammusilma-atorjuntapatterit. Joukon henkilöstö on helppo sijoittaa toiseen vastaavaan joukkoon, mikäli alkuperäinen joukko poistetaan PTL:stä.

3.3.5 Sijoittaminen suoraan PTL:ssa olevaan joukkoon

Suoraan sotilasläänin reservistä tuotettavat joukon sijoitetaan suoraan PTL:ön. Menetelmää on käytetty, kun joukoilla tulee olla sellaista erityistä osaamista, jota ei saavuteta tavallisella sotilaskoulutuksella tai joukossa tarvittavaa osaamista kertyy siviilikoulutuksen perusteella. Esimerkkinä voidaan mainita kenttälääkintä-, linnoitus- ja tiedotusjoukot.

Eräiden joukkojen henkilöstöä tarvitaan jatkuvasti rauhan ajan toimintojen ylläpitämiseen. Kerrallaan palveluksessa olevien koulutettavien määrä on kuitenkin niin pieni, että tuotettu joukko olisi PTL:ssä niin pitkään, että se vanhenisi jo ennen kuin se käännettäisiin PTL:n joukoksi. Näiden joukkojen kohdalla menetellään niin, että joukko tuotetaan suoraan PTL:ön. Esimerkkinä voidaan mainita eräät sotilaspoliisi ja vartioyksiköt.

Joukkoja voidaan muodostaa myös suoraan sotilasläänin reservistä, mikäli on tarve koota erikseen määrättyjen perusteiden johdosta sotilaallisesti kyvykkäitä joukkoja. Esimerkkinä voidaan mainita perustamisorganisaatio ja eräät esikunnat.

Maakuntajoukot muodostavat oman kokonaisuuden, joiden tuottaminen tapahtuu vapaaehtoisuuden pohjalta tapahtuvaan hakeutumiseen ja koulutukseen. Valitut henkilöt sijoitetaan PTL:ssä olevaan sodan ajan joukkoon. Joukkoa ylläpidetään operatiivisen käyttäjän toimesta ja henkilöstöä koulutetaan erikseen laaditun suunnitelman mukaisesti. Maakuntajoukot koulutetaan ja varustetaan ensi sijassa tärkeiden kohteiden suojaustehtäviin.⁵³

⁵³ Maavoimien toimintasuunnitelma vuosille 2008–2012, liite 5.2.12

3.4 Joukon kiinteyden merkitys

Sodan ajan joukon suorituskykyyn vaikuttaa koulutuksen ja varustuksen lisäksi joukon kiinteys. Joukon organisaatioon muodostuu epävirallisia organisaatioita, jotka usein tehostavat joukon toimintaa ja lisäävät sen suorituskykyä. Joukon kiinteys on osa joukon yhteenkasvamista, jossa organisaatiot pienryhmästä alkaen luovat itselleen omia sisäisiä toimintatapoja, jotka lisäävät joukon suorituskykyä taistelussa. Joukon yhteiset tehtävät jakautuvat joukon sisällä joukon vallitsemien kärkiosaajien kesken.

Tutkimustiedon valossa hyväkään yksilöille annettu sotilaskoulutus (yksityisen sotilaan ”riittävän hyvä” toimintakyky) ei anna vielä takeita ryhmän tai joukkueen hyvästä suorituksesta taistelutilanteessa, mikäli ryhmädynamiikassa on puutteita. Tällöin ei ole myöskään takeita perusyksikköjen hyvästä suorituksesta todellisessa taistelutilanteessa, vaikka suoritus leirillä tai harjoituksessa saadaankin vietyä muodollisesti läpi. Tämänsuuntaista todistusaineistoa ja viitteitä antavat varsinaisen tieteellisen tutkimuskirjallisuuden ohella myös omat sotakoemuksemme ja viimeaikaisten veteraanikyselyjen ja haastattelujen tulokset.⁵⁴

Nissinen toteaa, että syväjohtamisen tulisi aikaansaada tai tuottaa ryhmäkiinteyttä ja alaisten luottamusta johtajiin. Johtajan ja johdettavien välisen luottamuksen eli vertikaalisen kiinteyden rakentuminen on yksi syvän johtamisen kulmakivistä, horisontaalinen primääriryhmäkiinteys taas eräs johtamisen toivotuista seurauksista tai vaikutuksista. Korkea kiinteys ennustaa tietyillä reunaehdoilla sotilasyksikön toiminnan hyvää tehokkuutta. Myös Israelin asevoimien tutkijan professori Reuven Galin mukaan yksikön kiinteys, pienryhmätekijät ovat yksi taistelumotivaation keskeisiä elementtejä ja syitä.⁵⁵

Joukon kiinteys luodaan varusmiespalveluksessa, jossa tuotettavien joukkojen henkilöstö elää yhdessä palveluksen aikana useita kuukausia. Varusmiesajan kiinteys säilyy vielä kotiutumisen jälkeenkin. Kyse on ryhmäkiinteydestä, joka ilmenee ryhmä- ja joukkuehenkenä. Ryhmäkiinteyttä ilmenee sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti.

Organisaationaalista kiinteyttä, jossa joukon jäsenet sitoutuvat esimerkiksi tuotettavaan jääkäripataljoonaa ei merkittävästi esiinny. Syynä voidaan pitää muu muassa sitä, että sodan ajan

⁵⁴ Olli Harinen ja Pertti Alanen: Luentomoniste: ” SOTILASSOSIOLOGINEN TUTKIMUS PUOLUSTUS-VOIMISSA”

⁵⁵ Olli Harinen ja Pertti Alanen: Luentomoniste: ” SOTILASSOSIOLOGINEN TUTKIMUS PUOLUSTUS-VOIMISSA”

joukot eivät ole konkreettisia kuin rauhan ajan joukko-osastot. Tälle kiinteydelle ominaista joukko-osastohenkeä esiintyy, muuta kiinnekohtana on enemmän rauhan ajan joukko-osasto ja joukkoyksikkö. Kotiutuneet tuntevat esimerkiksi ylpeyttä kertoessaan palvelleensa Karjalan Prikaatissa tai Kymen Jääkäripataljoonassa. Samaa ei tunneta tuotettua sodan ajan joukkoa kohtaan. Maanpuolustusjärjestöjen kiltatoiminta on keskittynyt sekin joukko-osastoissa tai aselajissa palvelleiden reserviläisten keskinäiseen yhteydenpitoon ja palveluksessa olevien varusmiesten palvelusmotivaation ylläpitoon⁵⁶. Yksikkökiinteyttä korostava reserviyksikkötoiminta (RYT-toiminta) ei ole käynnistynyt toivotulla tavalla⁵⁷.

Nopealla koulutuskierrolla ja siihen liittyvällä jatkosijoittamisella ryhmän kiinteys voi purkautua. Samaten kun joukkoa tuotetaan sijoittamalla se suoraan sotilasläänin reservistä, niin voidaan olettaa, ettei edellä kuvattua kiinteyttä synny. Jatkosijoitusten yhteydessä joukon kantahenkilökuntaan kuuluvat upseerit vaihtuvat. Tällöin myös koulutettujen johtajien ja mahdollisten esikuvien osuus muuttuu. Asialla on merkitystä vertikaaliseen kiinteyteen.

3.5 Joukkotuotantoon liittyvät laskentamallit ja suunnitelmat

Suomessa on yleinen asevelvollisuus, jonka johdosta ”Isänmaan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustukseksi on jokainen Suomen mies asevelvollinen”⁵⁸. Suomen kansalaisuuden omaava nainen voidaan hakemuksesta ottaa varusmiespalvelusta vastaavaan vapaaehtoiseen asepalvelukseen⁵⁹. Asevelvollisuuslain perusteella puolustusvoimilla on käytössään koulutukseen ja PTL:n ylläpitoon kaikki ikäluokat välillä 18- 59 vuotta. 60 vuotta täyttäneiden osalta ovat käytössä vain everstin ja kommodorin sekä kenraalin ja amiraalin arvossa olevat sotilaat.⁶⁰

Joukkotuotannon suunnittelun laskentaperusteena käytetään saapumiserän tavoitevahvuutta, joka muodostuu vuosittain syntyneiden ja vielä kutsuntavuonna elossa olevien poikien lukumäärän perusteella. Suurten ikäluokkien aikaisesta syntyvyydestä muutos nykypäivään on merkittävä. Seuraavat kaksikymmentä vuotta joukkotuotannon perustana noin on 30000 vuosittain syntynyttä poikaa. Syntyneiden määrä on ollut keskimäärin seuraava:

⁵⁶ Karjalan Prikaatin Kiltayhtymän jäsenkilojen säännöt, viitattu 12.2.2008, <http://www.mil.fi/maavoimat/joukot/karpr/kiltayhtyma.dsp>.

⁵⁷ Reserviyksiköt Kymen Sotilasläänissä. Toimivia yksiköitä on 0 kappaletta.

⁵⁸ Vuoden 1950 AsevL 1§

⁵⁹ Laki naisten vapaaehtoisesta asepalvelusta 1§

⁶⁰ AsevL

- 1930-luvulla noin 36300 poikaa,
- 1940-luvulla noin 47700 poikaa,
- 1950-luvulla noin 45100 poikaa,
- 1960-luvulla noin 39100 poikaa,
- 1970-luvulla noin 32200 poikaa,
- 1980-luvulla noin 32600 poikaa,
- 1990-luvulla noin 31500 poikaa ja
- 2000-luvulla tähän mennessä noin 29100 poikaa.⁶¹

Kutsuntaikään mennessä käytettävissä oleva ikäluokka pienenee luonnollisen poistuman ja terveydentilassa tapahtuvien muutosten sekä kaksoiskansalaisuuden johdosta. Esimerkiksi vuonna 1990 syntyneitä poikia oli 33500 ja kutsuntaikäisiä vuonna 2008 oli käytettävissä noin 28200⁶² miestä. Ikäluokan poistuma jo ennen kutsuntoja on noin 15 %. Vuosittainen kutsuntakiintiö on lähtökohta joukkotuotantotehtävien suunnittelulle. Kutsuntojen lisäksi palvelukseen astuu vuosittain noin 400 vapaaehtoista naista. Vuodesta 1995 alkaen noin 400–500 naista on suorittanut vapaaehtoisen asepalveluksen. Asepalveluksen suorittaneiden naisten lukumäärä näyttää pysyvän vakiona.

Joukko-osastojen joukkotuotantotehtävien mitoitusperuste on määritetty seuraavasti. Saapumiserän vahvuudesta on sijoitettavissa tuotantotehtävien mukaisiin joukkoihin 75 % palvelukseen astuneista. Laskuperusteissa on huomioitu 20 % palveluksen aikainen poistuma tavoitevahvuudesta (E- ja C- luokka, siviilipalvelus) sekä 10 % osuus sijoittamattomaan reserviin (sijoittamattomat, aseeton palvelus, B-luokka). Tavoitevahvuus jää palvelukseen astumisen yhteydessä yleensä 5 % vajaaksi. Tavoitteena on sijoittaa kaikki sopivat tuotantotehtävien edellyttämiin joukkoihin. Muiden joukkojen ylläpitoon käytetään sijoittamatonta reserviä ja ensimmäisen jatkosijoituksen yhteydessä vapautuvia henkilöitä.⁶³ Jatkossa on käytössä maavoimien yhteinen sijoittamaton reservi⁶⁴. Laskentamalli on esitetty liitteessä 2a.

Sijoittamattomien sijoituskelpoisten osuus on muuttunut aikojen saatossa. Alkuvaiheen suunnitelmissa oli erikseen käsketty noin 10–20% osuus, joka jäi sotilasläänin käyttöön reservin ylläpitoon. Suunnitelma ei toiminut käytännössä, koska palveluksen aikainen poistuma vä-

⁶¹ Tilastokeskuksen internet-palvelut, väestötilastot. Tulostettu 14.1.2008.

⁶² Maavoimien toimintasuunnitelma vuosille 2008–2012, liite 5.1.2.2.

⁶³ Haastattelu Majuri Petri Olli

⁶⁴ Haastattelu Everstiluutnantti Markku Myllykangas

hensi tätä osuutta⁶⁵. Tilannetta pyrittiin parantamaan esimerkiksi Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunnan toimenpitein käskemällä joukko-osastoille vuosittaisessa toimintakäskyssä tuotantotehtäviä suoraan sotilaslääkien käyttöön.⁶⁶

Joukko-osaston tuotantotehtävät on käsketty ylemmän johtoportaan joukkotuotantosuunnitelmassa. Suunnitelma sisältää yleensä rivitunnuksen tarkkuudella

- tuotettavat joukot
- tuotantoajan sidottuna saapumiseriin
- tuotantotavan
- joukon perustajan
- operatiivisen käyttäjän
- jatkosijoituksen kohteen sekä
- kertausharjoituksen ajan ja tyyppin.

Pelkistetty erimerkki tuotantotehtävistä on esitetty liitteessä 2b.

Joukko-osasto laatii tuotantotehtäviensä perustella suunnitelman joukkojen tuottamiseksi. Yleensä tuotantotehtävät sidotaan saapumiseriin. Suunnitelman perusteella laaditaan kunkin saapumiserän koulutustarvelaskelma ja tuotantotehtävät eri perusyksiköille. Koulutussuhdelaskelman perusteella valitaan varusmiehet eri koulutushaaroihin sekä valitaan johtajakoulutukseen käskettävät. Johtajakoulutus ja koulutushaara vaikuttavat varusmiehen palvelusajan pituuteen. Esimerkki koulutussuhdelaskelmasta on esitetty liitteessä 3 ja eri joukkotyyppien henkilöstötarpeesta liitteessä 4.

Perusyksiköiden koulutushaarat määräytyvät joukkotuotantotehtävän perusteella. Koulutusjärjestelyissä on huomioitu tuotantotehtävien edellyttämä johtajakoulutustarve. Periaatteena pidetään, että ainakin kuusi kuukautta palvelevien miehistötehtäviin koulutettavien johtajat koulutetaan edellisestä saapumiserästä. Menettely mahdollistaa koko yksikön yhdenaikaisen kouluttamisen, jolla on merkitystä joukon kiinteydelle. Pitkän palvelusajan (362 vuorokautta) vaatimien joukkojen koulutus voidaan tehdä yhdestä saapumiserästä. Näin toimitaan esimerkiksi Utin Jääkäriyrykmentin erikoisjoukkokoulutuksessa sekä Panssariprikaatin panssarivau-numiehistöjen koulutuksessa.

⁶⁵ Kirjoittajan omat havainnot ja toiminnan tarkastus KARPR:ssa 2001. Muistiinpanot kirjoittajalla.

⁶⁶ IMPA:n toimintakäskyt vuosilta 2003–2005. Tuotantotehtävä oli luettelo tehtävistä, jossa oli mainittu tuotettavat henkilöt sopivuuden tarkkuudella. Käskyssä oli mainittu koulutettavat sotilaat lukumäärinä ja tehtävinä. Esimerkiksi 3 kpl kenttätykistön tulenjohtajia, 1 pioneerijoukkueen johtaja ja 3 kranaatinheittimistön laskija-aliupseeria.

Alkuvaiheen suunnitelmissa pyrittiin sotilasläänien alueella perustettavat joukot tuottamaan niistä varusmiehistä, joita sotilasläänit oli kutsunnoissa palvelukseen käskeneet. Näin valvovalle sotilasläänille olisi palautunut joukkojen ylläpitoon tarvittavia nuoria asevelvollisia. Käytännössä asia ei toiminut toivotulla tavalla. Joukko-osastoissa jouduttiin valikoimaan koulutettavia varusmiehiä niin monta kertaa, ettei joukkojen tuottaminen ei pelkästään perustavan sotilasläänin varusmiehistä ollut mahdollista. Toimintatapaa perusteltiin sotilasläänien tarpeella saada käyttöönsä nuoria koulutettuja reserviläisiä joukkojen ylläpitoa varten. Koulutuksen aikainen poistuma oli kuitenkin niin suuri, ettei sotilasläänien käyttöön jäänyt sijoittamattomia sijoituskelpoisia reserviläisiä.⁶⁷

4 JOUKOT SYNTYVÄT

4.1 Teoriaa ja käytäntöä - suunnitelmia ja todellisuutta

4.1.1 Tuotannon aloittaminen 1990-luvun alussa - Kasvukipuja ja rajapintoja

Vuoden 1993 alusta uuden johtamis- ja hallintojärjestelmän yhteydessä aloitettiin myös joukkotuotannon hyödyntäminen sodan ajan joukkojen koulutuksessa. Vuoden 1993 perustamistehtävälueeteloon, jonka vahvuus oli noin 530000 henkilöä⁶⁸, tuotiin vanhan sotilaspiiriin mukaiset joukot, joista luotiin uudet sotilasläänipohjaiset joukot. Täten joukkotuotanto aloitettiin tilanteesta, jossa pääosa tuotettavista joukoista oli jo PTL:ssa. Uusien joukkojen henkilöstö vain muodostettiin vanhojen joukkojen henkilöstöistä. Näin välttyttiin tilanteelta, että PTL:ssä olisi ollut tyhjiä joukkoja, jotka olisivat valmistuneet vasta muutaman vuoden kuluessa.⁶⁹

Vuonna 1993 joukkotuotantosuunnitelma perustui siihen, että varusmieskoulutuksella tuotettiin joukot, joiden keski-ikä tuli olla alle 30 vuotta. Operatiivisten vaatimusten mukaisesti joukkotuotannossa oli muun muassa sekä jääkäri- että jalkaväkikiprikaateja. Samojen perusteiden mukaisesti suoritusorganisaation keski-ikää ja vahvuutta ei ollut sidottu PTL:n vahvuuteen. Vanhentuneiden joukkojen vapautuva henkilöstö jäi sotilasläänien käyttöön muiden joukkojen ylläpitoon. Suunnitelmallinen jatkosijoittaminen tuli käyttöön vasta myöhemmin.⁷⁰

⁶⁷ Omat kokemukset ja haastattelu Eversti Pekka Tynkkynen

⁶⁸ Valtioneuvoston vuoden 2001 selonteko

⁶⁹ Haastattelut Eversti Pekka Tynkkynen

⁷⁰ Haastattelu Eversti Pekka Tynkkynen

Vuonna 1993 oli asevelvollisuusalan ohjeissa eräitä puutteita, joita on myöhemmin korjattu paremmin puolustusvoimien tarpeita palveleviksi. Puutteista voidaan mainita muun muassa, että joukkoon kuuluvat, toisen sotilasläänin alueella asuvat asevelvolliset, eivät olleet perustavan sotilasläänin valvonnassa. Tällöin sijoituksen purkautuessa reserviläinen palautui valvovan sotilasläänin käyttöön, vaikka henkilöstöllä olisi ollut käyttöä myös suunnitelman mukaisessa jatkosijoittamisessa.⁷¹

TTL:n sitomattomat varusmiespalveluksesta kotiutuvat varusmiehet palautuivat kotikuntansa mukaisen sotilasläänin käyttöön, vaikka heille olisi ollut käyttöä heitä kouluttaneen joukko-osaston sotilasläänin joukkojen ylläpidossa. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulle päätyi sijoittamattomaan reserviin merkittävä määrä reserviläisiä, joille olisi ollut käyttöä muuttotappioalueen sotilaslääneissä.⁷² Opiskeluun liittyvä muuttoliike korkeakoulupaikkakunnille siirsi suuren määrän nuoria reserviläisiä pääkaupunkiseudulle, jolloin he eivät olleet enää vanhan kotipaikkakunnan mukaisen sotilasläänin käytössä.

Joukkotuotanto otettiin käyttöön kaikkien puolustushaarojen sodan ajan joukkojen koulutuksessa. Ilma- ja merivoimien saapumiserävahvuudet olivat tarkoitettu lähinnä rauhan ajan toimintojen ylläpitoon sekä tiettyjen erikoiskoulutusta vaativien joukkojen kouluttamiseen. Merkittävä osa näiden puolustushaarojen sekä osa rajavartiolaitoksen sodan joukkojen henkilöstöstä oli maavoimien joukko-osastoissa koulutettuja sotilaita. Ratkaisuksi muodostui yhteistoiminta, jossa tuotantotehtäviä käskettiin joukko-osastoille yli puolustushaarojen. Esimerkkeinä voidaan mainita rajajoukkojen pioneeri- ja huoltoyksiköt sekä ilmavoimien eräät tukiyksiköt. Merivoimien osalta tilanne helpottui, kun rannikkotykistö aselajina sekä Uudenmaan Prikaati liitettiin merivoimiin.⁷³

Tuotantotehtävät oli jaettu joukko-osastoille pääosin operatiivisin perustein. Joukko-osaston koulutuskyky oli myös merkittävä argumentti. Joukkojen koulutus oli yhdenmukaista ja tiettyjä osia koulutettiin keskitetysti. Aselajijoukkojen koulutus ei ollut yhtenevä muiden joukkojen koulutuksen kanssa. Pyrkimys pitää koulutus maanpuolustusalueen rajojen sisällä aiheutti

⁷¹ Omat havainnot sijoittamisesta Kymen Sotilasläänin Esikunnassa vuosina 1995 - 1998

⁷² Omat kokemukset. Tutkija vastasi LKP-alan valmisteluista Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunnassa vuosina 1998 -2002

⁷³ Valtioneuvoston vuoden 1997 selonteko sekä Kehittyvä varusmieskoulutus Eversti Kalle Liesisen artikkeli joukkotuotannosta

erinäisiä ongelmia. Ongelmat kumuloituivat asevelvollisten kutsuntoihin, kun asevelvollisia määrättiin palvelukseen kauas kotipaikkakunnalta.

Sodan ajan prikaatien tuottaminen oli jalkaväkijoukko-osastojen vastuulla. Jalkaväkiosien tuotantotehtävät olivat pääsääntöisesti tuottajan vastuulla. Aselajiyksiköiden osalta tehtiin erilaisia ratkaisuja. Tuotantotehtävät määrättiin maanpuolustusalueella olleelle aselajijoukko-osastolle tai toiselle prikaatille, jolla oli aselajijoukkoyksikköjä. Yhteistyötä oli esimerkiksi Jääkäriprikaatin, Pohjan Prikaatin sekä Kainuun Prikaatin välillä. Tykistörikaatilla oli yhteisiä tuotantotehtäviä Läntisen Maanpuolustusalueen muiden prikaatien kanssa.

Itäisen Maanpuolustusalueen kenttätykistöjoukkojen koulutus keskittyi Vekaranjärvelle, ilmatorjuntajoukkojen Haminaan ja osa pioneerijoukkojen koulutuksesta Keuruulle. Varsinkin kenttä- ja ilmatorjuntajoukkojen varusmiehet joutuivat palvelukseen jopa 400 kilometrin päähän kotipaikkakunnaltaan. Tällä oli kielteisiä vaikutuksia näiden varusmiesten palvelusmotivaatiolle. Haittoja lievennettiin kun joukkotuotantotehtäviä kohdennettiin yli maanpuolustusalueiden rajojen ja sotilasläänien kutsuntakiintiötä tarkennettiin. Esimerkiksi Kainuun Prikaatiin määrättiin asevelvollisia myös Pohjois-Karjalan alueelta.⁷⁴

Joukkojen perustaminen perustui silloisen Kenttäohjesäännön VII osan mukaisen malliin, jolloin joukot olivat mahdollista perustaa liikekannallepanossa kiireysluokittain yhtenä suoritukseksi. Operatiiviseen suunnitelmaan liittyi joukkojen perustaminen laajalla alueella. Esimerkiksi prikaatin perustaminen oli jaettu usean perustajan vastuulle ja joskus jopa useamman sotilasläänin alueelle. Suunnitelman taustalla oli valmiuden kohottamiseen liittyvät valmiustila, johon liittyen joukot oli jaoteltu seuraavasti:

- perusvalmius (PEVA) ja perusvalmiuden joukot,
- tehostettu valmius (TEVA) ja tehostetut valmiuden joukot,
- torjuntavalmius (TOVA) ja torjuntavalmiuden joukot sekä
- sotavalmius (SOVA) ja sotavalmiuden joukot.⁷⁵

Operatiivisessa suunnitelmassa joukkojen käyttö oli sidottu valmiustiloihin, jolloin joukkojen vahvuus kasvoi asteittain. Viimeistään sotavalmiudessa esimerkiksi prikaati oli kokonaan pe-

⁷⁴ Haastattelu Eversti Pekka Tynkkynen sekä omat kokemukset. Tutkija toimi rykmenttiupseerina Karjalan Tykistörykmentti/Karjalan Prikaatissa vuosina 1992–1995.

⁷⁵ Haastattelu Eversti Pekka Tynkkynen ja PVAH:n määritelmärekisteri

rustettu. Valmiudellisista syistä torjuntavalmiuden joukkojen esikunnat, erillisyyksiköt sekä vähintään yksi pataljoona ja patteristo perustettiin lähellä operatiivista vastuualuetta.⁷⁶

Joukko-osastot perustivat pääosan varusmiesjoukkotuotannossa olleista joukoista. Näihin joukkoihin oli sijoitettuna lähes kaikki nuorimpien saapumiserien kotiutuneet sijoituskelpoiset varusmiehet. Tästä seurasi, että sotilasläänit, joilla ei ollut maavoimien kouluttavia joukko-osastoja, eivät saaneet nuoria asevelvollisia PTL:n joukkojen ylläpitoa varten. Tilannetta korjattiin antamalla näille sotilaslääneille perustettavaksi varusmiesjoukkotuotannossa olevia jääkäripataljoonia ja kohdentamalla jääkäriprikaatin jatkosijoitus kokonaan tällaisen sotilasläänin perustamisvastuulla olevaan jalkaväkiprikaatiin. Toimenpiteet eivät poistaneet ongelmaa kokonaan.⁷⁷

Suunnitelmallinen jatkosijoittaminen mahdollisti joukkotuotetun joukon koulutuksen hyödyntämisen myös PTL:n muiden joukkojen ylläpidossa. Joukon kokonpanoa ei tarvinnut purkaa ja syntynyttä pienryhmäkiinteyttä voitiin mahdollisuuksien mukaan ylläpitää. Jatkosijoittamisesta tehtiin suunnitelma, jossa joukkotuotetuille joukoille määrättiin jatkosijoitusjoukot. Yleisesti jatkosijoitusjoukot olivat vastaavia joukkoja myöhemmissä kiireysluokissa. Esimerkiksi jääkäriprikaati sijoitettiin jalkaväkiprikaatiin aselajijoukkoineen. Aselajijoukot jatkosijoitettiin samalla tavalla, joskin osin turhaa. Sama asia olisi toteutunut tuottamalla joukot vuorotellen. Teoreettisesti suunnitelma oli toimiva, mutta hankaluuksia aiheutti, etteivät yksikkötyypit olleet keskenään samanlaisia⁷⁸. Joukkojen henkilöstö oli vähentynyt luonnollisista syistä noin 2 % vuosittain, joten jatkosijoituksissa joukkoja jouduttiin täydentämään myös sijoittamattomasta reservistä⁷⁹.

Jalkaväen joukko-osastoilla ei ollut merkittäviä erikoisosaamisalueita. Tiettyä erikoistumista oli, mutta se liittyi lähinnä perustamisvastuulla olevan jääkäriprikaatin tyyppiin. Muun muassa Itäisellä Maanpuolustusalueella oli kaikki jääkäriprikaatityypit, jotka olivat:

- jääkäriprikaati (TELAKA), kuljetuskalusto telakuorma-auto,
- jääkäriprikaati (PASI), kuljetuskalusto panssariajoneuvo m83 (PASI) ja
- jääkäriprikaati (BTR-60), kuljetuskalusto kuljetuspanssarivaunu BTR-60⁸⁰.

⁷⁶ Haastattelu Eversti Pekka Tynkkynen

⁷⁷ Haastattelu Eversti Pekka Tynkkynen

⁷⁸ Tutkijan omat havainnot

⁷⁹ Haastattelu Yliluutnantti Jukka Nojonen

⁸⁰ Suomen Wienin sopimuksen 1999 mukainen ilmoitus joukoista

Joukkojen koulutus oli yhdenmukaista ja tiettyjä osia koulutettiin keskitetysti. Prikaatin kalustotyyppi ei merkittävästi vaikuttanut koulutukseen. Eri tyypit näkyivät enemmän kuljettajakoulutuksen järjestelyissä kuin taktiikassa ja kalustossa. Muun muassa yhtymän YVI 1-viestijärjestelmään ei koskaan ollut jakaa koulutuskalustoksi tai sotavarustukseksi joukkojen edellyttämässä laajuudessa⁸¹. Profiloituneita joukko-osastoja oli Panssariprikaati ja osin Jääkäriprikaati. Ilmatorjunta-aselajissa oli joukko-osastoille jaettu kalustokohtaisia koulutusvas-
tuuta⁸².

4.1.2 2000-luvun joukkojen tuottaminen - Valmiusyhtymät ja SIETO-joukot painopisteenä

Vuoden 1997 selonteon perusteella operatiiviseen suunnitteluun tuli mukaan uusi uhkamalli - ”Strateginen isku”. Se on yllätykseen pyrkien toimintavalmiina olevilla joukoilla aloitettava sotatoimi, jolla pyritään pakottamaan valtakunnan johto haluttuihin ratkaisuihin kohdistamalla lamauttavia toimia yhteiskunnan elintärkeisiin kohteisiin ja toimintoihin sekä puolustusjärjestelmään.⁸³

Strategisen iskun torjuntaan käytetään korkean valmiuden omaavia joukkoja⁸⁴. Sotilaallisesti ja maanpuolustuksen kannalta tärkeiden kohteiden suojaamiseksi sekä estämään mahdollista maahantunkeutumista perustetaan muun muassa viestijoukkoja, sotilaspoliisi ja vartiokompanioita, ilmatorjuntapattereita, raketinheitinpattereita, valmiusprikaatit sekä huoltojoukkoja.⁸⁵ Joukkojen määrä on rajallinen, mutta niiden koulutustaso on korkea ja ne kyetään perustamaan nopeasti ja joustavasti.

Vuonna 1998 varusmiesten palvelusajat muuttuivat merkittävästi ja samalla saapumiserien lukumäärä muuttui kahdeksi. Palveluksenastumisajankohdat olivat tammikuun ja heinäkuun alussa. Palvelusajat olivat 180, 270 ja 362 vuorokautta.⁸⁶ Palvelusaikajärjestelmän uudistamisen tavoitteena oli koulutuksen sisällön kehittäminen ja tehostaminen, sodan ajan joukkojen

⁸¹ Tutkijan omat havainnot

⁸² Haastattelu Everstiluutnantti Mikko Vainonen

⁸³ Puolustusministeriö, Internet-sivut, Lyhenteitä ja termejä viitattu 14.4.2008
<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=63>,

⁸⁴ Puolustusministeriö, Internet-sivut, Lyhenteitä ja termejä viitattu 14.4.2008
<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=63>,

⁸⁵ Kenttäohjesääntö sivut 90 -91

⁸⁶ Asevelvollisuuslain 5§ muutos 1.2.1998

henkilöstön tuotantoedellytysten parantaminen sekä varusmiespalveluksen sopeuttaminen muun yhteiskunnan toimintaan. Palvelusaikajärjestelmä tasaa koulutettavien määrän ja optimoi varuskuntakapasiteetin käyttöasteen.⁸⁷

Strategisen iskun torjunta edellyttää kykyä perustaa uhkaa vastaavat joukot. Kenttäohjesääntö VII mukainen perinteinen liikekannallepano ei tätä mahdollistanut. Joustavaa valmiuden kohottamista varten luotiin järjestelmä, jossa on mahdollista perustaa kulloinkin tarvittavat joukot. Tätä tarvetta varten luotiin käskytyserät. Kukin käskytyserä sisältää uhkan edellyttämät joukot. Käskytyseriin kuuluvien joukkojen määrä voidaan muuttaa tarpeen mukaan. Käskytyserien joukot on jaettu puolustushaaroittain. Rajavartiolaitoksen joukot on ryhmitelty vastaavalla tavalla.

Puolustuksen ennaltaehkäisevää kykyä vahvistettiin muodostamalla maanpuolustusalueille nopeasti toimenpantavat valmiusyhtymät⁸⁸. Karjalan Prikaatin, Kainuun Prikaatin ja Porin Prikaatin tuottamat jääkäriprikaatit nimettiin valmiusprikaateiksi. Joukko-osastojen perustamien sodan ajan prikaatien nimet on mainittu ETYJ:n luottamusta ja turvallisuutta lisäävä (LTL) toiminnan mukaisessa ilmoituksessa⁸⁹.

SIETO-joukoille ja valmiusyhtymille määritetyt suorituskykyvaatimukset pakottivat muuttamaan joukkotuotannon painopisteen SIETO-joukkoihin. Muutos aiheutti, että varusmieskoulutuksella tuotettiin yhä enenevässä määrin SIETO-joukkoja. SIETO-joukkojen koulutus muutti merkittävästi joukkotuotantoa. Koulutustason saavuttamisen yhdeksi mittariksi määritettiin maastovuorokausien määrä, joita tuli olla kuuden kuukauden varusmiehellä 50.

Muutos kohdistui ensimmäisenä jalkaväkiprikaateihin, joiden tuottaminen varusmiestuotannolla päättyi. Niiden henkilöstön koulutus muutettiin jakosijoituksilla ylläpidettäväksi. Myös aselajijoukkojen tuotantoon tehtiin muutoksia. Muutos tuli niin nopeasti, että alkuperäinen suunnitelma ehti vaikuttaa vain osittain. Alkuperäisen suunnitelman mukaisesti tuotetut olisi jatkosijoitettu keskimäärin vuodesta 2002 alkaen, jolloin niiden keski-ikä olisi ollut 30 vuotta.

⁸⁷ 1997/184 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

⁸⁸ Valtioneuvoston vuoden 1997 selonteko

⁸⁹ Puolustusministeriö, Internet-sivut, ETYJ-yhteistyö sekä Suomen Wienin asiakirja 1999 mukainen LTL-ilmoitus viitattu 14.4.2008 <http://www.defmin.fi/index.phtml?s=396>.

Puolustusvoimien tunnusluvulla raportoidaan myös SIETO-joukkojen suorituskyvystä. Tunnusluvut ovat julkisia ja turvaluokiteltuja. Tunnuslukujen määritelmät ovat julkisia, mutta arvo on julkinen tai salainen. Kunnossa olevat SIETO-joukot ovat:

- keski-ikältään alle 30 vuotta,
- kertausharjoitettu alle kolme vuotta sitten,
- varustettu määrävahvuisella kalustolla ja
- tehtävän edellyttämät suunnitelmat on testattu.⁹⁰

Valmiusprikaatin tuli olla muutakin kuin vain siihen nimetty sodan ajan jääkäriprikaati. Alkoi valmiusprikaatien sodan ajan kokoonpanojen suunnittelu. Kokoonpanolle tuli nimeksi Prikaati 2005. Kehitystyöhön liittyi monta eri kokoonpanovaihtoehtoa ja kalustonhankintaa. Prikaatien lopullisen kokoonpanon kehittämiseen liittyi myös päätökset erilaisista kalustovaihtoehdoista ja kokoonpanoista. Osalle prikaateista hankittiin uusia panssariajoneuvoja. Kehitystyön aikana tehtiin myös päätös Leopard-taistelupanssarivaunujen hankinnasta. Karjalan Prikaatista muodostui mekanisoitu valmiusprikaati, joka sai CV-90 rynnäkköpanssarivaunut ja paljon muuta kalustoa. Prikaatilla oli haasteellinen tehtävä, kun se yhtäaikaaisesti koulutti tuotanto-tehtävän mukaisia joukkoja, kehitti uutta organisaatiota sekä koulutautui uudelle kalustolle.⁹¹ Kainuun ja Porin Prikaatit selvisivät ajanjaksosta helpoimmin, koska niillä ei tapahtunut näin perusteellista pääkaluston muutosta.

Valmiusyhtymät selvisivät haasteellisista tehtävistä. Kivutta valmiusprikaatien koulutus ei käynnistynyt. Hankittavat uudet pääkalustot eivät olleet käytössä alun perin suunnitelluissa aikatauluissa. Jouduttiin tilanteeseen, jossa tulevaisuuden joukkoja jouduttiin kouluttamaan osittain puuttuvilla välineillä. Kehitystyötä opittiin, että sodan ajan joukkojen tuottaminen ja tuotettavan joukon kehittäminen sekä kokeilutoiminta eivät sovi yhdenaikaiseksi tehtäväksi. Alkuperäinen tavoite vuonna 2005 operatiivisesti valmiista valmiusyhtymistä siirtyi vuoteen 2008.⁹²

⁹⁰ PESUUNOS PAK tunnusluvut

⁹¹ Tutkijan omat kokemukset ja haastattelut maj P Olli

⁹² Tutkijan omat kokemukset ja haastattelut maj P Olli

4.1.3 Uusiutuva PTL vuonna 2008 - Uudet maavoimat syntyvät

Valtioneuvoston vuoden 2004 selonteon perusteella puolustusvoimien organisaatioon perustetaan 1.1.2008 alkaen yhtenäisesti johdetut maavoimat⁹³, joita johtaa Mikkeliin perustettava Maavoimien Esikunta. Maavoimat korvaavat aikaisemmat kolmella itsenäiseen toimintaa kykenevää maanpuolustusaluetta. Asetelma yhtenäistää maavoimien toimintatapoja. Joukkotuotannon suunnittelussa ja toteutuksessa poistuvat aikaisemmin toimintaa rajoittaneet maantieteelliset maanpuolustusalueiden rajat.⁹⁴

Saman selonteon mukaisesti PTL:n vahvuus laskee vuonna 2008 350000 sotilaaseen.⁹⁵ PTL:n muutos on merkittävä. Maavoimien joukkojen vahvuus on 285000 sotilasta ja ne jakautuvat operatiivisiin joukkoihin (60000 sotilasta) ja alueellisiin joukkoihin (225000 sotilasta). Selonteon mukaisesti lakkautettiin vuonna 2006 kaksi maavoimien keskisuurta joukko-osastoa, joilla oli merkittävät joukkotuotantotehtävät⁹⁶.

Selonteon mukaisesti päätettiin vähentää varusmiehiä kouluttavia joukko-osastoja, vaikka koulutettavien lukumäärä ei merkittävästi laskenut. Lakkautettujen joukko-osastojen tuotantotehtävät kohdennettiin uudelleen. Merkittävin muutos tapahtui Panssariprikaatissa. Prikaatiin siirrettiin ilmatorjunnan aselajijoukkojen koulutus ja samalla panssarijoukkojen tuotantotehtäviä vähennettiin. Komennusmiesten koulutusjärjestelmästä luovuttiin ja myös eräät sotilasopetuslaitokset ja erikoisjoukko-osastot vastaanottavat jatkossa alokkaita kouluttaakseen tukioirganaatioissa tarvittavat varusmiehet.⁹⁷

Vuoden 2004 selonteossa määritettiin joukkotuotannolle tavoite, joka on huomioitu Maavoimien toimintasuunnitelmassa vuosille 2008 -2012. Suunnitelmassa määritettiin joukkotuotantojärjestelmän käyttöönoton painopiste, joka on tulosten yhtenäisen arviointimenettelyn vaikiinnuttamisessa sekä operatiivisen käyttäjän ja joukon tuottajan yhteistoiminnan järjestämisessä. Arviointijärjestelmässä otetaan huomioon kansainvälisen yhteensopivuuden vaatimukset. Vuodesta 2008 (ml) alkaen joukkotuotantoprosessin mitoituksen perustana on vähintään

⁹³ Selonteko selväksi sivu 12

⁹⁴ Haastattelu Everstiluutnantti Markku Myllykangas

⁹⁵ Selonteko selväksi sivu 19

⁹⁶ Selonteko selväksi sivu 8

⁹⁷ Maavoimien toimintasuunnitelma vuosille 2008–2012, liite 5

40 maastovuorokautta/6 kuukauden koulutus ja noin 20 000 reserviläisen koulutus kertausharjoituksissa vuosittain.⁹⁸

Vuoden 2004 selonteon perusteella maavoimien varusmieskoulutuksen suunnittelussa määritettiin joukkotuotannolle koulutuksellinen laatuvaatimus. Maavoimien ensimmäisessä toimintakäskyssä asia on linjattu seuraavasti: ” Harjoitusten resursoinnin perustana käytetään 40 sotaharjoitusperusteista vuorokautta 180 vuorokautta palvelevilla varusmiehillä ja johtajakoulutukseen osallistuvilla sen lisäksi 25 sotaharjoitusperusteista vuorokautta.”⁹⁹

Operatiivisten joukkojen suorituskyvyn takaamiseksi on niiden joukkotuotannossa siirrytty yhä nopeampaan koulutuskiertoon. Koulutuskierto määrittää ajan kuinka usein joukko tuotetaan uudelleen. Nopea koulutuskierto pitää joukot nuorina. Joukkojen käytössä olevat tekniset laitteet ja järjestelmät vaativat käyttäjiltään paljon enemmän ammattitaitoa kuin mihin maavoimien joukoissa on aikaisemmin totuttu. Joukkojen suorituskyvyn säilymisen merkittäväksi osaksi on muodostunut, miten reserviläisellä säilyy opitun taidon lisäksi opittu tieto. Suorituskyvyn ylläpito taataan tuottamalla joukko uudestaan riittävän usein. Valmiusprikaatin yksiköille on suunniteltu seuraavia koulutuskiertoja

- AMOS-kranaatinheitinyksilöt kolme - kuusi vuotta,
- CV-rynnäkköpanssarivaunuyksiköt noin kuusi vuotta,
- ilmatorjuntaohjus- ja maalinosoitusyksiköt noin kuusi vuotta.

Nopea koulutuskierto pitää joukkojen tuottamiseen osallistuvien sotilaiden ammattitaidon korkeana. Nopea koulutuskierto tuo mukanaan myös haasteita, koska se vapauttaa jatkosijoitukseen nopeasti varsin hyvin koulutettuja reserviläisiä. Nopean koulutuskierron haittana on koulutustuotosten ylijäämä, kun jatkosijoitetuille joukoille ei ole koulutusta vastaavaa jatkosijoitustehtävää. Nopean kierron myötä myös koulutuksessa olevan uudenaikaisen välineistön käyttökustannukset ovat nostaneet koulutuksen kustannuksia. Kustannusten kohoaminen on vaikuttanut sekä harjoitusten toimeenpanoon että sotavarusteiden ylläpitoon.

Jalkaväkiprikaatien tuotannon päättyminen varusmieskoulutuksessa lopetti myös eräiden koulutushaarojen kouluttamisen useassa aselajissa. Korostetuimmin asia ilmeni jalkaväessä, jossa kevyen kranaatinheittimen ja raskaan singon kouluttaminen oli loppua kokonaan. Kevyen kra-

⁹⁸ Maavoimien toimintasuunnitelma vuosille 2008–2012, liite 2. Maavoimien komentajan linjaukset joukkotuotannosta

⁹⁹ Maavoimien toimintasuunnitelma vuosille 2008–2012, liite 5.2

naatinheittimen osalta asia korjaantui, kun ase palasi valmiusyhtymien kokoonpanoon jo 2000-luvun alussa. Raskaan singon koulutus palautui, koska PTL:ssa olevien yksiköiden vaatimaa koulutustarvetta ja suorituskykyä ei olisi muuten kyetty toteuttamaan. Maavoimien joukkotuotantosuunnitelmassa pyrittiin myös säilyttämään käyttötaito sotavarusteina oleviin asejärjestelmiin.¹⁰⁰

Vuoden 2004 selonteon yhteydessä joukot jaettiin operatiivisiin ja alueellisiin joukkoihin. Operatiiviset joukot tuotetaan pääosin varusmieskoulutuksella ja alueelliset joukot jatkosijoittamalla operatiivisista joukoista. Valmiusyhtymien nopean kierron johdosta joukko-osastojen koulutus annetaan sillä organisaatiolla, johon tuotanto on keskittynyt. Tämän johdosta jopa osa taisteluosastoista koulutetaan valmiusyhtymissä valmiusyhtymän menetelmin, vaikka koulutettavat sijoitetaan kotiuttamisen jälkeen taisteluosaston kokoonpanoon. Asia on tiedostettu, mutta toistaiseksi järjestelyn edut ovat haittoja suuremmat. Merkittävimmät haitat voivat jatkossa ilmetä, kun kouluttajat ovat omaksuneet valmiusyhtymien hyökkäystä korostava taktinen ajattelun. Tällöin on vaarana, että pääosalla kouluttajista ei ole enää oikeaa kykyä kouluttaa joukkoja puolustuksellisiin tehtäviin.

Maavoimien toimintasuunnitelmassa vuosille 2008 -2012 määritettiin joukko-osastoille kouluksellinen tehtävä. Tehtävät noudattelivat joukko-osastojen tuotantotehtäviä. Tehtävissä ei ole käsketty joukko-osastoille niin selvää profiilia kuin olisi esimerkiksi Puolustusministeriön vuonna 2004 laatimassa varuskuntarakenteen selvitystyössä¹⁰¹. Joukkojen laadukas tuottaminen edellyttää kuitenkin merkittävää erikoistumista.

Maavoimien joukkotuotantosuunnitelma selkeytti jatkosijoittamista. Suunnitelman periaatteena on vain yksi jatkosijoitus, jolloin aikaisempien suunnitelmien pitkät ketjut purkautuvat. Jatkosijoittamisen periaate myös muuttui. Aikaisempien kiinteiden aikatauluihin sidottujen kääntöjen sijaan jatkossa varusmiestuotannossa olevasta joukosta vapautuu joustavammin henkilöstä käytettäväksi jatkosijoituksella ylläpidettävään joukkoon.

4.1.4 Kertausharjoitussuunnittelu

Kertausharjoitus on asevelvollisuuslaissa määritetty koulutustapahtuma, jossa reserviläinen on velvoitettu osallistumaan puolustusvoimien johtamaan sotilaalliseen jatkokoulutukseen.

¹⁰⁰ Haastattelu Majuri Petri Olli

¹⁰¹ Puolustusvoimien varuskuntarakenteen kehittäminen 2004

Kertausharjoituksessa reserviläinen saa täyden ylöspidon, hänelle maksetaan reserviläispalkkaa ja päivärahaa. Lisäksi kotimaassa harjoitukseen matkustaminen on reserviläiselle maksutonta. Puolustusvoimien vapaaehtoisessa harjoituksessa reserviläiselle ei makseta palkkaa. Asevelvollisuuslaki määrää myös kertausharjoitusvuorokausien enimmäismäärät eri henkilöstöryhmille seuraavasti:

- upseerit enintään 100 vuorokautta,
- aliupseerit enintään 75 vuorokautta sekä
- miehistö enintään 40 vuorokautta.

Kertausharjoitukset suunnitellaan osana joukkotuotantosuunnitelmaa. Suunnitelmaan kuuluu pääsääntöisesti seuraavat harjoitukset

- joukon harjoitus, jolloin koko joukko varalisineen kutsutaan harjoitukseen,
- joukon rungon harjoitus, jolloin erikseen määrätyt henkilöt kutsutaan harjoitukseen tai
- tehtäväkohtainen harjoitus, jolloin tietyille avainryhmille kootusti koulutetaan heidän sodan ajan tehtävässä tarvittavia taitoja.

Kertausharjoitukset sijoitetaan joukon elinkaaren kannalta sopivaan kohtaan. Kertausharjoitus pidetään esimerkiksi noin 3-5 viiden vuoden kuluttua kotiutumista tai noin vuoden sisällä jatkosijoittamisen jälkeen. Kertausharjoituksen ajoittaminen joukon elinkaaren vaihtelee joukosta riippuen.

Vuoden 2008 PTL:n liittyvän joukkotuotantosuunnitelman yhteydessä uusittiin myös reservin koulutukseen liittyvät suunnitelmat. Valmiusyhtymien koulutuksessa siirryttiin järjestelmään, jossa osa sodan ajan pataljoonasta harjoittelee yhtä aikaa joukkoon koulutettavien varusmiesten kanssa.

Vuoden 2008 PTL:n mukaisen joukkotuotantosuunnitelman osana oleva kertausharjoituskoulutussuunnitelma sisältää sekä joukon että runkohenkilöstön kertausharjoituksia. Suunnitelmassa lähes kaikille joukoille oli suunniteltu ainakin yksi kertausharjoitus.¹⁰²

Suunnittelussa harjoitusten keskimääräiseksi pituudeksi on määritetty viisi vuorokautta. Harjoituksen kesto on tällöin noin 100 tuntia, koska harjoitus aloitus- ja lopetuspäivät voivat olla vain noin 15 tunnin mittaisia. Kyseinen aika riittää vain keskeisimpien asioiden kertaamiseen. Varusmiespalveluksen aikana saavutetun taitotason palauttamista ei voida vakioidusti sitoa

¹⁰² Haastattelu Majuri Petri Olli

aikamääriin. Palauttavan koulutuksen tarve riippuu oleellisesti siviilissä oloajan pituudesta¹⁰³. Suunnitelman mukaan reserviläinen on koulutuksessa vähintään viiden vuoden välein.

ALTO-joukkojen kertausharjoitusten pääosa on runkohenkilöstön harjoituksia. Näiden harjoitusten tarkoituksena on ylläpitää runkohenkilöstön ammattitaito. Harjoitusten tarkoituksena ei ole niinkään harjoitella joukon ensimmäistä tehtävää vaan luoda edellytykset joukon suorituskyvyn luomiselle mikäli joukkoa tarvitaan. Valmiuden kohottamisen yhteydessä varaudutaan perustamaan erillisiä ampuma- ja taistelukoulutusyksiköitä, joiden tehtävänä on ALTO-joukkojen kouluttaminen.¹⁰⁴

Kouluttamiseen on vallitsevan ohjeistuksen mukaan käytettävissä riittävästi aikaa. Ennenmin saattaa olla pulaa koulutuksen vaatimista resursseista, etenkin koulutushenkilöstöstä. Kuinka organisoidaan esimerkiksi 50000 reserviläisen lähes yhtäaikainen tehokas kouluttaminen kuudessa kuukaudessa? Nyt puolustusvoimat sitoo kaiken kouluttajaresurssinsa noin 15000 alokkaan saapumiserän koulutukseen samanpituiseksi ajaksi. Mahdollinen vastustaja ei ole valmistautumaton. Sen harjoitellut ja on ainakin oman käsityksensä mukaan osin ylivertainen.

4.1.5 Tuotantokulttuurit ja vivahteet

Maanpuolustusalueiden välillä on havaittavissa selkeitä eroja joukkotuotantokulttuureissa. Kulttuurit ovat muodostuneet pitkän ajan kuluessa jo ennen maanpuolustusalueiden perustamista. Kulttuurien vaikutukset tulevat jo edellisen sotilasläänijärjestelmän ajoilta. Kenttätykistön kesä- ja talviampumaleirien vaikutukset näkyvät joukkotuotannossa. Leiriyksiköitä koottiin vanhojen sotilasläänien perinteiden mukaisesti alueiden joukko-osastojen kesken. Kranaatinheitinyksiköt koottiin joukko-osastojen vanhemman saapumiserän varusmiehistä. Leirillä saattoi olla kolme täydellistä koulutettua komppaniaa sekä neljästä viiteen patteristoa ja rannikkotykistö-patteristo, joiden asevelvolliset purkautuivat sotilaspiirien kortistoihin kotiutumisen yhteydessä.¹⁰⁵

Pohjoisella Maanpuolustusalueella on hyödynnetty edellä mainittua koottua koulutustapaan, jolla mahdollistetaan perusyksikön tuottaminen tehokkaasti yhdestä saapumiserästä. Järjestelyä on käytetty ainakin kranaatinheitinkomppanioiden koulutuksessa. Maanpuolustusalueen molempien prikaatien tuotantotehtäviin liittyen voitiin tuottaa yksi komppania vuodessa mo-

¹⁰³ Haastattelut Olli Harinen ja Kapteeni Mikael Salo

¹⁰⁴ Haastattelu Majuri Petri Olli

¹⁰⁵ Tutkijan omat kokemukset Rovajärven tykistöleireiltä vuosilta 1976–1995

lemmille. Samalla mahdollistettiin, että merkittävässä harjoituksissa on johdettavana kokonainen sodan ajan perusyksikkö.¹⁰⁶

Valmiusyhtymien tuottaminen on ohjeistettu varsin selvästi. Siitä on mainittu jopa Puolustusvoimien komentajan ja puolustusministerin välisessä tulossopimuksessa. Valmiusyhtymien perustamien valmiusprikaatien tyypit ovat seuraavat:

- Kainuun Jääkäriprikaati varustettuna NA-140 telakuorma-autoilla,
- Karjalan Jääkäriprikaati varustettuna CV-90 rynnäkköpanssarivaunuilla ja
- Porin Jääkäriprikaati varustettuna XA ja AMV kuljetuspanssarivaunuilla.¹⁰⁷

Vaikeammin ratkaistava asia on ollut, miten valmiusyhtymät sovittavat valmiusyhtymän ja muiden käskettyjen joukkojen kouluttamisen. Joukko-osastoilla on käytössä nykyaikainen koulutuskalusto. Varsinkin valmiusyhtymissä annetaan koulutusta uudella kalustolla. Uudet sotavarusteet ja kuljetusvälineet on jaettu kouluttavien joukko-osastojen käyttöön. Niitä joudutaan monesti käyttämään myös sellaisten joukkojen koulutuksessa, joiden kalustoon ne eivät kuulu. Telakuorma-autojen käyttö koulutuksessa on yleistä Kainuussa ja Lapissa, koska siellä toimivilla joukko-osastoilla ei ole mittavassa määrin korvaavia kuljetusvälineitä. Pelkästään kuljetusvälineen kohdalla asialla ei ole suurta merkitystä. Kuljetus- tai rynnäkköpanssarivaunuilla varustettujen joukko-osastojen koulutuksessa asialla on suurempi merkitys. Karjalan ja Porin Prikaatin koulutus toteutuu paljolti valmiusyhtymän taistelujoneuvokalustolla.

Läntisellä Maanpuolustusalueella jalkaväkikoulutus on jakautunut neljään toisistaan periaatteiltaan erilaiseen koulutushaaraan muutaman selonteon aikana. Koulutuksessa tapahtui vaihtoa yhä enemmän erikoistumista johonkin erikoisalaan. Profiloituneet joukko-osastot tehtävineen ovat seuraavat:

- Uudenmaan Prikaati, merivoimien joukko-osastona rannikkojoukkojen koulutus,
- Porin Prikaati, jääkäriprikaatin koulutus. Prikaatista muodostettiin Kansainvälinen koulutuskeskus, jolle tuli tehtäväksi myös kansainvälisen valmiusjoukon (Rapid Deployment Force) pääosan kouluttaminen,+
- Panssariprikaati, panssariperusyhtymien ja erillisten panssarivaunupataljoonien koulutukseen sekä
- Kaartin Jääkäriyrykmentti, pääkaupungin puolustamiseen tarkoitettujen joukkojen koulutus.

¹⁰⁶ Haastattelu Majuri Oula Asteljoki

¹⁰⁷ PVKOM ja PLM välinen tulossopimus vuodelle 2007, PLM KD NO 983/2010/2006

Läntisellä Maanpuolustusalueella vähenivät jalkaväkiprikaatit. Joitakin jäi jäljelle, mutta ne muuttuivat enemmän ylläpidettäviksi, kuin koulutetuiksi. LTL-ilmoituksessa yhä olevien jalkaväkiprikaatien suorituskyvyn ylläpitäminen muuttuu yhä haasteellisemmaksi. Jatkosijoituksessa tuleva uusi henkilöstö on yhä enenevässä määrin koulutettu johonkin, ei niin perinteiseen jalkaväen tehtävään.¹⁰⁸

Itäisellä Maanpuolustusalueella muodostui kolme alakulttuuria, koska sen kolmella joukko-osastolla oli kullakin erityyppinen jääkäriprikaati tuotantovastuullaan¹⁰⁹. Koulutus pysyi kuitenkin pitkälle yhteismitallisena, koska maanpuolustusalueen yhteiset koulutustapahtumat vietii läpi yhtenäisellä koulutusohjelmalla. Alkuvaiheen yhtymäharjoituksissakin erityyppiset jääkärikomppaniat yhdistettiin yhtenäiseksi pataljoonaksi, jonka komentaja vaihtui joukko-osastojen kesken. Järjestely oli toimiva ja jääkäriyksiköiden koulutusta järjestely ei haitannut. Karjalan Prikaatin mekanisoidun valmiusyhtymän koulutus omine erityispiirteineen on kyetty sovittamaan osaksi yhtymäharjoituksia. Muutoksena aikaisempaan on, että Karjalan Prikaatin joukot toimivat omassa kokoonpanossa ja omalla organisaatiolla.

4.2 Miehet ”väessä” - joukot syntyvät

4.2.1 Kutsuntojen tuotos - Miehiä ruotuväkeen

Onnistunut kutsuntatapahtuma tuottaa joukko-osastoille sen koulutustehtävään sopivan aineksen. Kutsuntoihin saapuvan henkilön perustiedot puolustusvoimista eivät ole kovin suuret. Puolustusvoimien jakaman kutsuntamateriaalin lisäksi heidän tietonsa perustuvat pääosin sukulaisten ja ystäväpiirin kokemuksiin. Puolustusvoimien internet-sivut ovat lisänneet tiedon tarjontaa merkittävästi. Nuorten odotukset varusmiespalveluksesta on melko korkealla. Palveluksen myötä suhtautuminen laskee.¹¹⁰

Kutsunnoissa tulevan alokkaan palveluspaikka ja joukko-osasto määräytyy kutsuntalautakunnan käsittelyssä. Ennen lautakunnan käsittelyä kutsunnanalainen on kutsuntapäivänä ollut kutsuntaoppitunnilla, lääkärintarkastuksessa ja kutsuntavirkailijan luona saamassa opastusta palveluspaikkatoiveista. Valinta tapahtuu vain koulutodistusten ja tulevan alokkaan itse luovuttamien tietojen perusteella. Lautakunnalla on käytössä kutsunnanalaisten rikosrekisteritie-

¹⁰⁸ Suomen LTL-ilmoitukset vuosilta 2002 ja 2004

¹⁰⁹ Suomen LTL-ilmoitukset vuosilta 2002 ja 2004

¹¹⁰ Haastattelu Kapteeni Mikael Salo

dot, joita joudutaan käyttämään muun muassa valittaessa kuljettajakoulutukseen määrättäviä. Yksittäisen henkilön osalta lautakuntakäsittely kestää muutamia minuutteja. Tässä ajassa lautakunnan tulee tehdä sekä kutsunanalaisen, että tulevan joukko-osaston kannalta mahdollisimman hyvä päätös. Päätöstä edesauttaa mikäli lautakunnan puheenjohtajalla on kykyä arvioida kutsunanalaista perusyksikön päällikön näkökulmasta. Kutsunnoissa ei henkilöille enää nykyisin tehdä psykologisia soveltuvuustestejä.¹¹¹

Sotilasläänien kiintiöjoukko-osastot ovat vaihdelleet tarkastelujaksojen aikana. Kainuun Prikaati, Karjalan Prikaati ja Panssariprikaati ovat osin olleet samojen sotilasläänin kiintiöjoukko-osastoja. Kainuun Prikaatiin on tullut alokkaita kaikilta maanpuolustusalueilta. Lisäksi Kainuun Prikaatiin alokkaat ovat tulleet tasaisesti usean sotilasläänin alueelta. Karjalan Prikaatin alokkaista pääosa on tullut pääkaupunkiseudulta ja Kymenlaaksosta. Panssariprikaatiin alokkaiden pääosa on tullut Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan seudulta, joskin ajoittain heitä on tullut myös pääkaupunkiseudulta.

Vuosien 1997 ja 2004 valtioneuvoston selontekojen jälkeen on lakkautettu muun muassa Pohjan Prikaati ja Savon Prikaati. Sotilasläänien kiintiöt Kainuun Prikaatin ovat muuttuneet merkittävästi Pohjan Prikaatin ja Savon Prikaatin lakkauttamisen jälkeen. Lakkauttamiset ovat vaikuttaneet etenkin Kuopion Sotilasläänin, Mikkelin Sotilasläänin, Oulun Sotilasläänin ja Vaasan Sotilasläänin joukko-osastokohtaisiin kiintiöihin. Vaasan Sotilasläänin asevelvollisten ainoa merkittävä lähivaruskunta poistui Vaasan Rannikkopatteriston lakkauttamisen yhteydessä.¹¹²

Kutsuntojen yhteydessä pidettävän terveystarkastuksen aikana karsiutuu ikäluokassa valtakunnallisella tasolla keskimäärin 7,5 %. Näillä henkilöillä todetaan pysyvä terveydellinen este varusmiespalveluksen suorittamiselle (palveluskelpoisuusluokat C ja D) 3,5 % ja tilapäinen este (palveluskelpoisuusluokka E) 4,0 %. E-luokkaan määrättyistä kolmannes todetaan jälkitarkastuksessa palveluksen kelpaavaksi.¹¹³ Siviilipalvelukseen kutsuntojen aikana ilmoitetaan keskimäärin noin 1,8 % kutsuntoihin osallistuvista. Kutsunnoissa määrätään palvelukseen keskimäärin 85 % ikäluokasta, joskin 2000-luvun puolivälin jälkeen määrä on laskenut muu-

¹¹¹ Tutkijan omat kokemukset kutsunnoista Kymen Sotilasläänissä vuosina 1996–1997 ja 2002–2007.

¹¹² Pääesikunnan kutsuntakäskyt vuosilta 1993 - 1996, 2001 - 2003 ja 2006 - 2007 sekä Maavoimien toimintasuunnitelma vuosille 2008–2012

¹¹³ Koskenvuo ja Sahi, Varusmiesten seulontatutkimus ja terveystarkastukset. Duodecim Terveyskirjasto viitattu 12.2.2008, http://www.terveysportti.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=sae52010

tamalla prosentilla. Lasku on aiheutunut myös uuden terveystarkastusohjeen aikaisempaa karisivammasta tulkinnasta.¹¹⁴

Joukko-osaston saapumiserävahvuuden jäädessä merkittävästi alle tavoitevahvuuden on sillä välittömästi vaikutusta joukkotuotantotehtävään. Pieni vaje on vaikuttanut sijoittamatta jäävien sotilasläänin käyttöön luovutettavien määrään. Suurempi vaje on vaikuttanut jo TTL:n mukaisten tehtävien toteuttamiseen. Toisaalta merkittävä ylivahvuus joukko-osastoon palvelukseen astuvien määrässä on pois joidenkin muiden joukko-osastojen tuotantotehtävistä. Reilu tavoitevahvuuden ylittyminen aiheutti taas koulutuksellisia ongelmia, koska jo noin 100 varusmiehen ylivahvuudelle ei ollut luontevaa koulutustarvetta eikä -kapasiteettia.¹¹⁵

Pohjoisella Maanpuolustusalueella on muutaman kerran tasattu palvelukseen astuneiden määrää, siirtämällä maanpuolustusalueen esikunnan käskyllä palvelukseen astuneita joukko-osastosta toiseen. Siirretyt valittiin vapaaehtoisuuden perusteella.¹¹⁶ Muilla maanpuolustusalueilla ei vastaavaa tasausta joukko-osastojen välillä palvelukseen astuneilla varusmiehillä ole tehty.

Joukko-osastokohtaisessa tarkastelussa käytettiin pohjana Pääesikunnan kutsuntakäskyjä. Kutsuntakäskyissä on määrätty sotilasläänien kiintiöt joukko-osastoihin. Kiintiöissä on määritetty kunkin saapumiserän kohdalla johtaja-aineksen (R I), miehistöaineksen (R II), sekä B-miesten henkilömäärät. Vielä vuoteen 2005 asti kiintiöt oli käsketty aselajin (joukkoyksikön) tarkkuudella. Maavoimien toimintakäskyssä on määritetty kiintiöt myös kuljettajaksi koulutettaville.

Kutsuntojen tuotosten tarkastelun oli tarkoitus sijoittua kolmeen ajanjaksoon seuraavasti:

- vuosi 1996
- vuodet 2000–2002 sekä
- vuosi 2007 ja vuoden 2008 tammikuun saapumiserä.

Tietojen poiminnassa oli ongelmia. Tietoja saatiin luotettavasti vasta vuodesta 2000 alkaen, jolloin VARTTI-tietojärjestelmän koottu versio oli tuotantokäytössä. Aikaisempia tietoja on ilmeisesti poistettu ennen keskitetyn järjestelmän pystyttämistä. Keskitetty VARTTI-

¹¹⁴ Haastattelu Majuri Esa Rehunen sekä Kymen Sotilasläänin Esikunnan tilastot kutsunnoista vuosilta 1995–2006

¹¹⁵ Haastattelu Majuri Oula Asteljoki

¹¹⁶ Haastattelu Majuri Oula Asteljoki

tietojärjestelmä on otettu käyttöön noin kuusi vuotta sitten. Tuolloin on kerätty ne tiedot mitkä joukko-osastojen palvelimilta on tuona ajankohtana löytynyt.¹¹⁷ Tilastoon kerättiin vuosittain ne asevelvolliset (alokkaat), joilla ensimmäinen palvelustapahtuma oli kirjattu virallisena palvelukseenastumispäivänä. Palveluksenjatkajat eivät ole mukana tutkimuksessa. Palveluksen jatkaja on esimerkiksi E-luokkaan määräajaksi siirretty tai lykkäystä saanut uudelleen palvelukseen saapuva asevelvollinen.

Tarkasteluvuosien tavoitevahvuuden toteutuminen palvelukseenastumispäivänä on koottu liitteeseen 5. Keskimäärin tavoitevahvuus on jäänyt palvelukseenastumispäivänä vajaaksi. Valmiusyhtymissä noin 7,9 % vajoisuus vastaa 150 alokkaan vajetta. Määrä vastaa yhden perusyksikön alokasvahvuutta. Panssariprikaatilla vaikutus on pienempi, koska sen saapumiserävahvuus on ollut merkittävästi pienempi. Pienet alitukset ja ylitykset eivät vaikuta tuotantotuloksiin. Jatkuva saapumiserästä toiseen tapahtuva alitus vaikuttaa jo tuotantotehtäviin. Taulukossa 1 on esitetty tavoitevahvuuden toteutuminen palvelukseenastumispäivänä.

TAULUKKO 1.

Tavoitevahvuuden toteutuminen palvelukseenastumispäivänä prosentteina.

Joukko-osasto ja tavoitevahvuus	Saapumiserän toteuma prosentteina (%) tavoitevahvuudesta						
	1/2001	2/2001	1/2002	2/2002	1/2007	2/2007	1/2008
Karjalan Prikaati 1740–1850 alokasta	- 8,9	- 10,4	- 8,5	- 4,0	- 3,6	- 8,1	- 0,2
Kainuun Prikaati 1840–1890 alokasta	- 2,6	- 4,0	- 4,4	- 11,2	- 11,2	- 1,5	1,7
Panssariprikaati 1000–1300 alokasta	- 4,2	- 6,2	- 8,1	0,0	2,8	- 10,8	5,1

Joukko-osastojen tavoitevahvuudet ovat toteutuneet vain tyydyttävästi. Asevelvollisten valvonta on jatkuva prosessi. Sillä on kyky korjata omaa toimintaansa, jotta tavoitevahvuudet täyttyvät. Tämä ilmenee muun muassa, että sotilasläänit voivat rajoitetusti paikata toisen vajaaksi jäänyttä palvelukseen määräämistä. Korjaaminen voi muuttaa joukko-osastoon palvelukseen astuvien varusmiesten sotilasläänijakaumaa merkittävästi. Maavoimien toimintakäytössä vuosille 2008–2012 aluetoimistojen joukko-osastokohtaiset kiintiöt määritettiin uuden

¹¹⁷ Asiantuntijalausunto Jussi Klemetti. Klemetti työskentelee Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmakeskuksessa ja on vastannut aineiston keruusta tietojärjestelmästä.

joukkotuotantosuunnitelman mukaisesti. Sotilasläänit toteuttivat vuoden 2007 kutsunnat tämän suunnitelman pohjalta. Vuoden 2008 ensimmäisen saapumiserän kiintiöt toteutuivat selvästi aikaisempia vuosia paremmin.

Tutkimuksessa käsiteltävistä joukko-osastoista Panssariprikaati oli selkeästi yhden sotilasläänin joukko-osasto, jonka mahdollista vajetta toiset sotilasläänit eivät voi automaattisesti paikata. Kiintiösotilasläänin ulkopuolelta tulee satunnaisesti muutamia alokkaita. Usein syynä on esimerkiksi muutto toiselle paikkakunnalle kutsuntojen jälkeen. Taulukossa 2 on esitetty sotilasläänikohtaisten kiintiöiden toteumaa Panssariprikaatin yhdessä saapumiserässä.

TAULUKKO 2.

Saapumiserän 1/2001 Panssariprikaatiin palvelukseen astuneet alokkaat sotilaslääneittäin.

Sotilaslääni	Tavoite- vahvuus	Astui palveluk- seen	Erotus	%
PSPR				
HELSSL	15	22	17	73,3 %
UUDSL	10	17	12	40,0 %
HÄMSL	975	908	-82	-10,9 %
TUR-PORSL		4	4	
VAASL		1	1	
KESSL		2	2	
OULSL		2	2	
LAPSL				
KYMSSL		2	2	
PKARSL				
MIKSL				
KUOSL				
YHTEENSÄ	1000	958	-42	-4,2 %

Kainuun Prikaati ja Karjalan Prikaati ovat selvästi usean sotilasläänin vastuulla. Näiden tavoitevahvuuden toteutuminen on riippuvainen usean sotilasläänin toiminnasta. Kokemus on osoittanut, että tällöin muut sotilasläänit kykenevät tyydyttävästi korvaamaan yhden sotilasläänin aiheuttamaan vajetta. Taulukossa 3 on esitetty sotilasläänikohtaisten kiintiöiden toteumaa Karjalan Prikaatin yhdessä saapumiserässä.

TAULUKKO 3.

Saapumiserän 1/2001 Karjalan Prikaatiin palvelukseen astuneet alokkaat sotilaslääneittäin.

Sotilaslääni	Tavoite- vahvuus	Astui palveluk- seen	Erotus	%
KARPR				
HELSSL	330	297	-33	-10,0 %
UUDSL	200	144	-56	-28,0 %
HÄMSL	325	299	-26	-8,0 %
TUR-PORSL		1	1	
VAASL		1	1	
KESSL	260	297	37	14,2 %
OULSL		2	2	
LAPSL				
KYMSL	375	363	-12	-3,2 %
PKARSL		3	3	
MIKSL	230	166	-64	-27,8 %
KUOSL	20	13	-7	-35,0 %
YHTEENSÄ	1740	1586	-154	-8,9 %

Johanssonin tutkimuksessa todettiin kaukana kotoa palvelevien keskittyvän varusmiespalveluksen helpommin¹¹⁸. Asia korostuu, mikäli palveluspaikkakunta on yli 350 kilometrin päässä kotoa. Kainuun Prikaatiin astuu palvelukseen merkittävä määrä Vaasan Sotilasläänin alokkaita. Heidän kohdallaan pitkät kotimatkat ovat väistämätön tosiasia, joka on korostunut Vaasan Rannikkopatteriston lakkauttamisen jälkeen. Aikaisempien vuosien kutsuntakäskeyjen tarkastelemalla havaittiin, että Vaasan ja Oulun Sotilasläänin varusmiehet ovat palvelleet pitkien matkojen päässä. Oulun ja Vaasan Sotilaslääneistä on menty palvelukseen Jääkariprikaatiin aina Sodankylään asti.¹¹⁹ Palvelukseen astuneiden osalta ei Vaasan Sotilasläänin vaje ollut merkittävästi erilainen. Taulukossa 4 on esitetty sotilasläänikohtaisten kiintiöiden toteumaa Kainuun Prikaatin yhdessä saapumiserässä.

¹¹⁸ Johanssonin 2004, sivu 7

¹¹⁹ Pääesikunnan kutsuntakäskeyt 1994 - 1996

TAULUKKO 4.

Saapumiserän 1/2001 Kainuun Prikaatiin palvelukseen astuneet alokkaat sotilaslääneittäin.

Sotilaslääni	Tavoite- vahvuus	Astui palveluk- seen	Erotus	%
KARPR				
HELSSL		13	13	
UUDSL		1	1	
HÄMSL		8	8	
TUR-PORSL		2	2	
VAASL	520	491	-29	-5,6 %
KESSL		45	45	
OULSL	1040	942	-98	-9,4 %
LAPSL		1	1	
KYMSL		1	1	
PKARSL	50	75	25	50,0 %
MIKSL		1	1	
KUOSL	250	231	-19	-7,6 %
YHTEENSÄ	1860	1811	-49	-2,6 %

Palvelukseen astuvien määrä on jäänyt tutkimuksessa olevilla joukko-osastoilla usein alle tavoitevahvuuden. Seikalla on merkitystä joukkotuotannon kannalta. Syytä vajeeseen ei kyetty käytettävissä olevalla aineistolla selvittämään. Vasta kaikkien puolustusvoimien joukko-osastojen yhteisellä tarkastelulla voidaan selvittää tavoitevahvuuden toteaminen luotettavasti. Helsingin Ilmatorjuntarykmentin lakkauttamisen ja rannikkotykistön koulutuspaikkojen vähenemisen myötä myös Karjalan Prikaati on muodostumassa pääkaupunkiseudun lähijoukko-osastoksi. Tällä tulee olemaan myönteinen vaikutus Karjalan Prikaatiin palveluksen määrättävien valintaan.

Asevelvollisuusasioita on puolustusvoimissa hoidettu koko itsenäisyyden ajan. Kutsuntojen toteutus on sisällöltään säilynyt lähes muuttumattomana. Aikojen saatossa on tapahtunut joi-takin muutoksia. Muun muassa P2-koe pidettiin 1990-luvulla kutsuntatilaisuudessa. Kutsun-takiintiöiden suunnitteluun on paneuduttu ja se on otettu osaksi joukkotuotannon suunnittelua. Kutsuntojen toteumaa on kuitenkin tyydytty vain seuraamaan ja raportoimaan. Kiintiöiden muutoksilla on pyritty ohjaamaan kutsuntojen tuloksia. Kiintiöiden muutokset vaikuttavat vasta 1-2 vuoden viiveellä, joten niistä ei ole apua joukko-osastolle, jonka tuotantotehtävien edellyttämä tavoitevahvuus on jäänyt merkittävästi vajaaksi. Vaje voi toistua vielä kahdesti, ennen kuin kiintiön muutos vaikuttaa. Välitöntä puuttumista vajaaksi jääneisiin kiintiöihin ei ole tapahtunut.

4.2.2 Palveluksen aikainen poistuma – Koulutettavat vähenevät

Tutkimus tarkasteli varusmiespalveluksen aikaista poistumaa vuoden 2001 molempien saapumiserien perusteella. Kainuun Prikaatiin, Karjalan Prikaatiin ja Panssariprikaatiin astui vuoden 2001 saapumiserissä 8984 henkilöä. Tarkastelujakson valintaa vaikutti kyseisenä vuonna Panssariprikaatin varusmiehille tehty laaja tutkimus, joka liittyy Salon väitöskirjaan liittyvään tutkimukseen. Tutkimuksessa on aineistona vuonna 2001 Panssariprikaatiin saapuneet alokkaat.¹²⁰ Samassa yhteydessä tutkittiin myös saman joukon kiinteyttä¹²¹.

Panssariprikaatissa tehdyn tutkimuksen tuloksia verrattiin Karjalan Prikaatin ja Kainuun Prikaatin vastaavien saapumiserien tietoihin. Vertailun aineistot ovat joukko-osastojen tuottamaan. Saapumiserästä poistui varusmiehiä koko palvelusjakson ajan. Poistuma oli alussa voimakkainta, mutta jatkui sen jälkeen lähes tasaisena lähes kotiutumiseen asti. Alkuvaiheen poistumassa korostuvat ne varusmiehet, jotka terveyden johdosta määrätään C-luokkaan tai jotka hakeutuvat siviilipalvelukseen. Myöhemmin palvelus keskeytyy yleensä terveydentilassa tapahtuvien muutoksien takia, jolloin varusmies määrätään määrääjäksi E-luokkaan.

Joukko-osastojen välinen poistuma on vaihdellut jonkin verran. Vuonna 2001 varusmiespalveluksen keskeytti Panssariprikaatissa 10,5 % palvelukseen astuneista. Karjalan Prikaatissa keskeyttäneitä oli 14,7 % ja Kainuun Prikaatissa 12,7 %. Joukko-osastojen poistumissa on 4,2 % ero. Kooste keskeyttämisen syistä on esitetty taulukossa 5.

TAULUKKO 5.

Palveluksen keskeyttäneet ja keskeyttämisen syiden jakautuminen vuonna saapumiserillä 1/2001 ja 2/2001.

Joukko-osasto	Keskeytti	Palveluksen keskeyttäneiden jakautuma syyn perusteella. Prosenttiosuus keskeyttäneistä					
		Lykkäys	Karkurit yms	Siviilipalvelus/Uskonnolliset syyt	Siviilipalvelus/Eettiset syyt	C-luokkaan siirretyt	E-luokkaan siirretyt
KAIPR	12,7 %	0,6 %		0,9 %	18,2 %	36,6 %	43,7 %
KARPR	14,7 %	2,1 %		0 %	27,7 %	16 %	54,2 %
PSPR	10,5 %	0 %		0 %	26,0 %	16,1 %	57,9 %

¹²⁰ Salo2006

¹²¹ Salo2006

Eettisistä syistä siviilipalvelukseen hakeutuneiden osuus palveluksensa keskeyttäneistä oli kaikissa joukko-osastoissa lähes sama. Panssariprikaatissa poistuma 26 %. Vastaava osuus Karjalan Prikaatissa määrä oli sama ja Kainuun Prikaatissa se oli 18,2 %. Kainuun Prikaatin määrä on selvästi kahta muuta joukko-osastoa alhaisempi.¹²² Uskonnollisista syistä siviilipalvelukseen hakeutui vain yksittäisiä henkilöitä. Esimerkiksi vuosina 1999–2003 Karjalan Prikaatissa heitä oli yhteensä 33 henkilöä. Saapumiserien välinen vaihtelu oli 0-9 henkilöä.¹²³

Palveluskelpoisuusluokkaan C määrättiin Panssariprikaatissa 16.1 %, Karjalan Prikaatissa 16 % ja Kainuun Prikaatissa 36,6 % varusmiespalveluksen keskeyttäneistä. Kainuun Prikaatissa määrä on noin 20 % korkeampi kuin kahdessa muussa joukko-osastossa.¹²⁴ C-luokkaan siirron syynä on selvä sairaus tai vamma. Varusmiespalveluksen aikana C-luokkaan siirrettävien määrää voi pienentää vain tehokkaampi kutsunnoissa tapahtuva lääkärintarkastus tai asevelvollisen oma aktiivinen tietoisuus terveydentilastaan. Kutsunnoissa palvelukseen kelpaavista osa siirtyy C-luokkaan muun muassa seuraavista syistä

- kutsuntalääkärin kanta sairauteen on lievempi kuin joukko-osaston lääkärin,
- ennen palveluksen astumista asevelvolliselle sattuu tapaturma sekä
- asevelvollisella on kova halu päästä palvelukseen ja hän vähättelee mahdollista vammaan tai sairautta.

Palveluskelpoisuusluokkaan E määrättyjen osuus vaihtelee joukko-osastojen välillä. Vuonna 2001 Panssariprikaatissa 57,9 % palveluksen keskeyttäneistä määrättiin E-luokkaan. Karjalan Prikaatissa osuus oli 54,2 % ja Kainuu Prikaatissa 43,7 %. Kainuun Prikaatin alhaisempi selitty osin sillä, että siellä on määrätty merkittävästi enemmän varusmiehiä C-luokkaan. E-luokasta palautuu myöhemmin palvelukseen noin 1/3 sinne siirretyistä varusmiehistä¹²⁵. Palveluksen jatkajien sijoittuminen TTL:n joukkoon on kovin tapauskohtaista.

Suurin vaihtelu poistumissa oli E- ja C-luokkaan siirrettyjen kohdalla. Palvelus keskeytyy pääsääntöisesti sairauden perusteella joko pysyvästi tai tilapäisesti. Tutkimuksen kohteena olleissa joukko-osastoissa terveydellisten syiden osuus oli noin 74–80 %. Tutkimuksen kohteena olevien joukko-osastojen poistumat ovat lähellä valtakunnallisia keski-arvoja.

¹²² Määrä saattaa selittyä korkeammalla C-luokkaan määrättyjen määrällä. Tätä tukee myös Johanssonin tutkimus vuodelta 2004.

¹²³ Karjalan Prikaatin esittelyaineisto

¹²⁴ Syynä voi olla esimerkiksi lääkärin tiukempi linja, koska vastaavasti palveluskelpoisuusluokkaan E siirrettyjen osuus on noin 10 % pienempi.

¹²⁵ Koskenvuo ja Sahi, Varusmiesten seulontatutkimus ja terveystarkastukset. Duodecim Terveyskirjasto

Puolustusvoimien Täydennyskoulutuskeskus¹²⁶ on tutkinut valtakunnallisesti varusmiesten palveluksen keskeyttämistä puolustusvoimissa. Johanssonin tutkimukseen osallistui 29 joukko-osastoa. Tutkimus kohdistui saapumiseriin 2/2001-2/2003. Tutkimuksen mukaan tuona aikana palveluksen keskeytti 3921 varusmiestä, joista 160 oli naisia. Huolestuttavaa on psykisten syiden vuoksi keskeyttävien suuri määrä. Määrä oli yhteensä 53,4 %. Johanssonilla on vahva käsitys, että myös pääosa eettisin syin siviilipalvelukseen hakeutuvista olisi vapautettu myös terveydellisin perustein. Tällöin mielenterveydellisistä syistä keskeyttäneitä olisi 64,9 % keskeyttäneiden kokonaismäärästä. Mielenterveydellisin syin poistuvien määrää ei täten kyetä kutsunnoissa pienentämään. Kasarmielämän olosuhteet ja säännöt tuovat vasta henkilöiden ongelmat esiin.¹²⁷

Palveluksen aikaiseen poistumaan on puututtu muun muassa järjestelemällä alokasajan koulutustapahtumien rakennetta. Muun muassa Kainuun Prikaatissa käytössä ollut sopeuttava alokaskausi vähensi alkuvaiheessa keskeyttäneiden määrää. Nytemmin prikaatissa on palattu takaisin normaaliin sotilaskoulutukseen ilman erityisiä helpotuksia alokasajan palveluksessa. Samat asiat voidaan huomioida koulutuksessa ilman erillisiä teemoja.¹²⁸

Valtakunnallisesti varusmiespalveluksen suorittaa 85 % ikäluokasta. Tilastollisesti prosentiosuus on pysynyt lähes vakiona.¹²⁹ Ikäluokkien pienenemisestä johtuen sodan ajan joukkoihin sijoitettavien lukumäärä on vähentynyt. Joukkotuotannon suunnitteluperusteissa käytössä ollut poistuma on keskimäärin osoittautunut oikean suuruiseksi.

4.2.3 Joukkoihin sijoitetut asevelvolliset – Valmiita joukkoja

Varusmieskoulutuksella tapahtuvassa joukkotuotannossa johtajat ja miehistö ovat yhtä aikaa koulutuksessa. Koulutus on rakennettu siten, että johtajat kouluttavat omat alaisensa heitä seuraavasta saapumiserästä. Koulutuksen päätteeksi sekä johtajat ja miehistö kotiutuvat valmiina joukkona samana päivänä. Menettely edesauttaa ryhmäkiinteyden syntymistä. Koulu-

¹²⁶ Aikaisemmin Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus

¹²⁷ Johansson 2004, sivu 3. Asiasta on ollut huolissaan muun muassa puolustusministeri. Puolustusministerin puhe Lahden Sotaveteraanit ry:n 50-vuotisjuhlassa 8.3.2008, http://www.defmin.fi/index.phtml?661_m=3561&s=270, viitattu 11.4.2008

¹²⁸ Haastattelu Majuri Oula Asteljoki

¹²⁹ Taskutietoa Puolustusvoimista 2004, 2005 ja 2006

tusjärjestelmässä on mahdollisuus valita koulutettavat sotilasjohtajat koko ikäluokasta. Osittain sitovaa ennakkovalintaa tapahtuu vain kuljettajiksi koulutettavien osalta.

Asevelvollisuuslain muutos vuonna 1998 pakotti puolustusvoimat tehostamaan varusmieskoulutusta, jotta koko palvelusaika kyettiin käyttämään tehokkaasti hyväksi. Koulutuksen erääksi laatumittariksi muodostui 6 kuukauden varusmiehelle koulutukseen sisällytettävät 50 maastovuorokautta. Salon tutkimuksessa¹³⁰ on todettu, että noin viikossa alokkaat omaksuivat sotilasyhteisön tavat. Miehistökoulutuksen kuuden kuukauden palvelusaika riittää yleensä yhden sopivuuden kouluttamiseen. Vuoden palvelusaika riittää johtajien kouluttamiseen ja antaa heille riittävästi aikaa johtaa ja kouluttaa tulevia seuraavassa saapumiserässä saapuvia alokkaita.

Joukko-osastot ovat kyenneet tuottamaan heille käsketyt joukot. 1990-luvun alkuvaikeuksien jälkeen joukko-osastoille muodostui toimivat koulutuskokoonpanot, joilla joukot koulutettiin. Myös PTL:n prikaatien kokoonpanot kehittyivät joukkotuotantoa tukevaan suuntaan. Esimerkkinä voidaan mainita tulenjohtovoiman organisointi jalkaväkijoukkojen kiinteäksi osaksi. Kyseessä oli merkittävä koulutuksellinen muutos, jonka vaikutuksen jääkärikomppanian koulutuksessa ole mukana sen epäsuoran tulenkäytön elementti. Se oli askel kohti kiinteän yksikön kouluttamista, joka on 2000-luvulla jo perusratkaisu.¹³¹

Aselajijoukko-osastot kouluttavat joukkoja käytössään olevalla kalustolla. Esimerkiksi tykistöjärjestelmän koulutus ei ole välttämättä riippuvainen tykkikalustosta. Kenttätykistön pitkän leiriperinteen johdosta koulutus on muovautunut niin, että kunkin tykin vaatima kalustokoulutus ei vie pitkää aikaa. Kenttätykistössä pystytään huomioimaan kalustolliset erityisvaatimukset koulutuksessa. Asia pätee myös perinteisen kranaatinheitin koulutuksessa.

Valmiusyhtymän epäsuoran tulen kalustokoulutus on annettava sen omalla välineistöllä, koska laitteistolla on paljon erityiskoulutusta vaativaa tekniikkaa. Taktiikkakin poikkeaa perinteisestä. Kyse on kuitenkin vain tulyksiköiden tuliportaiden koulutuksesta. AMOS-kranaatinheitinjärjestelmän käyttö on osa valmiusyhtymän pataljoonan tulenkäyttöä. Sen käyttö koulutuksessa tuleekin tarkastella osana koko pataljoonan koulutusta. Kyseessä on pataljoonan komentajan välittömästi käytössä oleva liikkuva ja tehokas tulyksikkö. Sen johtamista ja käyttöä ei opita, mikäli se korvataan joillain muulla elementillä.

¹³⁰ Kapteeni Mikael Salon lisensoitettua ”Alokkat talon tavoille” tiivistelmä 2003 viitattu 14.4.2008, <http://www.iscar.org/fi/Abstraktikirja.pdf>

¹³¹ Tutkijan omat kokemukset sekä haastattelu Everstilutnantti Mikko Soikkeli

Useissa muissa aselajeissa annettava koulutus on erittäin riippuvainen koulutettavan joukon kalustosta. Pelkän aselajin yleiskoulutuksella ei tuotettaville joukoille saada suorituskkyä. Teknisissä aselajeissa on yhä vähemmän sellaista erikoiskoulutusta, joka antaa pätevyyden aselajin yleisiin tehtäviin. Erikoiskoulutus on laadukasta, mutta erittäin eriytynyttä.

Koulutuksen tuotoksena on tuotettu paljon ylimääräisiä osaajia sotavarusteille, joita on todellisuudessa ollut käytössä vain murto-osa. Esimerkiksi PASI ajoneuvoja on ollut käytössä vain nimellinen määrä verrattuna tarpeeseen. LTL-ilmoituksen mukaan Karjalan ja Kymen Jääkärirykymät olivat tyyppiä PASI. Saman ilmoituksen mukaan kahdella yhtymällä oli yhteensä 90 kappaletta XA-180/XA-185 vaunua, jotka riittävät noin kahdelle pataljoonalle.¹³²

Osa joukoista on varustettu nykyaikaisella kalustolla, joka vaatii paljon osaamista. Tämän johdosta on eräiden asejärjestelmien koulutukseen muodostunut varsin nopea koulutuskierto. Esimerkkeinä voidaan mainita muun muassa

- AMOS-kranaatinheitin yksiköt,
- CV-90 rynnäköpanssarivaunun miehistöt ja
- modernit ilmatorjuntaohjus- ja johtokeskusyksiköt¹³³.

Eri aselajien joukot vaativat varsin erilaisen koulutuksen. Perinteissä jalkaväessä suuri osa koulutuksesta tapahtuu maastoharjoituksissa ja luokassa opetettavaa teoriaa on vähemmän. Koulutuksessa opetetaan paljon taitoon perustuvia asioita, joita opitaan harjoittelulla. Riittävän ylioppimisen jälkeen saavutetaan tietty automaatiotaso, joka takaa kyvyn perussuoritukseen alitajuntaisesti jopa paineen alla. Taidolle on ominaista, että se säilyy ja on melko helposti palautettavissa esimerkiksi kertausharjoituksessa. Taitoon pohjautuvalla koulutuksella tuotetaan muun muassa jalkaväen perusyksiköitä ja kenttätykistöpatteereita. Näitä koulutetaan yleensä perusyksikkö kerrallaan. Näiden yksiköiden jatkosijoittaminen on varsin helppoa, kun koulutettaville on kyetty koulutusvaiheessa antamaan sopivuus kahteen eri tehtävään.

Teknisissä aselajeissa, kuten viestissä ja ilmatorjunnassa, on paljon tietoon perustuvaa koulutusta. Kalusto on varsin teknistä. Koulutukseen sisältyy paljon oppitunteja ja teoriapohjaista kalustokoulutusta. Näiden joukkojen suorituskky ei synny vain antamalla harjoittamiseen perustuvaa koulutusta. Teorian hallitseminen on välineen tai järjestelmän käytön perusedelly-

¹³² SUOMEN LTL-ilmoitus vuodelta 2002

¹³³ Haastattelu Majuri Petri Olli

tys. Teoria on tietoa ja se unohtuu, ellei sitä tarvitse jatkuvasti. Varusmiesten palvelusajat mahdollistavat vielä nykyisten teknisten järjestelmien kouluttamisen varusmiehille. Koulutuksen tuloksena varusmiehellä on yleensä itsenäinen kyky käyttää niitä laitteita, joihin hän on saanut koulutuksen. Näiden joukkojen koulutuskierto on varsin nopea, koska opittu tieto unohtuu pian vaikka joukkoa kertausharjoitetaan. Lyhyt palvelusaika mahdollistaa kouluttaa miehistölle sopivuuden vain yhteen tehtävään. Teknisten yksiköiden, kuten ohjuspattereiden ja viestikomppanioiden jatkosijoittaminen on haasteellista, koska koulusta vastaavia jatkosijoitusyksiköitä ei ole¹³⁴.

PTL:n yksiköiden tuottaminen tapahtuu TTL:n kautta koulutussuhdelaskelman osoittamista henkilöistä. Tutkimus tehtiin vertaamalla saapumiserittäin tuotettua henkilömäärää toteutuneisiin TTL:n edellyttämiin tehtäviin¹³⁵. Tutkimus lähti oletuksesta, että TTL:ssa oleviin joukkoihin sijoitettiin vain varusmiehiä, joilla on tehtävän edellyttämä koulutus. Saapumiseristä 101, 201, 102, 202 ja 107 koottiin seuraavat tiedot:

- piti sijoittaa TTL:n mukaisiin joukkoihin,
- sijoitettiin TTL:n mukaiseen joukkoon,
- luovutettiin sotilasläänin käyttöön edelleen sijoitettavaksi sekä
- ei sijoituskelpoinen.

Joukko-osastoille tuotantotehtävät on käsketty joukkoina rivitunnuksen ja sarjanumeron tarkkuudella. Joukko-osastoille ei ole käsketty henkilömääräistä saapumiseräkohtaista joukkotuotantotehtävää. Henkilömääräinen tavoite on käsketty vasta vuodesta 2008 alkaen Maavoimien toimintasuunnitelmassa vuosille 2008 - 2012¹³⁶. Puolustusvoimien tunnusluvut eivät sisällä tunnuslukuja saapumiseräkohtaisille joukkotuotantotehtäville¹³⁷. Tutkittavista joukko-osastoista vain Panssariprikaati oli tilastoinut saapumiseräkohtaiset henkilömäärään perustuvat tuotantotulokset, jotka on esitetty taulukossa 6¹³⁸.

TAULUKKO 6

Tuotantotehtävien toteutuminen henkilöinä saapumiserittäin Panssariprikaatissa

¹³⁴ PTL-tieto D-, J- ja L-kirjan joukot sekä haastattelu Majuri Petri Olli

¹³⁵ Julkisessa tutkimuksessa ei käsitellä valmistuvia sodan ajan joukkoja nimettyinä perusyksikköinä tai joukko-yksikköinä.

¹³⁶ Maavoimien toimintasuunnitelma vuosille 2008–2012, liite 5.1.2.1

¹³⁷ PESUUNOS PAK 01.11, Puolustusvoimien tunnusluvut, liite 1.1.

¹³⁸ Tilastointi liittyy osin PSPR:n omiin intresseihin. Se käytännössä joukko-tuottanut joukkoja, joiden sodan ajan suunnittelusta se on myös itse vastannut.

Saapumiserä	Joukko-osasto	Piti sijoittaa	Sijoitettiin	Luovutettiin sotilasläänille	Ei sijoituskelppoinen
101	PSPR	700	646	278	
201	PSPR	700	592	215	
102	PSPR	600	578	172	
202	PSPR	600	717	176	
107	PSPR	600	670	109	

Varusmieskoulutuksella tapahtuvassa joukkotuotannossa päätuotteena on tehtäväänsä koulutettu varusmies, joka sijoitetaan sodan ajan joukon jäseneksi koulutusta vastaavaan tehtävään. Tutkimuksen tuottaman aineiston perusteella Panssariprikaati on keskimäärin tuottanut käsketyt määrän henkilöstöä käskettyihin sodan ajan joukkoihin. Panssariprikaatin palveluksen aikainen poistuma on Kainuun ja Karjalan Prikaatin poistumia alhaisempi. Sotilasläänin käyttöön luovutettujen suuri määrä on mahdollistanut myös Panssariprikaatin aiemmin tuottamien joukkojen sijoitusten ylläpidon. Toisaalta voidaan pohtia, onko mielekäästä tuottaa erikoiskoulutettuja panssarikoulutushaaran reserviläisiä suoraan sijoittamattomaan reserviin, kun saman aikaan muun muassa Karjalan Prikaati on kärsinyt merkittävästä varusmiespulasta.

Karjalan Prikaati saapumiserävahvuus jäi palveluksenastumispäivänä useasti alle tavoitevahvuuden. Esimerkiksi vuoden 2001 vaje oli 101 erässä 8,9 % ja 201 erässä 10,4 %. Samana vuonna palveluksen keskeytti 14,7 % palvelukseen astuneista. Tuona vuonna Karjalan Prikaatin sijoitti kaikki sijoituskelppoiset joukkotuotannossa oleviin joukkoihin. Sotilasläänien käyttöön ei riittänyt yhtään sijoituskelppoisista A-miestä.¹³⁹ Vajeen merkitys korostui, koska Kymen Sotilasläänin alueella tuotettiin ja ylläpidettiin samaan aikaan kahta LTL-ilmoituksen mukaisista jääkäriprikaattia. Näiden prikaatien ylläpitoon ei jäänyt sotilasläänin käyttöön osoitettua sijoittamatonta reserviä.¹⁴⁰

¹³⁹ 9.11.2001 Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta suoritti toiminnan tarkastuksen Karjalan Prikaatiin. Tarkastuspäivänä oli rivissä 1400 varusmiestä ja saman verran oli tehtäviä tuotantotehtävälueetelossa. Kotiuttamispäivän tilannetta ei ole tiedossa. Tiedot tutkijan muistiinpanoista.

¹⁴⁰ Tarve oli akuutti, koska jo luonnollisten syiden johdosta sijoitetun joukon henkilöstöä poistuu vuosittain noin 2 %.

4.2.4 Kertausharjoitusten toteutuminen – Säästökuurit iskevät

Alkuperäinen joukkotuotantosuunnitelma perustui malliin, jossa varusmieskoulutuksessa tuotettujen joukkojen suorituskykyä ylläpidettiin kertausharjoituskoulutuksella ja jatkosijoitetuille luotiin suorituskykyä jatkosijoituksen jälkeen. Näin joukko olisi kertausharjoitettu noin viiden vuoden välein. Joukon harjoitusten väliin sisältyi vielä tehtäväkohtaisia harjoituksia eri henkilöstöryhmille. Asevelvollisuuslain määräämät kertausharjoitusvuorokausikiintiöt riittivät hyvin suunnitelman toteuttamiseen. Harjoitukset olivat kokonaisen joukkoyksikön kertausharjoituksia, joihin liittyi varusmiesten koulutusta. Harjoituksen maaliosaston tai vastustajan muodosti yleensä varusmiehistä koottu osasto, jonka koulutukseen osallistuminen sopi. Useasti oli kysymyksessä kouluttavan joukko-osaston aliupseerikoulun kurssi.

Miehistön kuuden kuukauden palvelusajan perusteella jaksotettu varusmieskoulutus sitoo joukko-osastojen koulutusresurssit lähes täysimääräisesti. Joukko-osastojen mahdollisuudet irrottaa henkilöstöä kertausharjoituksiin ovat merkittävästi vähentyneet. Koulutuksen jaksottelussa ei ole enää niin sanottuja kurssitaukoja. Erillisten harjoitusten järjestämistä rajoittaa myös, että harjoitusjoukko jäisi ilman tukiosastoja ja vastustajaa tai maaliosastoa. Harjoitus, jossa olisi vain kaksi toisiaan vastaan toimivaa reserviläisjoukkoa, ei ole tarkoituksenmukainen. Kyseinen harjoitus sitoisi kohtuuttomasti resursseja pois varusmieskoulutuksesta.

Kertausharjoitusten toteumaa verrattiin vuosien 1997 ja 2004 selontekojen edellyttämiin tavoitteisiin. Vertailu perustuu julkiseen eduskunnan hyväksymään tehtävään puolustusvoimille. Valtioneuvoston selonteissa on määritetty vuosittain koulutettavien reserviläisten lukumäärä. Vuoden 1997 selonteossa edellytettiin 35000 reserviläistä kouluttamista vuosittain ja vuoden 2004 selonteossa 25000 reserviläistä¹⁴¹

Vuoden 2001 selonteossa oltiin varsin huolestuneita reserviläiskoulutuksen tavoitteiden toteutumisesta. Selontekoon on kirjattu huolestuminen reserviläiskoulutuksen alhaisesta volyymistä seuraavasti:” Sodan ajan joukkojen suorituskyvyn ylläpito edellyttää säännöllistä kertausharjoituskoulutusta. Vuonna 1998 koulutettiin 13400 ja vuonna 1999 vastaavasti 8700 reserviläistä, mikä on alle 25 % asetetusta tavoitteesta. Vuonna 2000 koulutettiin 28400 reserviläistä. Vuosittain koulutettavien reserviläisten määrää ollaan nostamassa kohti vuoden 1997 selonteon mukaista 35000 henkilön tavoitetta.”¹⁴²

¹⁴¹ Valtioneuvoston selonteot vuosilta 1997 ja 2004

¹⁴² Valtioneuvoston vuoden 2001 selonteko

Puolustusvoimien määrärahatilanne ei ole mahdollistanut selonteon mukaisten kertausharjoitusten toteuttamista. Keskimäärin tavoitteista on jääty merkittävästi jälkeen. Erityisesti selonteon edellyttämistä reserviläiskoulutuksen henkilömääristä jäätin jälkeen vuosina 2006 ja 2007, jolloin maavoimien reserviläisiä koulutettiin noin 9700, joka on vain 10 % selonteon edellyttämästä määrästä. Yhteensä selonteon edellyttämästä määrästä on jäänyt kouluttamatta varovaisestikin arvioiden yli 90000 reserviläistä.¹⁴³ Nimeämättä yhtään yksittäistä joukkoa voidaan todeta, viimeisen kymmenen vuoden aikana sodan ajan joukkojen suorituskyvyn ylläpidossa on mittava reserviläisten koulutusvaje. Vaje on kohdistunut eniten maavoimiin ja lähes kaikkiin aselajeihin.

Kertausharjoitukset ovat toteutuneet pääsääntöisesti SIETO-joukkojen osalta. 1990-luvulla koulutettiin vielä merkittävästi myös laajamittaisen hyökkäyksen torjunnan (LHT) joukkoja. SIETO-joukkojen korostuneen koulutuksen myötä LHT-joukkojen kertausharjoituskoulutus vähentyi¹⁴⁴. Kertausharjoituksiin liittyvät resurssivähennykset kohdistuivat merkittävässä määrin jatkosijoituksella muodostettaviin joukkoihin¹⁴⁵. Jatkosijoituksen jälkeinen joukon kertausharjoitus uudelle henkilöstölle toteutui vain yksittäisessä tapauksessa¹⁴⁶.

Kertausharjoitusten laajuus ja rakenne on muuttunut. Erillisten harjoitusten määrä on vähentynyt ja kertausharjoitukset on liitetty varusmieskoulutuksen merkittäviin harjoituksiin. Esimerkiksi kokonaisten jalkaväkipataljoonien kertausharjoitukset ovat lähes loppuneet. Tilalle on tullut yksittäisten perusyksiköiden harjoitukset maanpuolustusalueiden johtamien varusmiesten saapumiserien yhtymäharjoitusten yhteydessä. Pääosa kertausharjoituksista on tällöinkin SIETO-joukkoihin kuuluvien joukkojen perusyksiköitä. Valmiusprikaatin osalta on hyväksytty tosia, että valmiusprikaatiin kuuluvien joukkojen kertausharjoitukset toteutuvat perusyksikkökokoonpanossa.

Aselajijoukkojen kertausharjoitukset ovat keskittyneet valtakunnallisille ampumaleireille ja aselajiharjoituksiin. Näissä harjoituksissa on koulutettu myös LHT-joukkoja.¹⁴⁷ Heikosti on toteutunut esimerkiksi jalkaväen hajautettuun taisteluun tarkoitettujen joukkojen koulutus. Näiden joukkojen runkohenkilöstölle on pidetty tehtävään perehdyttäviä harjoituksia. Kerta-

¹⁴³ Haastattelu Majuri Jari Haataja

¹⁴⁴ Haastattelu Majuri Petri Olli

¹⁴⁵ Itäisen Maanpuolustusalueen toimintakäskyt vuosilta 2002 -2007

¹⁴⁶ Kymen Sotilasläänin Esikunnan tulosneuvotteluaineistot vuosilta 2002–2006

¹⁴⁷ Haastattelu Everstilutnantti Mikko Soikkeli

usharjoitusten määrän vähentäminen ja on vaikuttanut etenkin LHT-joukkojen suorituskyvyn ylläpitoon.

4.3 Joukkotuotantokyselyn tulokset

4.3.1 Kyselyn toteutus

Tutkimustulosten vertaamista ja varmentamista varten suoritettiin valitulle joukolle kysely. Vastaajiksi valittiin sotilaita, jotka ovat työssään osallistuneet joukkotuotantoon liittyvään suunnitteluun ja toteutukseen. Kyselyyn vastasi 20 henkilöä¹⁴⁸. Määrä on tilastolliseen tarkasteluun pieni. Vastaajien lukumäärää olisi voinut lisätä laajentamalla kyselyä kaikkiin joukko-osastoihin ja sotilaslääneihin. Tällöin vastaajien määrä olisi kasvanut, mutta vain suunnitelmia toteuttavalla tasolla. Osallistujien määrän rajoittaminen ei tutkijan mielestä vaarantanut kyselyn lopputulosta.

Strukturoidussa kyselyssä oli 44 joukkotuotantoon kohdistuvaa väittämää. Vastauksiin käytettiin Likertin viisi portaista asteikkoa. Vastausvaihtoehdot olivat seuraavat:

- 1 olen täysin samaa mieltä,
- 2 olen pääosin samaa mieltä,
- 3 siltä väliltä,
- 4 olen pääosin eri mieltä,
- 5 olen täysin eri mieltä ja
- 6 en osaa sanoa.

Vaihtoehtoa ”en osaa sanoa” käytettiin, jotta selkeästi ilman kantaa tai tietoa olevat vastaajat eivät sekoittuneet niihin vastaajiin, joiden mielipide oli neutraali. Kyselyyn vastattiin lomakkeella, joka on liitteessä 6. Vastaajia oli 20. Samat väittämät olivat myös haastattelun runkona. Tällöin haastattelussa on käytössä haastateltavan vastaukset, joiden avulla haastattelussa edettiin.

Kysymyslomakkeella väittämät oli jaoteltu viiteen ryhmään. Jaottelulla kerrottiin vastaajalle mihin asiayhteyteen väittämä liittyi. Väittämät oli jaoteltu A:sta E:hen seuraavasti:

- A. Käsittelivät joukkotuotantoa koulutusmenetelmänä
- B. Käsittelivät joukkotuotannon suunnittelua
- C. Käsittelivät varusmiesten kouluttamista

- D. Käsittelivät jatkosijoittamisella saavutettavaa suorituskykyä
- E. Maavoimien koulutuskokoonpanoa ja joukkojen tuottamista.

Väittämät oli laadittu niin, että niitä täysin tukevat vastaukset edellyttivät vastaukseksi ykkösen. Jolloin vastaaja ilmoitti ”olen täysin samaa mieltä”. Ryhmän E osalta väittämille oli kerrottu myös teoreettinen toimintatapamalli, johon väittämät liittyivät. Väittämät pyrittiin tekemään yleistäviksi. Siitä huolimatta osa vastaajista tulkitsi väittämiä yksiselitteisen tarkasti.

Esimerkiksi väittämään numero 41 ”Jalkaväen joukot voitaisiin kouluttaa esimerkiksi kuudessa koulutuskeskuksessa seuraavasti:

1. Mekanisoidut joukot
2. Arktiset joukot
3. Jääkäriprikaatit
4. Jalkaväkiprikaatit
5. Taisteluosastot
6. Pääkaupunkiseudun joukot.”

eräs vastaaja vastauksessaan kannatti koulutuskeskuksia, mutta hänen mielestä niiden jaottelu olisi tullut olla toisenlainen. Vastaaja merkintä oli 4 = pääosin eri mieltä. Vastaaja kannatti kuitenkin koulutuskeskuksia.

Väittämässä numero 30 ”Kovin paljon lasketaan sellaisen olettaman varaan, että valmiutta kohotettaessa on aikaa kouluttaa ALTO-joukot.” eräs vastaaja totesi asian olevan Puolustusvoimien operatiivisen linjauksen mukainen, mutta hänen oma merkintänsä oli 5 = täysin eri mieltä. Kooste vastauksista on esitetty liitteessä 7.

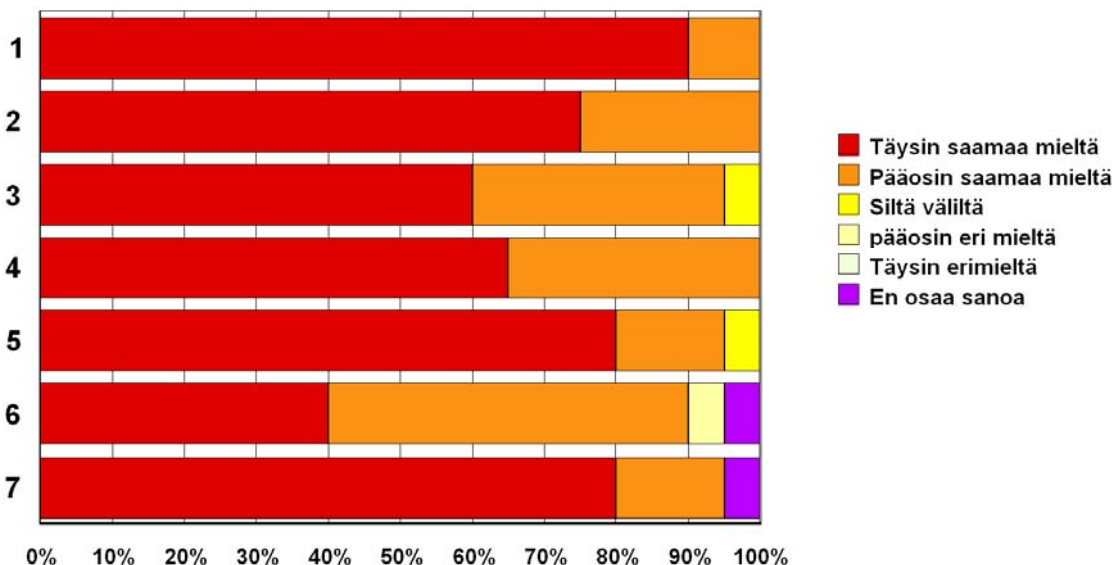
4.3.2 Vastausten tarkastelu kyselylomakkeen perusjaottelulla

Kyselyn analysointi tehtiin tarkastelemalla kaikkia samaan ryhmään lukeutuvia vastauksia ja niihin liittyviä kirjallisia kommentteja. Tarkasteluun on kirjattu joitakin kommentteja.

Ryhmässä A oli seitsemän väittämää, joilla vastaajat arvioivat joukkotuotantoa koulutusmenetelmänä. Kysymykset olivat laadittu niistä perusteluista, joilla aikanaan perusteltiin siirtymistä joukkotuotantoon. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 2.

¹⁴⁸ Kyselyyn vastaajien määrää rajoitettiin Pääesikunnan Henkilöstöosaston tutkijalle 14.5.2007 antamassa tutkimusluvassa (AD11980).

Joukkotuotanto koulutusmenetelmänä

Kuva 2. Ryhmä A:n väittämien vastausten jakautuminen

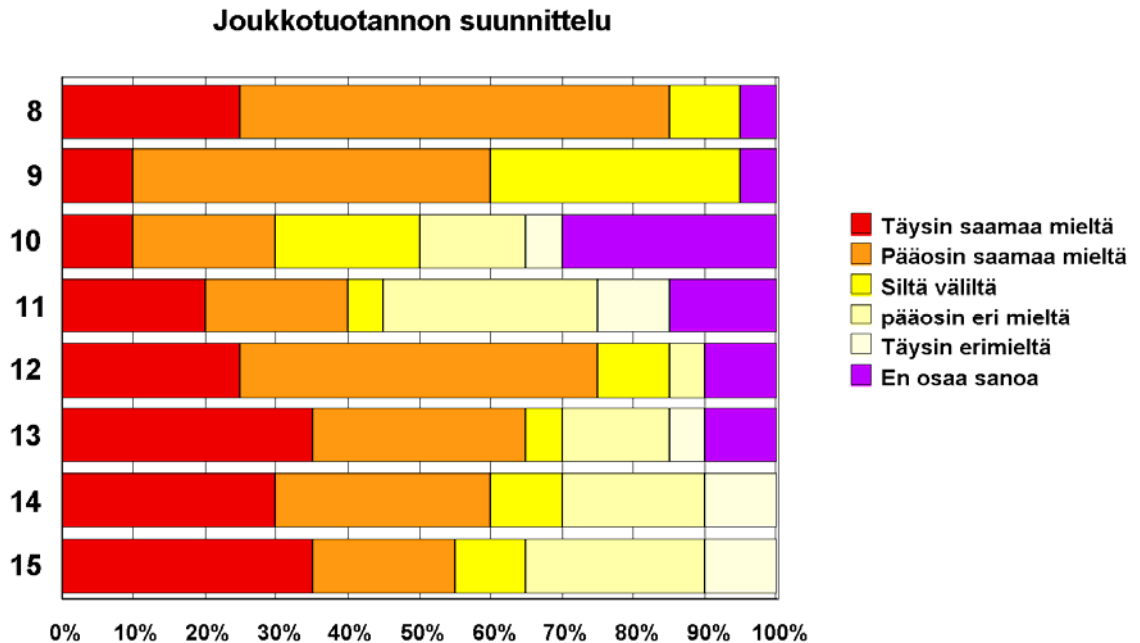
Vastaukset olivat hyvin samanlaisia ja lähes kaikki tukivat väittämiä. Vastausten perusteella joukkotuotantoon siirtyminen on ollut hyvä ja oikea ratkaisu. Se antaa varusmieskoulutukselle selkeät tavoitteet ja koulutuksen lopputuotos on konkreettinen. Varusmieskoulutukseen oheistuotteena joukoille syntyvää kiinteyttä arvostetaan. Koulutuksen tulokset eivät enää pirstaloitu valvovien sotilasviranomaisien arkistoihin ympäri Suomea, kuten tapahtui vielä sotilaspääpiirijonon aikana ennen joukkotuotantoa.

Tuotetuille joukoille syntynyttä kiinteyttä pidettiin tärkeänä. Kiinteyttä oltiin valmiita murtamaan, mikäli jatkosijoittaminen niin edellytti.

Ryhmän A kysymysten tarkoitus ei ollut mitata annettavan sotilaskoulutuksen tasoa, vaikka sinne oli liitetty yksi siihen liittyvä väittämä. Väittämässä 3 kysyttiin: ”Joukkotuotanto on kehittänyt varusmieskoulutuksen tasoa?” Lähes kaikki vastaajat olivat asiasta täysin samaa mieltä. Vastausten perusteella ei aikaisempaa koulutusta voida pitää huonona. Varusmieskoulutuksessa on jo Perkjärven ajoista asti koulutettu muun muassa tulipattereita, kiväärikompanioita ja muita perusyksiköitä. Aikaisemmin koulutuksen tulokset eivät vain säilyneet, kun koulutetut reserviläiset ripoteltiin sotilaspääpiirien kortistoihin korvaamaan jo yli-ikäisiä reserviläisiä.

Koulutuksen laatu ja välineet ovat kehittyneet ajan myötä ja se olisi tapahtunut ilman siirtymistä joukkotuotantoon. Samoin on kehittynyt joukon suorituskyvyn arviointiin liittyvä mitausjärjestelmät. Simulaattorimenetelmät ovat tuoneet tarkasteluihin lisää elementtejä.

Ryhmässä B oli kahdeksan väittämää, joilla vastaajat arvioivat joukkotuotannon suunnittelua. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 3.

Kuva 3. Ryhmä B:n väittämien vastausten jakautuminen

Pääosa vastaajista piti joukkotuotantosuunnitelmaa selkeänä. Varsinkin joukko-osastoissa palvelevat vastaajat kertoivat, että he ovat olleet laatimassa joukko-osaston suunnitelmaa. Positiivinen suhtautuminen suunnitelmaan on ymmärrettävää, koska sen laatimiseen on voinut osallistua. Suunnitelmat on tehty käyttäjille sopiviksi.

Enemmistö vastaajista piti joukkotuotantosuunnitelmaa helposti toteutettavana. Joukko-osastojen vastaajat kokivat haasteena perusteiden pitävyyden. Sinänsä hyvän suunnitelman toteuttaminen koettiin vaikeaksi, mikäli saapumiserä jäi kovin vajaaksi tai uuden joukon kalusto ei ole käytettävissä. Hyväksi koetun suunnitelman toteuttamista haittasivat sellaiset tekijät joihin joukko-osasto ei voi vaikuttaa.

Suunnitelman pysyvyyttä arvioitaessa joukkoihin jakoutuivat vastaukset lähes kahtia. Vastauksissa korostui selvästi vastaajan virkaiän merkitys. Vuodesta 1993 alkaen joukko-tuotannon suunnittelussa mukana olleet kokivat muutokset osin liian nopeiksi. Toisaalta vasta 2000-luvulla mukaan tulleet upseerit välttämättä eivät omaa joukkotuotantoon liittyvää historiatietoa. Alusta asti joukkotuotannon suunnittelussa mukana olleet pitivät muutoksia liian nopea-tempoisina. Alkuperäinen suunnitelma ei ehtinyt kunnolla käynnistyä, kun sen muutos alkoi. Jyrkät muutokset aiheuttivat jatkuvia korjausliikkeitä. ”En osaa sanoa” vastanneet eivät ole

osallistuneet joukkotuotannon suunnitteluun joukko-osastossa tai maanpuolustusalueen esikunnassa.

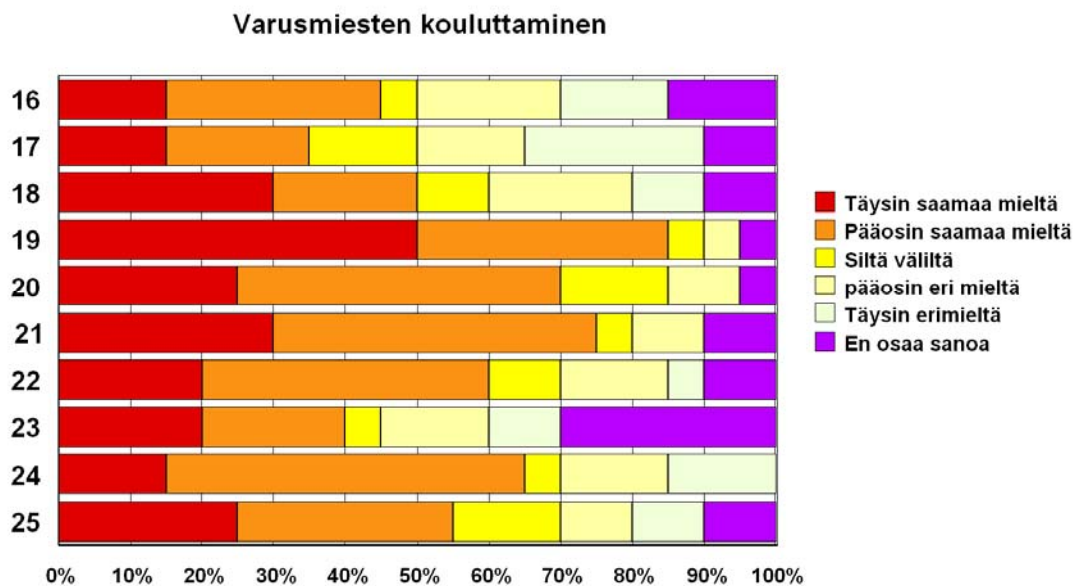
Arvioitaessa joukkotuotannon painottumista SIETO-joukkoihin jakautuivat vastaukset lähes kahtia. Joukko-osastojen vastauksissa vaikutti selvästi tietoisuus omista tuotantotehtävistä. Eräiden vastaajien joukko-osaston tuotantotehtävät ovat muodostuneet tai muodostuvat pääosin ALTO-joukoista, jolloin painotusta ei luonnollisestikaan esiinny. Ylemmissä esikunnissa suunnittelutehtävissä olevat upseerit olivat sisäistäneet puolustusvoimien linjauksen asiassa. Eräät vastaajat pitivät nopeaa koulutuskiertoa sotavarustuksen kunnossapidon kannalta liian kalliina. Eräät jopa epäilivät uudenaikaisen kaluston kuluvan loppuun ennen elinjakson päätymistä. Eräät ilmaisivat huolensa alueellisten joukkojen suorituskyvyn säilymisestä. SIETO-joukkojen hyvää koulutustasoa ei kiistetty.

Pääosa vastaajista koki, etteivät joukkotuotantosuunnitelmat ole huomioineet riittävästi PTL:n kehittymistä. Joukkoja on tuotettu lähes siihen asti, kunnes ne on poistettu PTL:sta. Erityisen hyvin asia ilmeni Savon Prikaatin lakkauttamisen yhteydessä.¹⁴⁹ BTR-60 kalusto romutettiin lähes yhtäaikaisesti, kun joukko-osaston toiminta päättyi. Vaikka tehdyille ratkaisuille on olemassa selvät perusteet, niin osa vastaajista koki menettelyn turhauttavaksi. Toimenpidettä perusteltaessa ylempien johtoportaiden edustajat totesivat, että Savon Jääkariprikaatista jäi jäljelle koulutetut joukot, vaikka vaunuista luovuttiin. Vastaajat olivat yleisesti sitä mieltä, että koulutuksen resurssit olisi voinut kohdentaa jo aikaisemmin uusien joukkojen tuottamiseen.

Pääosa vastaajista oli sitä mieltä, että PTL:n joukot saadaan teoriassa koulutettua 15 vuodessa, mikäli käytössä on 25000 varusmiestä vuosittain. Enemmistö vastaajista totesi kuuden vuoden kierron olevan liian nopean. Toisaalta noin kymmenen vuoden kierto koettiin liian hitaaksi. Lievän ikääntymisen mukanaan tuomaa henkistä pääomaa ja kokemusta ei koettu merkittäväksi asiaksi. Lievän ikääntymisen suurimpana haittana koettiin reserviläisten fyysisen suorituskyvyn lasku. Vastaajat totesivat valmiusyhtymien vaativan keskimääräistä nuoreman ikärakenteen. Toisaalta jonkin asejärjestelmän elinkaaren ajaksi koulutetut joukot voisivat olla samassa kokoonpanossa aina 35 vuoteen asti. Alhaista keski-ikää perusteltiin enemmän fyysisen kunnon kuin osaamisen näkökohdista.

¹⁴⁹ Tutkimukseen ei vastannut yhtään Savon Prikaatissa lakkauttamisen aikana palvelutta henkilöä. Asiaa tulisi tutkia, koska jatkoa varten asialla voi olla merkitystä koulutuksen laatuun. Yleisesti ei kannata panostaa toimintaan tai välineeseen, jolla ei ole suunniteltua elinkaarta.

Ryhmässä C oli kymmenen väittämää, joilla vastaajat arvioivat varusmiesten kouluttamista. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 4.

Kuva 4. Ryhmä C:n väittämien vastausten jakautuminen

Uusitussa suunnitelmassa valmiusyhtymissä koulutetaan myös valmiusyhtymiin kuulumattomia joukkoja. Koulutus tapahtuu pääosin valmiusyhtymän kokoonpanossa ja kalustolla. Lähes puolet vastaajista ei pitänyt asiaa merkityksellisenä. Asiaa perusteltiin muun muassa ammattitaidon ylläpidolla, puolustusvoimien positiivisella julkisuuskuvalla ja kaluston käyttöön liittyvillä takuuajakysymyksillä. Lähes saman verran vastaajista näki, että asialla on merkitystä. Heidän käsityksen mukaan joukko tulee kouluttaa omilla välineillä ja taktiikalla.¹⁵⁰ Kovin kahtia jakautuneet vastaukset saavat lisää valaistusta kun esimerkiksi taisteluosastojen ensimmäiset kertausharjoitukset joskus alkavat.

Enemmistö vastaajista piti tärkeänä, että kotiutuvalla varusmiehellä on sopivuus kahteen tehtävään. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että kuuden kuukauden palvelusaika ei mahdollista miehistön kouluttamista niin hyvin, että heille voitaisiin merkitä sopivuus kahteen eri tehtävään. Toisaalta eräät vastaajat eivät pitäneet asiaa tärkeänä, koska itse he sijoittavat kotiutuvat varusmiehet. Toisen sopivuuden kouluttaminen onnistuu paremmin jalkaväessä kuin pienissä aselajeissa. Sotilasläänien sijoittajat pitivät toisen sopivuuden ilmoittamista onnistuneen jatkosijoittamisen perusedellytyksenä.

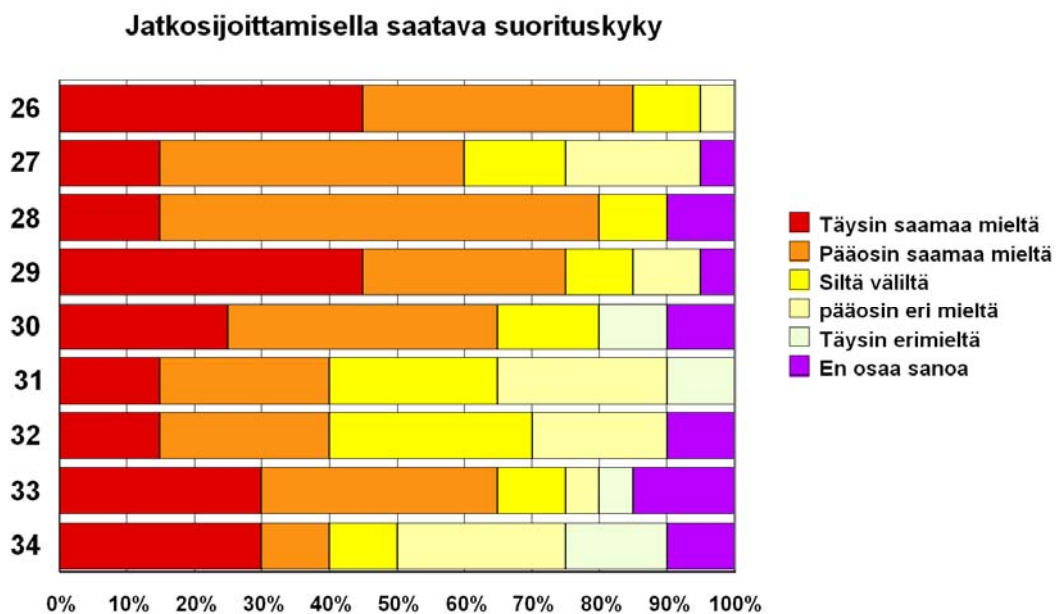
¹⁵⁰ Asialla voi olla merkitystä, kun valmiusyhtymien koulutuksen todelliset kustannukset saadaan selville. Uuden kaluston ylläpidon korkeat kustannukset saattavat rajoittaa kaluston käytön vain valmiusprikaatin joukkojen koulutukseen.

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että erityisesti ilmatorjunnan ja viestin ja myös huollon erityisalojen teknisiin tehtäviin pitkälle koulutetut varusmiehet ovat vaikeasti jatkosijoitettavia. Vastaajat myös tiedostivat eräiden yksikkötyyppien ylituotannon, joka on seurausta järjestelmien vaatimasta nopeasta koulutuskierrosta.

Reilu enemmistö vastaajista kannatti aselajijoukkojen kouluttamista joukon elinkaaren ajaksi. Eräät epäilivät poistuman kasvavan liian suureksi, vaikka poistumaa tulee myös kun joukko jatkosijoitetaan.¹⁵¹

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että kertausharjoitus vain palauttaa opittuja taitoja. Kasvatustietietä opiskelleet vastaajat kyseenalaistivat koko ylioppimisen olemuksen.

Ryhmässä D oli yhdeksän väittämää, joilla vastaajat arvioivat jatkosijoittamisella saatavaa suorituskyykyä. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 5.

Kuva 5. Ryhmä D:n väittämien vastausten jakautuminen

Pääosa vastaajista oli sitä mieltä, että jatkosijoittamisen yhteydessä henkilöstöä joudutaan kohdentamaan tehtäviin, joihin heitä ei ole koulutettu. Vastaajat kokivat myös uudelleen kouluttamisen haasteelliseksi. Pääosin he totesivat, että viiden vuorokauden kertausharjoituksella ei kyetä antamaan riittävää koulutusta uusiin tehtäviin. Koulutus on mahdollista, mutta siihen suunnitelmissa varattua aikaa pidettiin liian lyhyenä. Pääosa vastaajista arvioi, että taistelujoneuvoja sisältävien yksiköiden tarvitsevan useita viikkoja jatkosijoittamisen jälkeiseen koulutukseen.

¹⁵¹ Joukkoa on ylläpidettävä riippumatta miten se on tuotettu. Poistuma on keskimäärin 1-2 % vuodessa.

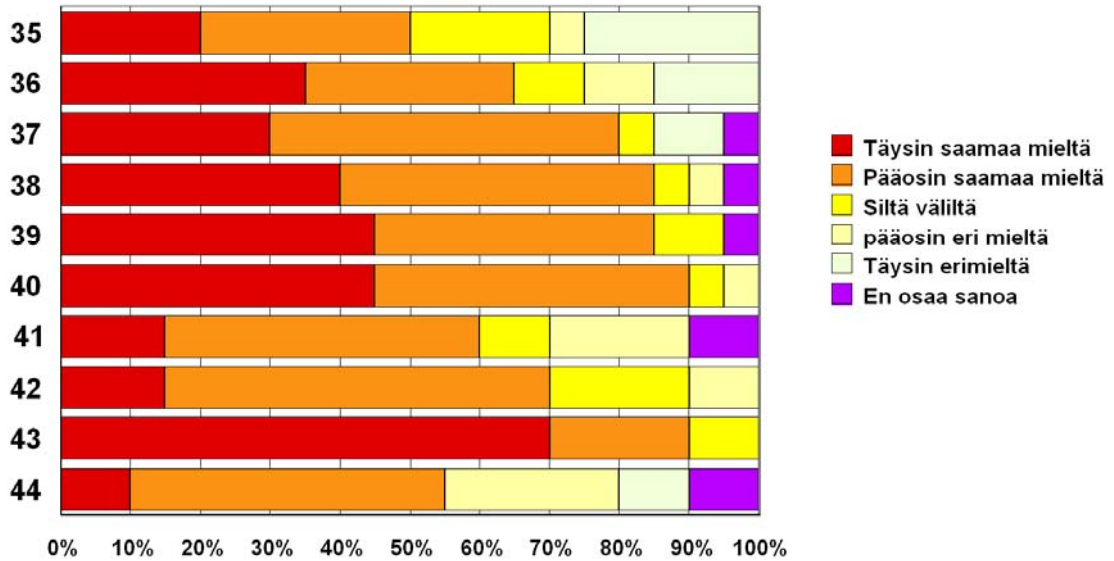
Pääosa vastaajista oli sitä mieltä, että jääkäripataljoonan henkilöstöstä saadaan jatkosijoituksella muodostettua jalkaväkipataljoonia. Vastaajat tiedostivat, että yhden jalkaväkipataljoonan muodostamiseen tarvitaan lähes kahden jääkäripataljoonan henkilöstö. Vähän alle puolet vastaajista totesi jatkosijoittamisen heikentävän joukon kiinteyttä. Joukon vaihto ei heikennä kiinteyttä vaan aikaisempien kokoonpanojen ja niiden sisältämien epävirallisten organisaatioiden purkautuminen. Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että osa jatkosijoituksista tehdään asiakirjatietojen perusteella tietojärjestelmillä, jolloin henkilöistä ei ole käytettävissä muuta tietoa.

Enemmistä vastaajista olisi itä mieltä, että ALTO-joukkojen suorituskyvyn ylläpito on kovin paljon valmiuden kohottamisen yhteydessä tapahtuvan koulutuksen varassa. Vastaajat tiesivät tarkasti mikä on puolustusvoimien ohjeistus asiassa. Vain muutamat vastaajat vetosivat ohjeeseen eivätkä ilmoittaneet mielipidettään.

Kysyttäessä kertausharjoitusten volyymin jakautumista SIETO- ja ALTO-joukkojen kesken, mielipiteet jakoutuivat jyrkästi kahtia. Noin puolet vastaajista piti SIETO-joukkojen osuutta liian suurena. Tämä mielipide oli vallitseva joukko-osastojen ja sotilasläänien edustajien vastauksissa. Toisaalta joukkotuotannon ohjeistuksesta vastaavien Pääesikunnan ja maanpuolustusalueiden edustajien mukaan asia on päinvastainen. Osa vastaajista totesi vielä reserviläiskoulutuksessa tapahtuvien sopeuttamistoimenpiteiden kohdistuvan pääosin ALTO-joukkoihin.

Ryhmässä E oli kymmenen väittämää, joilla vastaajat arvioivat maavoimien koulutuskokoonpanoa ja joukkojen tuottamista. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 6.

Maavoimien koulutuskokoonpano ja joukkojen tuottaminen

Kuva 6. Ryhmä E:n väittämien vastausten jakautuminen

Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että pääosa jatkosijoittamisesta voidaan korvata elinkaaritajattellulla.

Vastaajat tunsivat hyvin käskytyserien rakenteen. Pääosa vastaajista olisi valmis sitomaan keski-ikältään nuoret joukot joustavammin käskytyseriin hivenen samalla tavalla kuin FIN-GOP-prosessissa ”joukot tehtävään” vaihtoehdossa. Asia vähentäisi jatkosijoittamista.

Pääosa vastaajista piti suurien joukko-osastojen joukkotuotannon kannalta oikeana ratkaisuna. Suurissa joukko-osastoissa voidaan jalkaväkijoukkojen organiset aselajiosat kouluttaa yhdessä pääjoukon kanssa. Pääosa vastaajista kannatti joukko-osastojen profiloitumista jollekin erikoisalueelle, jolloin koulutuksen keskittäminen lisää koulutuksen ja joukkotuotannon tehokkuutta. Pieniä irrallisia koulutusyksiköitä ei pidetty tehokkaina.

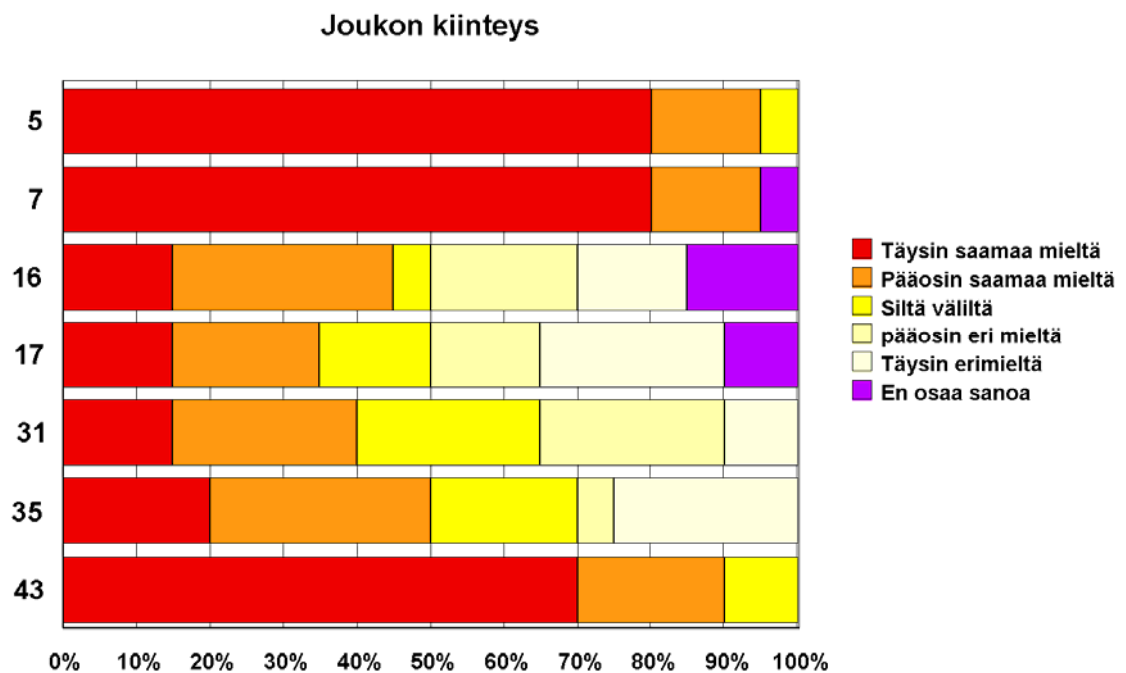
Enemmistö vastaajista kannatti jalkaväen sotilaiden kouluttamista esimerkiksi kuudessa koulutuskeskuksessa. Kuinkin keskuksen tulisi erikoistua jollekin ydinosaamisalueelle. Koulutuskeskuksia kannatettiin myös suuruuden ekonomian näkökulmasta. Keskusten lukumääriin ja ydinosaamisalueisiin osa vastaajista esitti oman mielipiteensä. Osa vastaajista totesi puolustusvoimien olevan liian tiukasti sidottu nykyisen varuskuntarakenteeseen, jolloin joukkotuotanto on sidoksissa varuskuntien kykyyn majoittaa varusmiehiä.

4.3.3 Vastausten tarkastelu kyselylomakkeen erityisjaottelulla

Tuloksia tarkasteltiin myös kyselylomakkeessa olevan ryhmittelyn lisäksi myös poimimalla yhteen saman aihepiirin väittämät. Sama väittämä liittyi muutamissa tapauksissa useampaan eri aihepiiriin. Muut tarkasteltavat aihepiirit olivat:

- joukon kiinteys
- tiedon /taidon tarve joukon suorituskyvyn luomisessa
- koulutuksen erikoistuminen
- reservin koulutus
- vastaajan virka-asema organisaatiossa ja sen vaikutus vastauksiin.

Joukon kiinteyttä kysyttiin lomakkeen kysymyksillä 5,7,16–17,31,35 ja 43. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 7.

Kuva 7. Joukon kiinteyttä koskevien väittämien vastausten jakautuminen

Pääosa vastaajista oli sitä mieltä, että joukkotuotanto on lisännyt varusmiehistä koulutetun sodan ajan joukon kiinteyttä. Samoin pääosa oli sitä mieltä, että joukon kiinteys on tärkeä voimavara, joka se tulee pyrkiä säilyttämään.

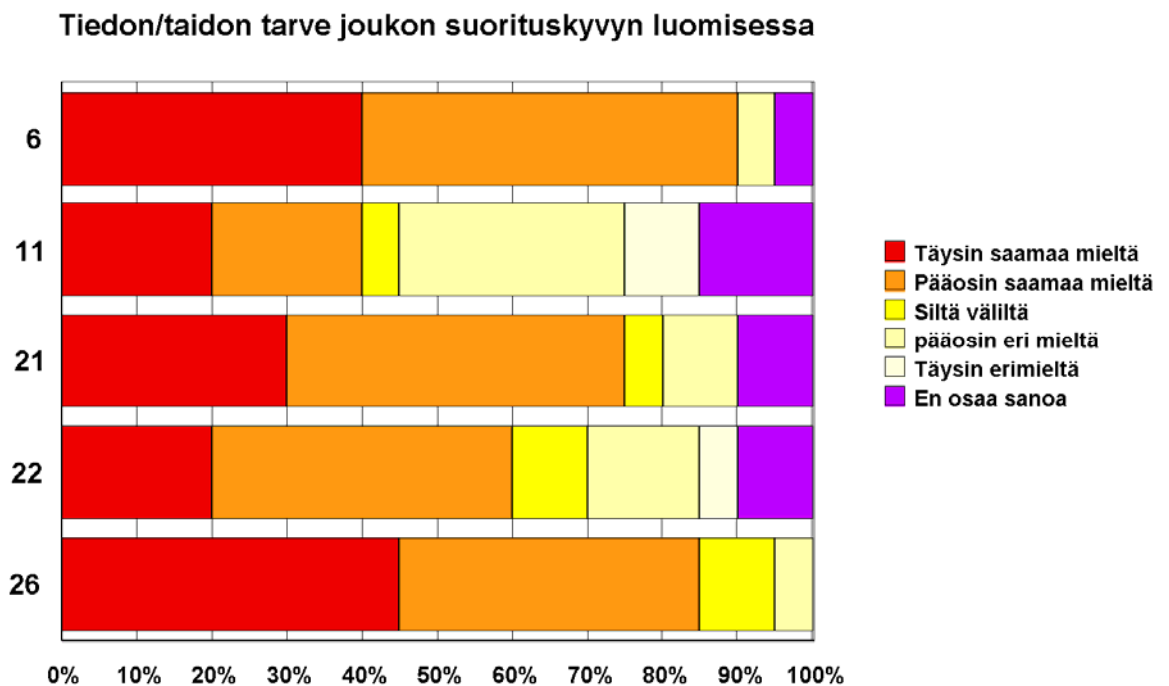
Suorituskykyä lisäävän kiinteyden säilyminen jatkosijoituksen yhteydessä jakoi vastaajien mielipiteet. Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että jatkosijoituksen yhteydessä ei synny joukon suorituskykyä lisäävää kiinteyttä. Suunnilleen saman verran oli sitä mieltä, että kiinte-

yttä syntyy. Askarruttamaan jäi siltä väliltä olevien vastaajien suuri määrä. Lähes sama jakauma tuli kun tarkasteltiin voidaanko valmiusyhtymän kalustolla tuottaa esimerkiksi taisteuosastoihin tarkoitettuja yksiköitä.

Pääosa vastaajista oli myös sitä mieltä, että jalkaväen orgaaniset aselajiosat tulee pääsääntöisesti kouluttaa yhdessä pääjoukon kanssa.

Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että jatkosijoittaminen voidaan pääosin korvata elinkaariajattelulla, jossa joukon käyttöä muutetaan joukon ikääntyessä.

Tiedon /taidon tarvetta joukon suorituskyvyn luomisessa kysyttiin lomakkeen kysymyksillä 6,11,21–22 ja 26. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 8.

Kuva 8. Tiedon/taidon tarvetta joukon suorituskyvyn luomisessa koskevien väittämien vastausten jakautuminen

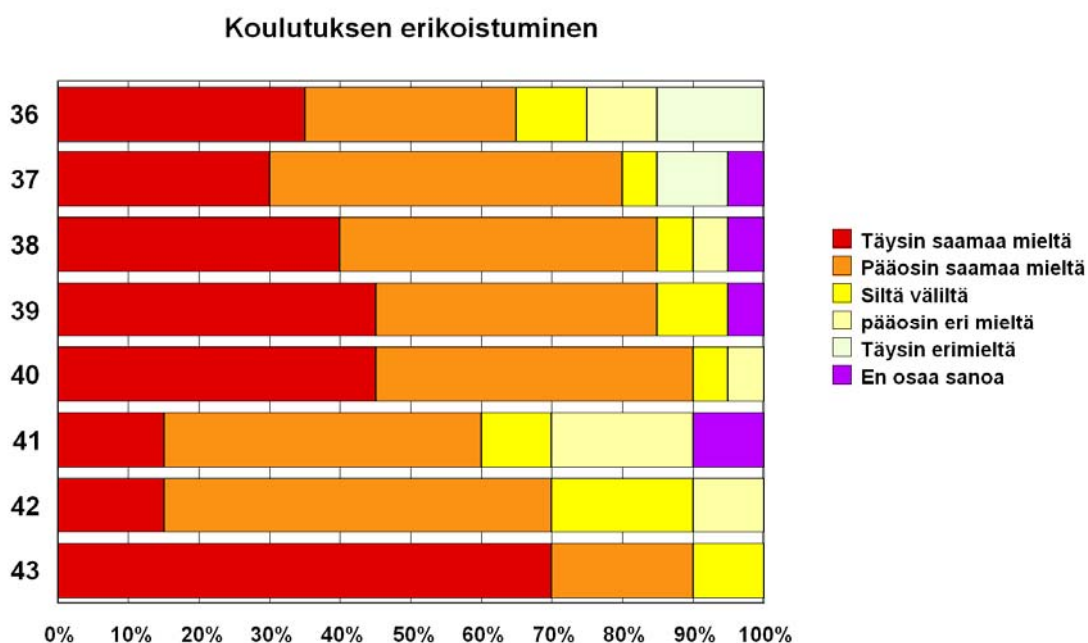
Pääosa vastaajista oli sitä mieltä, että varusmieskoulutuksen päättyessä koulutetun sodan ajan joukon koulutustaso on korkea.

Vain noin 40 % vastaajista oli sitä mieltä, että joukkotuotanto on painottunut liikaa SIETO-joukkoihin. Kuitenkin selvä enemmistö oli sitä mieltä, että eräiden monimutkaisten asejärjestelmien käyttöön liittyvä ammattitaidon ylläpito aiheuttaa sen, että niille koulutetaan enem-

män miehistöä, kuin sodan ajan tarve edellyttää. Vastajat myöntävät ylituotannon, mutta perustelevat sitä tuotetun SIETO-joukkojen suorituskyvyn tarpeellisuudella.

Enemmistö vastaajista on sitä mieltä, että nykyaikaisten aselajijoukkojen korkeasti koulutetut varusmiehet eivät osaa käyttää vanhempaa kalustoa. Tällöin kalliisti hankittu koulutus on hyödytöntä jatkosijoitetussa joukossa. Pääosa vastaajista oli sitä mieltä, ettei jatkosijoittamalla ei luoda joukoille aikaisemmin kouluttamattoman asejärjestelmän käyttötaitoa. Pitkän koulutusajan vaatima koulutus ei synny jatkosijoittamalla. Näin ollen tuottamalla tehokkaita SIETO-joukkoja, hyväksytään ylituotantoa sellaisissa joukoissa, joiden henkilöstölle ei ole osittain koulusta vastaavaa jatkosijoitustehtävää. Näiden tehtävien osalta hyvä SIETO-joukkojen suorituskyky ei välttämättä tue jatkosijoitettavien joukkojen suorituskykyä.

Koulutuksen erikoistumista kysyttiin lomakkeen kysymyksissä 36–43. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 9.

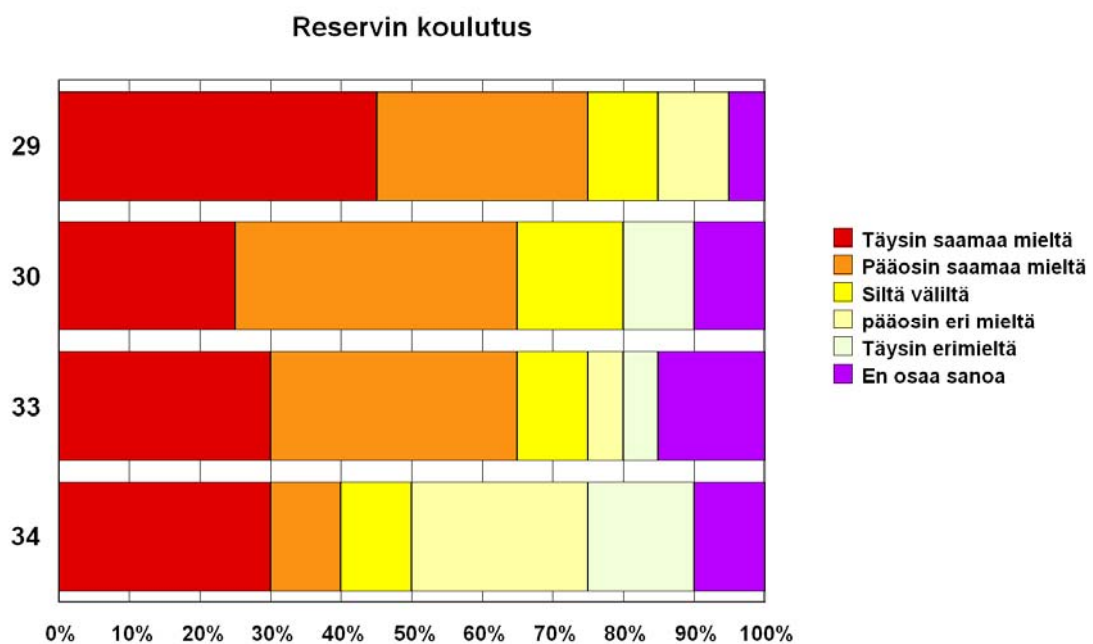

Kuva 9. Koulutuksenerikoistumista koskevien väittämien vastausten jakautuminen

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että varusmiehistä tuotetut joukot ovat kaikki vähintään 6 vuoden ajan riittävän nuoria, jolloin ne kelpaavat 1-3 käskytyseriin. Vastajat pitivät saatua koulutusta hyvänä, mutta yksiköiden korkeaa ammattitaitoa vaativa kalusto tuottaa paljon erikoisosaajia, joiden yleisempi käyttö ei ole mahdollista. Yhteen tehtävään varusmiesaikana koulutetut eivät yllä muissa tehtävissä samalle taitotasolle.

Selvä enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että koulutuksen keskittäminen lisää koulutuksen ja joukkotuotannon tehokkuutta. He kannattivat suuria joukko-osastoja ja osaamisen takaamiseksi kouluttavien joukko-osastojen profiloitumista erikoisosaamisalueille. Vastaajat kannattivat myös koulutuskeskuksia. Koulutuskeskusten lukumäärä ja koulutustehtävät jakoi mielteitä. Esitettyä jakoa kannatti 60 % vastaajista¹⁵². Selvä enemmistö kannatti myös korkean ammattitaidon omaavia aselajien koulutuskeskuksia ja Jalkaväen orgaaniset aselajiosat tulee pääsääntöisesti kouluttaa yhdessä pääjoukon kanssa.

Reservin koulutusta kysyttiin lomakkeen kysymyksillä 29–30 ja 33–34. Vastausten jakautuminen on esitetty kuvassa 10.

Kuva 10. Reservin koulutusta koskevien väittämien vastausten jakautuminen

Pääosa vastaajista oli sitä mieltä, että viiden päivän kertausharjoitus ei tee jatkosijoittamalla tuotetusta joukosta suorituskykyistä sodan ajan joukkoa, kun useasti joukon tyyppi, sotavaraus ja tehtävä ovat muuttuneet merkittävästi.

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että kovin paljon lasketaan sellaisen olettaman varaan, että valmiutta kohotettaessa on aikaa kouluttaa ALTO-joukot.¹⁵³

¹⁵² Kyselylomakkeessa oleva jaottelu on tutkijan laatima. Jaottelu laadittiin periaatteella, jossa pääkaluston osaaminen, erityisolosuhte tai tietty taktinen toimintapa keskittyisi yhdelle osaajalle. Jalkaväen joukkojen kehittyminen on luonut jalkaväkeen joukkotyyppisiä joiden osaamista ei voi laadukkaasti hallita pelkällä yleiskoulutuksella. Yksistään leutojen talvien myötä etelän joukko-osastojen talvitoimintakyky tulee väijäämättä alenemaa.

¹⁵³ Eräät vastaajat mielsivät väittämän siten, että se olisi vähätellyt niitä ratkaisuja, jonka perusteella on päädytty väittämän mukaiseen toimintaan. Näin ei ole. Kysymys mittaa ennemminkin kuinka on tiedostettu jatkosijoitet-

Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, mekanisoidun joukon jatkosijoittaminen moottoroiduksi on haasteellinen tehtävä. Mikäli joukon päätaistelujoneuvokalusto vaihtuu, ei uuden joukon suorituskyky muodostu vain joukon kertausharjoituksella.

Vain noin 40 % vastaajista oli sitä mieltä, kertausharjoitukset ovat painottuneet liikaa SIETO-joukkoihin. Kertausharjoitusten kohdentamista perusteltiin näiden joukkojen valmiuden ylläpidolla.

Vastaajan sijoittumista organisaatioon ja vastaajan virka-aseman vaikutusta vastauksiin tutkittiin jakamalla vastaajat virka-asemansa mukaisesti ryhmiin seuraavasti:

- j = joukko-osastossa palvelevat
- l = sotilasläänin esikunnassa palvelevat
- m = maanpuolustusalueen esikunnassa tai Maavoimien Esikunnan rungossa palvelevat
- k = Maanpuolustuskorkeakoulussa palvelevat
- p = Pääesikunnassa palvelevat.

Vastaajat ovat puolustusvoimien palveluksessa olevia tai olleita upseereita ja opistoupseereita, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet joukkotuotannon parissa. Heidät on valittu sillä perusteella, että he ovat tai ovat olleet joukkotuotannon asiantuntijoita niissä organisaatioissa, joissa he työskentelevät tai ovat työskennelleet. Henkilöt valittiin niin, että he edustivat kaikkia joukkotuotantoon osallistuvia organisaatiotasoja Pääesikunnasta joukko-osastoon. Useat vastaajat ovat työskennelleet joukkotuotannon parissa usealla eri organisaatiotasolla, mutta heidät on jaoteltu kyselyhetken virka-aseman mukaisesti. Vastaajien aikaisemmissa tehtävissä omaksuma tieto muodostui arvokkaaksi. Alusta asti joukkotuotannon suunnittelussa mukana olleet, korvasivat tiedoillaan monta sellaista asiakirjaa, joita tutkijalla ei olisi ollut mahdollista saada.¹⁵⁴

tavien joukkojen suorituskyvyn ylläpito. Vastaajat voivat olla myös huolestuneita, koska he tiedostavat väittämän 29 vastausten perusteella, mitä 5 päivän kertausharjoituksessa ehditään kouluttaa. Samaten he ovat perehtyneet reservin harjoittamiseen liittyviin suunnitelmiin.

¹⁵⁴ Useat asiakirjat ovat salaisia. Perusteasiakirjojen etsiminen oli edellyttänyt voimassaolevien ja osin jo sota-arkistoon siirrettyjen arkistojen vuosittaisten kirjeenvaihtokirjojen läpikäyntiä. Asiakirjojen etsiminen perustuu otsikkotietojen perusteella tapahtuvaan etsintään. Asiakirjat ovat salaisia keskimäärin 25 vuotta. Ne olisivat olleet käytettävissä aikaisintaan vuodesta 2119 alkaen, jollei niiden säilytysaikoja ole pidennetty.

Tutkija lähti olettamuksesta, että vastaajat toimivat virkavelvollisuudella ja ovat rehellisiä. Vaikka vastaukset ovat heidän henkilökohtaisia näkemyksiä, niin ei voida olettaa, että vastaukset olisivat ristiriidassa niiden tietojen kanssa, joita joukko-osastot ja laitokset ovat ilmoittaneet virallisissa raporteissa tai joita on kirjattu erilaisiin tietojärjestelmiin. Olettaus rehellisyydestä koskee myös vastauksia niihin väittämiin, joissa kysyttiin mielipidettä. Vastausten luotettavuutta tutkija ei epäile. Tutkija ei näe mitään syitä, joiden perusteella julkiseen tutkimukseen annettavia tietoja vääristeltäisiin.

Eräillä henkilöillä aikaisempien organisaatiotasojen vaikutus näkyy vastauksissa muun muassa seuraavasti:

- vastaajalla on laajempi tietämys asiasta, kuin nykyinen virka-asema edellyttää,
- vastaaja on osin sitoutunut siihen kantaan, mikä hänellä on ollut nykyistä tehtävää edeltävissä tehtävissä,
- vastaajalla ei ollut pitkää ja laajaa työhistoriaa joukkotuotannon parissa, jolloin historiatieto on vähäisempää tai
- vastaajalla ei ollut valtakunnallista kokemusta joukkotuotannosta.

Vastaajan mielipide oli sitä lähempänä OPO-ohjetta, mitä korkeammalla tasolla hänen työpaikkansa oli organisaatiossa. Ohjeen ja käytännön vastakkaisuus ilmenee selvimmin toteutavassa portaassa. Esimerkkinä voidaan mainita vaikka ALTO-joukkojen suorituskyky. Jalkaväkiprikaatin perustajan huoli joukon suorituskyvyn kouluttamisesta on suurempi kuin joukkotuotannon OPO-ohjeen kirjoittajalla. Syy löytyy upseerikoulutuksen perimmäisistä arvoista, joissa tehtävänhoitajan on vaikea olla valmistautumatta pahimpaan mahdolliseen tilanteeseen.

Suunnittelijan ja toteuttajan vastauksissa oli eroja. Ne olivat kuin teoria ja käytäntö. Ne kuvastivat selvästi niitä asioita, joita sitä suunnittelija ei kohtaa, mutta suorittajalle ne voivat olla arkipäiväisiä ongelmia. Esimerkkinä voidaan mainita joukon jatkosijoittaminen. Suunnittelijalle asia on helppo, mutta toteuttajalta voi puuttua 30 % uuden joukon henkilöstöstä. Samaten suorittaja on tunnollisempi joukon kiinteyttä koskevan vaatimuksen kanssa. Suorittaja ei voi muuttaa ohjeistusta, mutta suunnittelija voi sitä useasti helposti täsmentää. Jälleen ollaan upseerikoulutuksen perimmäisissä arvoissa, jonka nojalla käskyä noudatetaan. Vastauksissa suorittajat olivat lähempänä väittämiä, mikäli niissä käsiteltiin epäkohtaa.

Kuinka joukkotuotanto luo suorituskykyä sodan ajan joukoille? Tuo tutkimuksen pääkysymys jakautuu kolmeen alakysymykseen seuraavasti:

- mitä on joukkotuotanto,
- miten varusmiehistä tuotetaan sodan ajan joukko ja
- miten luodaan ja ylläpidetään reservin suorituskykyä?

Joukkotuotanto on ollut itseohjaava prosessi, joka on kehittynyt 1990-luvun puolivälistä alkaen. Alkuvaiheen tavoitteena oli aluksi kouluttaa varusmiehistä PTL:ssä olevia sodan ajan joukkoja. Vuoteen 2008 mennessä joukkotuotanto on kehittynyt kaikkien sodan ajan joukkojen suorituskyvyn ylläpitoa tuottavaksi prosessiksi. Sen avulla koulutetaan sodan ajan tarpeiden edellyttämä henkilöstö sekä varustetaan sodan ajan joukot sotavarustuksella, kuljetusvälineillä, aluksilla ja ilma-aluksilla sekä määritetään joukon elinkaari.

Onnistuneet kutsuntatapahtumat tuottavat joukko-osastoille lukumääräisesti koulutettavaksi suunnitellut varusmiehet. Kutsuntojen tuotos on ollut eri kolmen tutkittavan joukko-osaston kohdalla erilainen. Palvelukseenastumispäivänä tavoitevahvuus on toteutunut parhaiten Panssariprikaatissa. Vahvasti oman sotilasläänin kutsuntavastuulla olevana joukko-osastona Panssariprikaati on hyötynyt asemastaan. Kainuun ja Karjalan Prikaatit ovat olleet epäedullisemmassa asemassa muun muassa laajan rekrytointialueen ja sijaintinsa puolesta. Karjalan Prikaatin kohdalla vajeeseen on vaikuttanut myös mahdollisuus hakeutua Pääkaupunkiseudun joukko-osastoihin. Palvelukseen astumisen yhteydessä syntyneitä vajetta ei ole tasattu tai korjattu johtoesikuntien toimenpitein. Vajeet ovat jääneet joukko-osastojen ongelmiksi.

Kutsuntatilaisuudessa ei arvioida eikä testata henkilön sopivuutta eri aselajien ja koulutushaarojen tarpeisiin. Lautakunnalla on käytössä kutsunnanalaisten rikosrekisteritiedot, joita joudutaan käyttämään muun muassa valittaessa kuljettajakoulutukseen määrättäviä. Valinta tapahtuu vain koulutodistusten ja tulevan alokkaan itse luovuttamien tietojen perusteella. Lääkäri määrittää vain palveluskelpoisuusluokan ja karsii palvelukseen kelpaamattomat. Kutsunnoissa ei tehdä laadullista valintaa eri joukko-osastoihin määrättäessä. Palvelukseen astuneiden alokkaiden opintomenestystä ja koulutustasoa ei käytetä kutsunnoissa valintakriteerinä joukko-osastojen välillä.

Palvelukseen astuvien ikäluokkien henkilömäärä on laskenut jatkuvasti. Suomessa vuosittain syntyvien poikien määrä on asettumassa 30000 tasolle. Muutos on merkittävä, jos sitä verrataan 1950- ja 1960-luvun määriin, joka olivat keskimäärin yli 45000 poikaa. Syntyvyystilasto-

jen perusteella PTL:n joukot on vielä mahdollista kouluttaa palvelukseen astuvista alokkaista, mikäli palveluksen keskeyttäneiden määrä ei kasva. Palveluksen keskeyttävien määrän kasvu on huolestuttava. Terveystilan johdosta palveluksen keskeyttävien terveydentilaan on vaikuttava ennaltaehkäisevästi koululiikunnan ja -terveydenhoidon kautta. Siviilipalveluksen aiheuttama poistuma on säilynyt vakaana.

Puolustusvoimien käytössä oleva raportointijärjestelmä ei tue joukkotuotantoa¹⁵⁵. Varusmieskoulutuksen päätuotetta, joukkoon sijoitettuja sotilaita, ei ole tunnusluvuilla seurattu. Tunnuslukuna ”Joukkoon sijoitetut sotilaat” kertoisi havainnollisesti saapumiseräkohtaisen tuotantotuloksen. Vertaamalla saatua tulosta tunnuslukuihin ”palvelukseen astuneet” ja ”täysin palvelleina kotiutuneet” saadaan joukkotuotannolle vertailukelpoinen hyötysuhdetta kuvaava tunnusluku. Nykyisillä tunnusluvuilla seurataan enemmän asevelvollisuuden toteutumista ja kertausharjoituksiin osallistuneiden lukumäärää kuin joukkotuotannon onnistumista. Ne ovat oikeastaan vaan päätuotteen aputunnuslukuja.

Perustamistehtävälueuettelon vahvuuden pieneneminen on merkittävästi helpottanut PTL:n joukkojen ylläpitoa. Perustajilla on paremmat mahdollisuudet valikoida joukkoihin sijoitettavaa henkilöstöä. Riittävyys on osin edelleen kriittistä, koska joukot tarvitsevat edelleen pääosan nuorista henkilöistä, joiden tarve on aikaisemminkin ollut suurin. PTL:n pieneneminen vapauttaa vanhempia ikäluokkia 40 vuodesta ylöspäin, joiden sijoittamiseen ei ole enää yhtä merkittävää tarvetta kuin 1990-luvulla. Asevelvollisuuslain nojalla muun yhteiskunnan tärkeisiin tehtäviin varattavien henkilöiden luovutus on täten helpottunut.

Joukkotuotanto on kehittänyt varusmieskoulutuksen sisältöä. Se on kehittänyt varusmieskoulutuksen tasoa ja samalla tuonut varusmieskoulutukselle selkeät tavoitteet. Joukkotuotanto on lisännyt varusmiehistä koulutetun sodan ajan joukon kiinteyttä. Samalla on tiedostettu kiinteyden merkitys sodan ajan joukon suorituskyvyn lähteenä erityisesti taistelutilanteissa. Joukkotuotannolla koulutetun sodan ajan joukon koulutustaso on korkea kotiuttamishetkellä. Puolustusvoimien määrärahatilanne on mahdollistanut varusmieskoulutuksen toteuttamisen joukkotuotannon kannalta riittävillä resursseilla. Toiminnan sopeuttamisen toimenpiteet eivät ole vaarantaneet varusmieskoulutuksella tuotettavien joukkojen koulutusta.

Aikaisemmin laaditut ja vielä nykyisetkin joukkotuotantosuunnitelmat pohjautuvat periaatteen, jossa karkeasti noin kymmenen vuosiluokan (kahdenkymmenen saapumiserän) henkilöstö käytetään varusmieskoulutuksella tuotettaviin sodan ajan joukkoihin. Näiden joukkojen

koulusta ja koulutustulosten hyödyntämistä joukkotuotanto on vienyt huomattavasti eteenpäin. Nämä sodan ajan joukot saavat pääsääntöisesti koulutuksen käyttöönsä tarkoitetulla sotavarustuksellaan. Varusmieskoulutuksen tuotantotehtävät toteutuvat pääosin hyvin.

Valmiusyhtymillä on merkittäviä tuotantotehtäviä myös alueellisiin joukkoihin. Näiden joukkojen koulutus tapahtuu osin välillisesti valmiusprikaatin kautta. Erityisesti tämä korostuu kun haasteena on pitää yllä mekanisoidun kaluston osaaminen ja valmiusprikaatin taktiikka. Tällöin koulutus pyörii samojen joukkojen ympärillä. Esimerkiksi Karjalan Prikaatilla on varsin haasteellinen tehtävä.

Osa tuotettavista joukoista tarvitsee nopean kierron, koska niiden käytössä olevat sotavarusteet vaativat paljon osaamista. Näin tuotetaan paljon ylimääräisiä osajia yksiköille, joita on sodan ajan joukoissa vain rajoitettu määrä. Nopean koulutuskierron tehtävänä on taata, että PTL:ssä on mahdollisimman hyvin koulutettuja ja mahdollisimman vähän aikaa sitten kotiutuneita joukkoja. Mikäli joukkojen kääntäminen PTL:n viivästyy, menetetään varsin pian osa nopean koulutuskierron eduista. Operatiiviseen suunnitteluun yhteydessä on harkittava, milloin varusmieskoulutuksessa oleva tuotantotehtäväluettelossa oleva joukko korvaa PTL:n joukon, mikäli esimerkiksi valmiusprikaatin osia joudutaan perustamaan valmiuden kohottamisen yhteydessä.

Joukko-osastojen määrän ja sijainti ei ole ollut yksin puolustusvoimien päätettävissä. Yhteiskunta on jopa käpertynyt olemassa oleviin varuskuntiin ja niistä luopuminen on johtanut kompromisseihin. Suuret joukko-osastot ovat koulutuksen kannalta toimiva ratkaisu. ”Suuruuden ekonomia” kestää paremmin myös resursseista aiheutuvia takaiskuja. Riittävän osaamisen takaamiseksi kouluttavien joukko-osastojen tulee profiloitua erikoisosaamisalueille.

Samankaltaisten operatiivisten joukkojen tuottaminen on pirstoutunut monelle joukko-osastolle. Operatiivisten joukkojen kouluttaminen sitoo merkittävän osan koulutuskapasiteetista, kun joukkojen koulutusta ja koulutuskykyä pidetään jatkuvasti yllä. Suuruuden ekonomian sijaan on ajauduttu pienuuteen, jolloin massatuotannon edellytyksillä tuotetaan vajaateholla tarvittavia joukkoja. Koulutuksessa ei ole jatkuvan tuottamisen etua, jolloin varusmiehistä tuotettaisiin aina tärkeintä prikaatia ja se jatkosijoitettaisiin nopeasti toiseen. Näin kertausharjoitusvelvoite kohdistuisi vain yhteen joukkoon ja sinänsä uutta asiaa ei tarvitse opettaa. Varsinainen massatuotos syntyy varusmiesjoukkotuotannon sivutuotteena jatkosijoittamisen avulla.

¹⁵⁵ JOHA 2008 mukaista uutta raportointijärjestelmää ei ole vielä julkaistu

Kertausharjoitusten tavoitteet ovat selkeästi muuttuneet. 1990-luvulla sekä varusmieskoulutuksella tuotettuja ja jatkosijoitettuja joukkoja harjaannutettiin joukkojen kertausharjoituksilla. Nykyisin SIETO-joukkojen suorituskykyä pidetään yllä yksiköiden kertausharjoituksilla. ALTO-joukkojen kertausharjoitusten pääpaino on suorituskyvyn luomisessa. Näissä harjoituksissa ei niinkään kouluteta joukkoja vaan luodaan niiden avainhenkilöstölle kykyä kouluttaa joukkoa, mikäli niitä tarvitaan valmiutta kohotettaessa. Asevelvollisuuslain antamat resurssit sallisivat vielä paljon laajemman reservin harjoittamisen.

Valmiusprikaatien osalta on hyväksytty tosia, että valmisprikaatiin kuuluvien joukkojen kertausharjoitukset toteutuvat perusyksikkökokoonpanossa. Joukkoja ei kertausharjoiteta välttämättä esimerkiksi joukkoyksikkö kokonaisuutena. Varusmieskoulutuksella tapahtuva joukko tuotanto on osittain päätynyt asetelmaa, että joukko ei ole koskaan kokonaisuudessaan valmis.

Joustava valmiuden kohottaminen perustuu käskytyseriin. Joukon käyttöä voidaan muuttaa vaihtamalla vanhentuneen joukon käskytyserää ja korvaamalla se nuoremmalla. Jatkosijoittamista voidaan merkittävästi korvata elinkaariajattelulla, jolloin joukon käyttöä muutetaan sen ikääntyessä.

Mitä tutkimus antoi jatkotutkimuksia varten?

Tutkimuksen yhteydessä ilmeni uusia tutkimuskysymyksiä, joihin vastaaminen ei mahtunut tutkimuksen rajausten sisälle. Tutkimatta on paljon itse koulutustapahtumaan, koulutustavan valintaan ja joukon elinkaareen liittyviä osa-alueita.

Joukkotuotannossa koulutetaan varusmiehiä käyttämään nykyaikaisia teknisiä asejärjestelmiä. Eräiden järjestelmienkäyttötaito vaatii paljon tietoon perustuvaa osaamista. Kasvatustieteellisillä tutkimuksilla on selvitettävä tiedon ja taidon säilymistä. Tutkimusten perusteella voidaan paremmin ratkaista vaativien asejärjestelmien vaatimat koulutuskierröt. Tutkimuksen tulisi myös selvittää eri järjestelmien vaatiman tiedon ja taidon osuus. Saman tutkimuksen perusteella voitaisiin määrittää joukot, joiden suorituskyky säilyisi pelkällä kertausharjoituskoulutuksella varusmiestuotannolla tapahtuneen tuotannon jälkeen.

Kertausharjoitusten tarpeellisuuden ja ajankohdan määrittämiseksi tulee jatkaa tutkimuksia, siitä kuinka kauan hyvin yliopittu sotilastaito säilyy kiinteässä ryhmässä.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kohdentaminen joukkoihin, joiden suorituskyky halutaan nostaa huippuunsa. Riittääkö valmiusprikaatien tämänhetkinen koulutuksellinen taso vai onko tarvetta nostaa sitä vapaaehtoisen sitoutumisen avulla? Nykyisin valmiusprikaatin koulutetut reserviläiset luovutetaan jatkosijoitettavaksi muihin joukkoihin. Voidaanko maakuntakompanian kaltainen vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta liittää osaksi valmiusprikaatin reservin koulutusta?

Selvittämättä on ampuma- ja taistelukoulutusyksiköiden opetuskyky ja kapasiteetti. Mitä saadaan aikaan ja missä ajassa? Kuinka niiden avulla organisoidaan esimerkiksi 50000 reserviläisen lähes yhtäaikainen tehokas kouluttaminen? Koulutuksen tulee tuottaa ylivoimainen suorituskyky alueen valtaamiseen tarkoitetun hyökkäyksen torjunnassa.

Operatiiviseen ajatteluun ja joukkojen käyttöön tulee ennakkoluulottomasti hakea nykyisestä ajattelusta poikkeavia toimintatapoja. Käyttöön tuleva FINGOP-suunnitteluprosessi varmasti antaa mahdollisuuden luovaan joukkojen käyttöön resurssina, ilman että pienetkin tehtävät täytyy suunnitella erikseen nimetyille joukolle vuosiksi eteenpäin. Resurssiajattelussa valmiit tehtävät annetaan käyttöön otettaville joukoille. Joukkojen tehtävä on laadittu siten, että tehtävän saaja selviytyy siitä määräajassa. Esimerkiksi tehtävä laaditaan taisteluosastolle ja suorittaja valitaan aina erikseen.

Kuinka monta kertaa varusmiestuotannossa olevalle joukolle tuotetaan uusi henkilöstö? Koulutuksen hintamalli ja laskenta on tekemättä. Koko koulutusjärjestelmän hintaa ei ole laskettu. Selvittämättä on kuinka paljon maksaa koko esimerkiksi valmiusprikaatien kouluttaminen vuosina 2009–2013, kun huomioidaan myös sotavarusteiden ylläpidon aiheuttamat kustannukset. Valmiusprikaatien sotavarusteiden tulee olla kohtuullisin kustannuksin käyttökelpoisia niille suunnitellun elinkaaren ajan.

Käytännön ehdotuksia joukkotuotannon kehittämiseksi

Kuinka pitkän ajan kuluttua hyvin yliopittu ”sotilastaito” palaa uskottavasti käytettäväksi? Kysymys liittyy oleellisesti reservin suorituskyvyn ylläpitoon ja käyttöön. Tutkimustulokset eivät suoraan antaneet vastausta kysymykseen. Tästä syystä lisätietoa haettiin haastattelulla (Salo¹⁵⁶). Haastattelun perusteella todettiin, että ylioppimisen todentaminen ja sen toimintalogiikan selvittäminen sotilaskoulutuksessa edellyttää perusteellista jatkotutkimusta kertaushar-

¹⁵⁶ Haastattelu Kapteeni Mikael Salo

joitusten yhteydessä. Saloa ja tutkijaa jäi askarruttamaan koko ylioppimisen olemassaolo ja ilmeneminen varsin lyhytkestoisessa varusmies- ja kertausharjoituskoulutuksessa.

Syväjohtaminen on kehittänyt puolustusvoimien oppimiskulttuuria varsinkin palautteenannon ja johtajien kehittymisen tukemisen osalta. Samalla se on nostanut varusmiesjohtajat ja heidän oppimisensa ja kehittymisensä korostettuun asemaan suhteessa sotilaiden koulutusta. Siten, johtajiksi koulutettavia koulutetaan johtamiseen ja kouluttajat panostavat siihen merkittävästi, mikä on sinällään hyvä asia. Syväjohtamisen kulmakivet iskostuvat koulutettavien mieleen. Harjoituksissa kouluttajat kouluttavat johtajia ja kulkevat näiden mukana käskykierroksilla. Kuitenkin tämän johtamisen kouluttamisen hintana on osittain sivuasemaan jäänyt miehistön kouluttaminen. Olemme siirtyneet järjestelmään, jossa miehistöä koulutetaan johtajan johtamistoiminnan kautta.¹⁵⁷

Parempi ratkaisu olisi, että miehistöä johdetaan varusmiesjohtajien toimesta, mutta yksilön ja ryhmän oppiminen ja asennekasvatus pitäisi silti olla edelleen kouluttajien aktiivisen toiminnan alaista ja heidän vastuullaan. Tämä johtuu siitä, että

- miehistöllä on lähtökohtaisesti vähemmän kognitiivisia taitoja (P1-kokeella mitattuna),
- miehistön odotukset ja asenne puolustusvoimia kohtaan selvästi negatiivisempaa kuin johtajiksi valituilta jo ennen palvelusta ja
- varusmiesjohtajat ovat riittävän työllistettyjä omista johtamistehtävistään selviytyäkseen, eikä heillä ole riittävästi koulutusta tai näkemystä siitä, miten samanikäisiä kavereita pitäisi kehittää ja kouluia.

Valitettavasti varsinkin miehistö ei ole täysin tyytyväinen saamaansa koulutukseen (loppupalautekyselyjen perusteella). Edellä kuvatun perusteella, johtajien koulutus on sitonut kouluttajat pois miehistön kouluttamisesta tai paremminkin sitonut kouluttajien huomion varusmiesjohtajien kouluttamiseen miehistön koulutuksen kustannuksella. Tämä ei ole omiaan tukemaan miehistön erittäin alhaista sitoutumista koulutukseen ja varsinkin kertausharjoituksia kohtaan. Asia ilmenee Salon miehistölle tekemässä kotiuttamiskyselyssä. Esimerkiksi miehistö yhtyy voimakkaasti väittämään, että maata on puolustettava vaikka lopputulos ei olisi varma ($M = 4.0$). Toisaalta he eivät ole kovin halukkaita tulemaan kertausharjoitukseen muuttaman vuoden kuluttua kotiuttamisen jälkeen ($M = 2.2$).¹⁵⁸

¹⁵⁷ Haastattelu Kapteeni Mikael Salo

¹⁵⁸ Haastattelu Kapteeni Mikael Salo

Miehistö tarvitsee koko kuuden kuukauden ajan kouluttajan antamaa opetusta, jotta ylioppiminen ja positiivisempi suhtautuminen palvelusta ja myöhempää kertausharjoitusta kohtaan toteutuisi. Sodan ajan toimintakyvyn ja suorituskyvyn näkökulmasta oleellista on varusmieskoulutuksen laatu ja laaja-alainen vaikuttavuus. Oppimisessa se tarkoittaa, että tavoitteena pitäisi olla keskeisten tietotaito-alueiden ylioppiminen. Ilman ylioppimista ei tule ylivertaista suoritusta. Ilman ylioppimista ei opittu sotilastaito pysy pitkiä aikoja muistissa niin, että se olisi käytettävissä, mikäli joukkoa tarvitaan valmiutta kohotettaessa.

Kuinka joukkotuotanto luo suorituskyyä sodan ajan joukoille?

Tutkimuksen pääkysymykseen voidaan vastata lyhyesti - hyvin. Joukkotuotanto on toimiva sodan ajan suorituskyyä luova prosessi. Se tuottaa koulutuksessa olevista varusmiehistä hyvin koulutettuja ja hyvän kiinteyden omaavia sodan ajan joukkoja. Kertausharjoitusjärjestelmä pitää hyvin huolta näistä reservin joukoista. Jatkosijoituksen avulla muodostettujen joukkojen suorituskyyä eivät joukkotuotannon nykyiset suunnitelmat pidä läheskään yhtä korkealla tasolla. Tämä asia on tunnustettu myös joukkotuotantoon liittyvissä ohjeissa. Näistä kehittämistä vaativista seikoista huolimatta joukkotuotantoon siirtyminen on ollut oikea päätös. Sen kehittämistä tulee jatkaa ALTO-joukkojen harjoittamisen osalta.

LÄHDELUETTELO

Julkaisemattomat lähteet:

Pääesikunta Asevelvollisuusosasto, Vuoden 2001 kutsunnat, Helsinki 2001

Pääesikunta Asevelvollisuusosasto, Vuoden 2002 kutsunnat, Helsinki 2002

Pääesikunta Asevelvollisuusosasto, Vuoden 2006 kutsunnat, Helsinki 2006

Pääesikunta Suunnitteluosasto, PESUUNN-OS PAK 01:11, Toiminnan ja resurssien käytön seuranta ja raportointi Puolustusvoimissa, Helsinki 2003

Itäisen Maanpuolustusalueen toimintakäskey vuodelle 2002, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta Operatiivinen osasto, Mikkeli 2001

Itäisen Maanpuolustusalueen toimintasuunnitelma vuodelle 2006, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta Operatiivinen osasto, Mikkeli 2005

Itäisen Maanpuolustusalueen toimintakäskey vuodelle 2003, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta Operatiivinen osasto, Mikkeli 2002

Itäisen Maanpuolustusalueen toimintakäskey vuodelle 2004, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta Operatiivinen osasto, Mikkeli 2003

Itäisen Maanpuolustusalueen toimintasuunnitelma vuodelle 2006, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta Operatiivinen osasto, Mikkeli 2004

Itäisen Maanpuolustusalueen toimintasuunnitelma vuodelle 2006, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta Operatiivinen osasto, Mikkeli 2005

Itäisen Maanpuolustusalueen toimintasuunnitelma vuodelle 2007, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta Operatiivinen osasto, Mikkeli 2006

Maavoimien toimintasuunnitelma vuosille 2008–2012, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta
Maavoimien Esikunnan runko, Mikkeli 2007

Suomen ETYJ:n Wienin asiakirja 1999:n mukainen ilmoitus joukoista vuodelle 2002 (Annual
Exchange of Military Information, Vienna Document 1999, Valid as of 1st January 2002)

Suomen ETYJ:n Wienin asiakirja 1999:n mukainen ilmoitus joukoista vuodelle 2007 (Annual
Exchange of Military Information, Vienna Document 1999, Valid as of 1st January 2007)

Suomen ETYJ:n Wienin asiakirja 1999:n mukainen ilmoitus joukoista vuodelle 2008 (Annual
Exchange of Military Information, Vienna Document 1999, Valid as of 1st January 2008)

Olli Harinen ja Pertti Alanen, luentomoniste, Sotilassosiologinen tutkimus puolustusvoimissa,
2003

Kalle Liesinen, luentomoniste, Joukkotuotanto - kesken jäänyt prosessi, 2006

Julkaistut lähteet, opinnäytetyöt ja tutkimukset:

Hägglund Gustav, Leijona ja Kyyhky, Otava Helsinki 2006

Halonen Pekka, Puolustusvoimien koulutuskulttuurin rakentuminen, Maanpuolustuskorkea-
koulu, Koulutustaidon laitos, Julkaisusarja 2, N:o 18/2007 Edita Prima Helsinki 2007

Johansson Antero, Varusmiespalveluksenkeskeyttäminen saapumiserissä 2/2001 - 2/2003,
Kolmen vuoden yhdistetty aineisto, Kysymyssarjat: PvKK PAK 02:03 / 8.6.2001 ja
19.12.2001, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Käyttätymistieteiden osasto,
Huhtikuu 2004

Kosonen Jarkko, Suomalaisen rauhanturvajoukon pienryhmäkiinteys Kosovossa vuonna
2000, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Julkaisusarja A/1/2003, Edita Prima
Oy 2004

Peltoniemi Rainer, Suomen Puolustusjärjestelmän ydinosaamisalueet ja niiden muutoshaas-
teet mahdollisessa Nato-jäsenyydessä, Maanpuolustuskorkeakoulu Koulutustaidon laitos, Jul-
kaisusarja 2, N:o 17/2007, Edita Prima Oy 2007

Kehittyvä varusmieskoulutus Vesa Nissinen (toim), Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Julkaisusarja A/3/2003, Edita Prima Helsinki 2003

Nissinen Vesa, Puolustusvoimien johtajakoulutus, Johtamiskäyttämisen kehittäminen, Maanpuolustuskorkeakoulu Johtamisen laitos Julkaisusarja 1, Tutkimuksia N:o 13, Edita Prima Helsinki 2000

Salo Mikael, Predictors of Attrition in the Finnish Conscript Service, United States Army Research institute for the Behavioral and Social Sciences, Technical Report 1192, Arlington 2006

Salo Mikael, The Relation Between Group-Level Characteristics and Group Cohesion, United States Army Research institute for the Behavioral and Social Sciences, ARI Research Note 2007-1, Arlington 2006

Salo Mikael, Alokkaat talon tavoille, Etnografinen tapaustutkimus Bourdieun sosiologian näkökulmasta. Maanpuolustuskorkeakoulu Koulutustaidon laitos, Julkaisusarja 2, Edita Prima Oy Helsinki 2004.

Väinölä Antti-Jussi, Pro Gradu MPKK 2006

Tikkanen Hannu, Kertausharjoitusjoukkojen kiinteys ja sitoutuminen joukkotuotetuissa joukoissa ja puolustusvoimien aikaisemman koulutusjärjestelmän aikana, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Julkaisusarja A/2/2004, Edita Prima Oy 2004.

Kenttäohjesääntö, Yleinen osa, Pääesikunta/Suunnitteluosasto, Edita Prima Oy, Helsinki, 2007

Liikekannallepanoupseerin opas Pääesikunta/Operatiivinen osasto, Edita Prima Oy, Helsinki, 2004

Terveystarkastusohje Pääesikunta/huolto-osasto, Taitto-talo PrintOne Helsinki, 2006

Selonteko selväksi, Pääesikunnan viestintäosasto, Edita Prima Oy 2005,

Taskutietoa Puolustusvoimista 2004, Pääesikunnan viestintäosasto, Edita Prima Oy 2004,

Taskutietoa Puolustusvoimista 2005, Pääesikunnan viestintäosasto, Edita Prima Oy 2005,

Taskutietoa Puolustusvoimista 2006, Pääesikunnan viestintäosasto, Edita Prima Oy 2006,

Laki naisten vapaaehtoisesta asepalvelusta

Asevelvollisuuslaki 1950

Asevelvollisuuslaki 2007

Verkkolähteet:

Koskenvuo ja Sahi, Varusmiesten seulontatutkimus ja terveystarkastukset. Duodecim Terveyskirjasto http://www.terveysportti.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=sae52010

Salo Mikael, Alokkaat talon tavoille, lisenssiaattityön tiivistelmä, Tampereen Yliopisto 2003, <http://www.iscar.org/fi/Abstraktikirja.pdf>

Taisto, Puolustusvoimien kirjastojen tietokantaohjelma.

Puolustusministeriön Internet-sivut www.defmin.fi

Puolustusvoimien Internet-sivut, www.mil.fi,

VN:n vuoden 1995 selonteko eduskunnalle

http://www.defmin.fi/files/246/2513_2143_selonteko95_1_.pdf

VN:n vuoden 1997 selonteko eduskunnalle

http://www.defmin.fi/files/245/2512_2142_selonteko97_1_.pdf

VN:n vuoden 2001 selonteko eduskunnalle

<http://www.defmin.fi/files/1147/selonteko2001.pdf>

VN:n vuoden 2004 selonteko eduskunnalle.

http://www.defmin.fi/files/240/2493_2161_Selonteko_2004_1_.pdf

Puolustusvoimien varuskuntarakenteen kehittäminen, PLM julkaisu 2004,

http://www.defmin.fi/files/306/2522_2401_Selvitysmiehen_raportti_lopullinen_1_.pdf

PVKOM ja PLM välinen tulossopimus vuodelle 2007, PLM KD NO 983/2010/2006,

http://www.defmin.fi/files/925/Tulostavoiteasiakirja_2007_liitteineen.pdf,

Puolustusvoimien Asianhallintajärjestelmä (PVAH), määritelmärekisteri, vain PVAH:ssa

Tilastokeskuksen Internet-palvelut, väestötilastot,

http://www.tilastokeskus.fi/til/synt/2006/synt_2006_2007-04-20_tie_001.html. Tulostettu 14.1.2008.

Puolustusvoimain komentajan puhe Suomen Reserviupseeriliiton ja Maanpuolustusnaisten liiton liittokokouksessa Turussa, <http://www.mil.fi/puolustusvoimainkomentaja/3459.dsp>. Tulostettu 6.11.2007.

Puolustusvoimien prosessikuvaukset (v.1.0, johtoryhmän 6.6.2002 tarkistamat kuvaukset), Kevään 2002 prosessityön tulokset, PVAH:n linkkidokumentti, PV:n kansiot, tulostettu 20.5.2008

Haastattelut:

Asteljoki Oula, Majuri, Pohjoisen Maanpuolustusalueen Esikunta, 2005–2007, osastoesiupseeri

Haataja Jari, Everstiluutnantti, Pääesikunnan Suunnitteluosasto, vanhempi osastoesiupseeri 2006–2007

Harinen Olli, Valtiotieteen lisensiaatti, Maanpuolustuskorkeakoulu, Täydennyskoulutusosasto 2005- 2007, tutkija

Kesseli Pasi, Everstiluutnantti, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan Laitos, Professori 2005-

Kosonen Risto, Eversti, Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta, Huolto-osaston päällikkö 2006–2007

Liesinen Kalle, Eversti evp, Pääesikunnan koulutusosaston päällikkö 1995–1999, vapaa kirjoittaja ja Maanpuolustuskorkeakoulun luennoitsija

Myllykangas Markku, Everstiluutnantti, Maavoimien Esikunnan runko, Suunnitteluosaston apulaisosastopäällikkö 2005–2007

Nojonen Jukka, Yliluutnantti, Kymen Sotilasläänin Esikunta, Operatiivinen osasto, 2002–2007, osastoupseeri, henkilösijoittaja

Olli Petri, Majuri, Maavoimien Esikunnan runko, Suunnitteluosasto 2005–2007, osastoesiupseeri

Rehunen Esa, Majuri, Kymen Sotilasläänin Esikunta, 1998–2007, osastoesiupseeri

Salo Mikael, Kapteeni, Kasvatustieteen lisensiaatti, Maanpuolustuskorkeakoulu 2005–2007, tutkijaupseeri

Sokkeli Mikko, Everstiluutnantti Karjalan Tykistörykmentti/Karjalan Prikaati komentaja 2005–2007

Tynkkynen Pekka, Eversti, Kymen Sotilasläänin komentaja 2006–2007

Vainonen Mikko, Everstiluutnantti, Kymen Sotilasläänin Esikunta, 2005–2007, Operatiivisen osaston päällikkö

LIITTEET

LIITE 1

JOUKKOTUOTANTO PUOLUSTUSVOIMIEN PROSESSEISSA

LIITE 2 a

ESIMERKKI TUOTANTOTEHTÄVIEN LASKENTAPERUSTEISTA

LIITE 2 b

ESIMERKKI KENTTÄTYKISTÖN TUOTANTOTEHTÄVISTÄ JOUKKO-OSASTOLLE
10 VUODELLE

LIITE 3

ESIMERKKI KENTTÄTYKISTÖN KOULUTUSTARVELASKELMASTA

LIITE 4

ESIMERKKI KENTTÄTYKISTÖN YKSIKÖIDEN HENKILÖSTÖTARPEESTA

LIITE 5

PALVELUKSEEN ASTUNEET VARUSMIEHET SOTILASLÄÄNEITTÄIN

LIITE 6

JOUKKOTUOTANTOKYSELYN KYSYMYKSET

LIITE 7

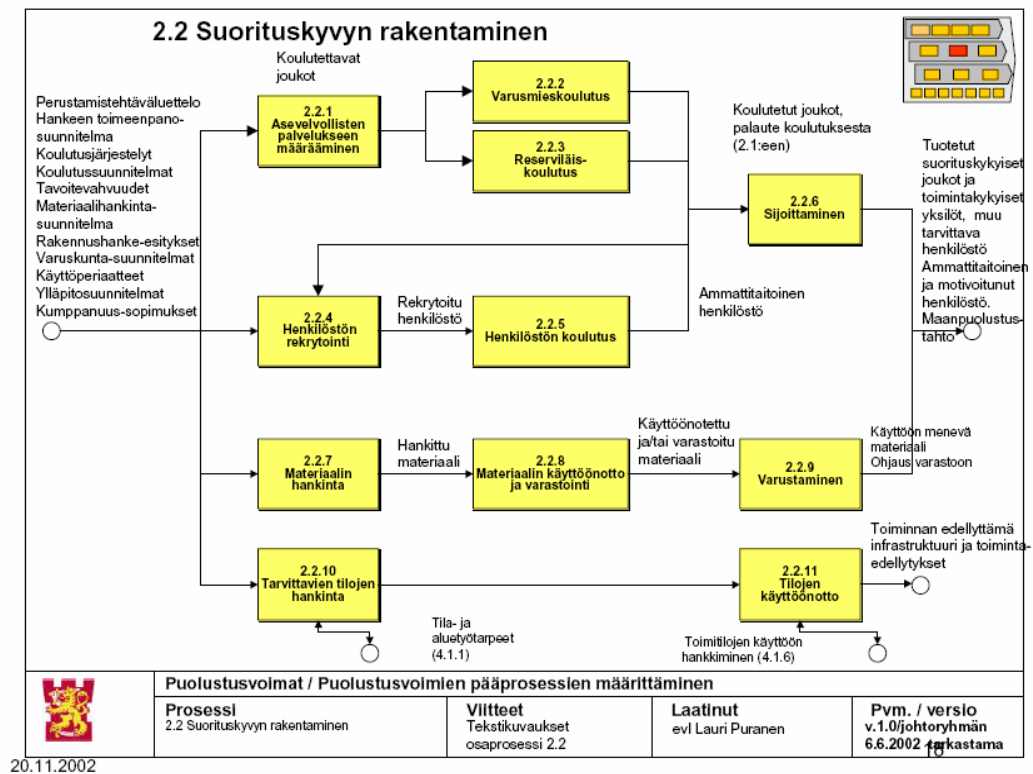
JOUKKOTUOTANTOKYSELYN KOOTUT VASTAUKSET

LIITE 8

JATKOSIJOITTAMISEN PERIAATTEITA

LIITE 1 JOUKKOTUOTANTO PUOLUSTUSVOIMIEN PROSESSEISSA

Joukkotuotanto on osa suorituskyvyn rakentamista ja ylläpitoa, joka on Puolustusvoimien 2. pääprosessi. Sen tuotoksia ovat muun muassa puolustusjärjestelmän suorituskyky, suorituskykyiset ja taistelunkestävät joukot ja järjestelmät Puolustusvoimien tehtävien toteuttamiseksi. Joukkotuotannolla koulutetaan puolustusvoimien sodan ajan joukot. Se on kuvattu kuvassa x olevassa 1 tason prosessissa 2.2. Tutkimus keskittyy alaprosesseihin 2.2.1 – 2.2.6. Muihin osaprosesseihin tukeudutaan vain, mikäli niillä on merkitystä koulutusedellytysten kannalta.

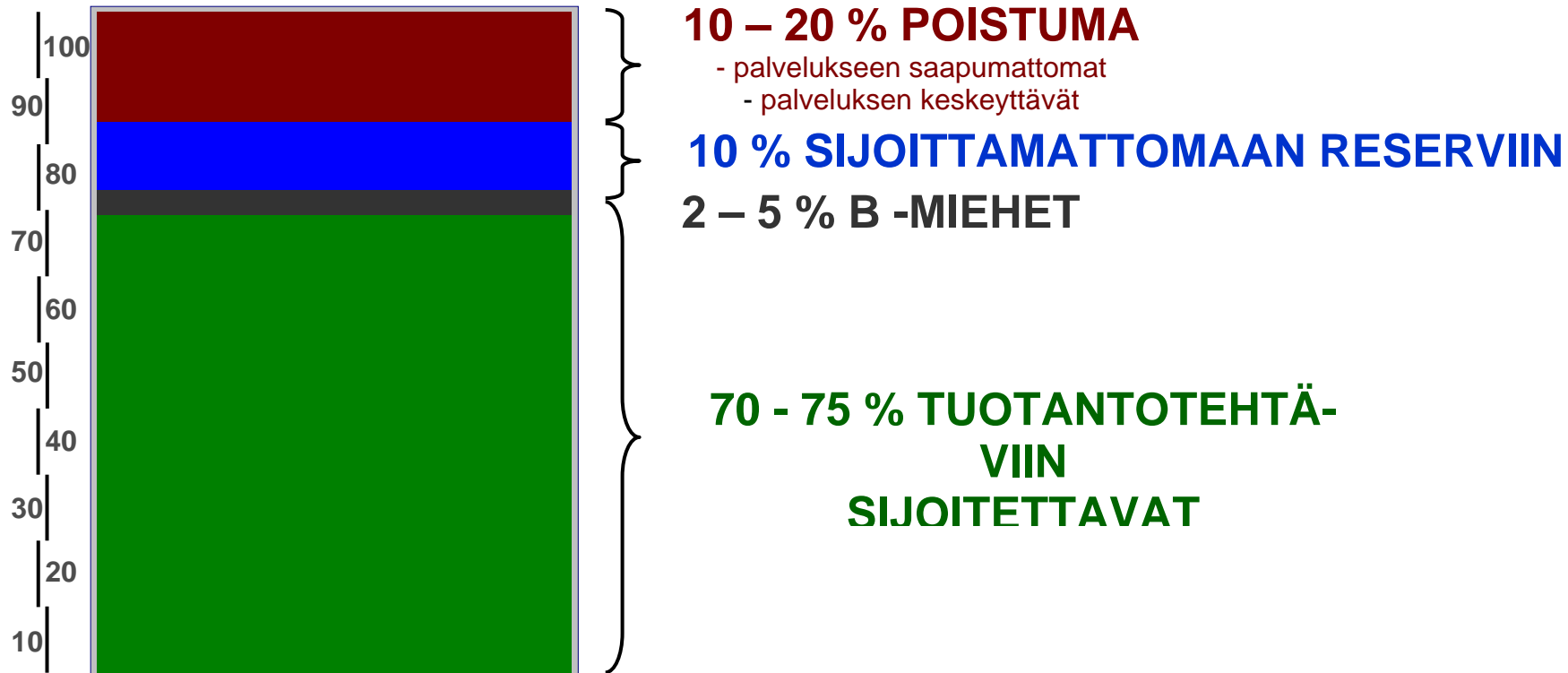

Puolustusvoimien prosessi 2.2 Suorituskyvyn rakentaminen

Lähde: PV:n Prosess

LIITE 2 a ESIMERKKI TUOTANTOTEHTÄVIEN LASKENTAPERUSTEISTA

SAAPUMISERÄ- VAHVUUS

Tuotantotehtävät suunnitellaan niin, että niihin käytetään 90- 100 % sijoituskelpoisista, joka on noin 75% saapumiserävahvuudesta.

Tuotantotehtävissä huomioidaan myös joukkojen varalisän tuottaminen.

Lähde: Majuri Petri Olli

Joukko	Tarve																		Joukko yht	
	Tulentojohto			Viesti			Tuliasema			Kraanaatinheitin			Muut			Kuljetus				
	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh		
TJVPTRI 401	7	6	13	1	7	30														
TJVPTRI 402	7	6	13	1	7	30														
TJVPTRI 403	7	6	13	1	7	30														
TJVPTRI 404	7	6	13	1	7	30														
TIEDK/1 JPR	7	6	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
TIEDK/2 JPR	7	6	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
TIEDPTRI/KTR 1	11	15	37	1	6	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	97
TIEDPTRI/KTR 2	11	15	37	1	6	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	
TIEDPTRI/KTR 3	11	15	37	1	6	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	
E HPTRI/KTR 1	2	0	0	1	10	34	5	8	16	0	0	0	0	7	4	2	6	43		138
E HPTRI/KTR 2	2	0	0	1	10	34	5	8	16	0	0	0	0	7	4	2	6	43		
E HPTRI/KTR 3	2	0	0	1	10	34	5	8	16	0	0	0	0	7	4	2	6	43		
1/KTR 1	0	0	0	1	11	44	10	66	173	0	0	0	0	4	11	1	7	69		397
1/KTR 2	0	0	0	1	11	44	10	66	173	0	0	0	0	4	11	1	7	69		
1/KTR 3	0	0	0	1	11	44	10	66	173	0	0	0	0	4	11	1	7	69		
2/KTR 1	0	0	0	1	11	44	10	66	191	0	0	0	0	4	11	1	7	69		415
2/KTR 2	0	0	0	1	11	44	10	66	191	0	0	0	0	4	11	1	7	69		
2/KTR 3	0	0	0	1	11	44	10	66	191	0	0	0	0	4	11	1	7	69		
RSPSTO 1	0	0	0	1	12	45	10	57	130	0	0	0	0	5	14	1	9	78		
RSPSTO 2	0	0	0	1	12	45	10	57	130	0	0	0	0	5	14	1	9	78		

Joukko	Tarve																		Joukko yht
	Tulenojohto			Viesti			Tuliasema			Kranaatinheitin			Muut			Kuljetus			
	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	
1. RAKHPTRI	1	2	3	0	3	9	3	17	40	0	0	0	0	3	5	0	3	18	107
2. RAKHPTRI	1	2	3	0	3	9	3	17	40	0	0	0	0	3	5	0	3	18	
3. RAKHPTRI	1	2	3	0	3	9	3	17	40	0	0	0	0	3	5	0	3	18	
Yhteensä	261	282	637	29	253	1008	104	585	1520	67	199	736	0	88	152	14	95	951	6981
Koulutussuhde %	22,1	23,9	54,0	2,2	19,6	78,1	4,7	26,5	68,8	6,7	19,9	73,5							
Tarve (80 % kott A-mies)	15	16	35	2	14	56	6	33	84	4	11	41	0	5	8	1	5	53	
Tarve (100 % kott A-mies)	18	20	44	2	18	70	7	41	106	5	14	51	0	6	11	1	7	66	
Tarve/saaperä	22	24	53	2	21	84	9	49	127	6	17	61	0	7	13	1	8	79	
Ups käsketty määrä	25			2			9			8									

Miestarve	6981
Miestarve/saapumiserä = 80%	388
100 % A-miehiä	485
Saapumiserä (poistuma 20 %)	<u>582</u>
Saapumiserä tavoitevahvuus	582

Esimerkissä on esitetty tuotantotehtävälueuettelon mukaisten joukkojen kokonaishenkilöstötarve. Esimerkin laskuperusteena on käytetty 20 % poistumaa, jolloin sijoituskelpoisista A-miehistä on sijoitettu 80 %. Loput sijoittamattomat A-miehet palautuivat valvovien sotilasläänien käyttöön.

LIITE 3 ESIMERKKI KENTTÄTYKISTÖN KOULUTUSTARVELASKELMASTA

Esimerkki on laadittu vuoden 1995 harjoitusvahvuus A:n perusteella.

Koulutushaara	JP				JPR		KTR		I PSTO		II PSTO		RAKHPT-RI
	TJVPTRI	KRHK	JK:T	EK	PSTOHJK	TIEDK	EHPTRI	TIEDPTRI	EHPTRI	1-3 TPTRI	EHPTRI	TPTRIT	RAKHPTRI
Upseerit													
tulenjohto	7		12	1	1	7	2	11					1
tuliasema/kenttätykistö							2		2	6	2	6	2
tuliasema/kranaatinheittimistö		7											
mittaus/kenttätykistö		1							1		1		1
mittaus/kranaatinheittimistö													
viesti	1						1	1	1		1		
sää							1						
huolto ym							2		1		1		
Upseerit yhteensä	8	8	12		1	7	8	12	5	6	5	6	4
Aliupseerit													
tulenjohto	6		15	2	1	6		15					2
viesti	7						9	6	8	3	8	3	3
tuliasema/kenttätykistö							8		7	54	7	54	12
tuliasema/kranaatinheittimistö		17											
mittaus/kenttätykistö							1		2		2		2
mittaus/kranaatinheittimistö		2											
sää							3						
moottori/kuljetus		1					6		4	3	5	3	3
taisteluväline		1					2		1	3	1	3	1
asesepä		1					1		1		1		
talous		1					1		1		1		1
lääkintä		1					1		2		2		1

Koulutushaara	JP				JPR		KTR		I PSTO		II PSTO		RAKHPT-RI
	TJVPTRI	KRHK	JK:T	EK	PSTOHJK	TIEDK	EHPTRI	TIEDPTRI	EHPTRI	1-3 TPTRI	EHPTRI	TPTRIT	RAKHPTRI
Aliupseerit yhteensä	13	24	15		1	6	32	21	26	63	27	63	25
Miehistö													
tulenjohto	13		36	2	3	12		37					3
viesti	30						29	21	26	12	26	12	9
tuliasema/kenttätykistö							16		7	156	7	174	25
tuliasema/kranaatinheittimistö		83											
mittaus/kenttätykistö							2		6		6		6
mittaus/kranaatinheittimistö		6											
sää							8						
sotilaskuljettaja		20					28		22	15	30	15	16
taisteluväline													
asesepä													
talous		3					3		6		6		4
lääkintä		1					3		6	3	6	3	1
Miehistö yhteensä	43	113	36		3	12	89	58	73	186	81	204	64
Kaikki yhteensä	64	145	63		5	25	129	91	104	255	113	273	93

Joukko	Tarve																				
	Tulenojohto			Viesti			Tuliasema			Kranaatinheitin			Muut*)			Kuljetus					
	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh			
1 - 3 Tulipatteri							6														
Komentojaos					3	12		21	18								3		3	15	
1 ja 2 Tulijaos								24	126											18	
Varalisä						6		12	30												
Yhteensä (PSTO)	0	0	0	1	11	44	10	66	191	0	0	0	0	4	11	1	7	69	41	5	
Raskas patteristo																					
Esikunta- ja huoltopatteri							1	1													
Komentojaos					1	6	2	4	10											4	
Viestijaos				1	6	18														2	
Huoltojaos								2	2					5	11	1	6			39	
Varalisä					2	3	1	2	7											6	
1 - 3 Tulipatteri							6														
Komentojaos					3	12		21	18								3		3	15	
1 ja 2 Tulijaos								18	72											12	
Varalisä						6		9	21												
Yhteensä	0	0	0	1	12	45	10	57	130	0	0	0	0	5	14	1	9	78	36	2	
Raketinheitinpatteri							2														
Komentojaos	1	1	3		2	9	1	6	7										1	5	
1 ja 2 Tulijaos								8	24												
Huoltojaos														3	5		2			13	
Varalisä		1			1			3	9												
Yhteensä	1	2	3	0	3	9	3	17	40	0	0	0	0	3	5	0	3	18	10	7	

Joukko	Tarve																		
	Tulenojohto			Viesti			Tuliasema			Kranaatinheitin			Muut*)			Kuljetus			
	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	Ups	Au	Mieh	
Yhteensä (JVP)	25	29	71	1	8	42	0	0	0	11	42	175	0	3	4	0	1	20	43 2
Rannikkoalueen kranaatinheitinkomppania										1									
Komento- ja huoltojoukkue											1	2		3	3		1	8	
Viesti- ja mittausjoukkue										3	5	19						2	
1-3 Tulijoukkue										3	9	30						6	
Varalisä										1	4	12							
Yhteensä										8	19	63	0	3	3	0	1	16	11 3

*) Sisältää muut koulutushaarat, joita koulutetaan yksittäisiä henkilöitä. Näitä ovat muun muassa lääkintä, talous, aseseppä, pappi jne.

Selite: Ups = upseeri, Au = aliupseeri ja Mieh = miehistö

LIITE 5 PALVELUKSEEN ASTUNEET ALOKKAAT SOTILASLÄÄNEITTÄIN

Vuosi	Saapumiserä	Lääni	KARPR				KAIPR				PSPR				
			Tavoite	Saapui	Erotus	%	Tavoite	Saapui	Erotus	%	Tavoite	Saapui	Erotus	%	
2001	1	HELSSL	330	297	-33	-10,0 %		13	13		5	22	17	340,0 %	
		UUDSL	200	144	-56	-28,0 %		1	1		5	17	12	240,0 %	
		HÄMSL	325	299	-26	-8,0 %		8	8		990	908	-82	-8,3 %	
		TUR-PORSL		1	1			2	2			4	4		
		VAASL		1	1		520	491	-29	-5,6 %		1	1		
		KESSL	260	297	37	14,2 %		45	45			2	2		
		OULSL		2	2		1040	942	-98	-9,4 %		1	1		
		LAPSL						1	1			1	1		
		KYMSL	375	363	-12	-3,2 %		1	1			2	2		
		PKARSL		3	3		50	75	25	50,0 %			0		
		MIKSL	230	166	-64	-27,8 %		1	1			0	0		
		KUOSL	20	13	-7	-35,0 %	250	231	-19	-7,6 %			0		
				1740	1586	-154	-8,9 %	1860	1811	-49	-2,6 %	1000	958	-42	-4,2 %
		2001	2	HELSSL	330	382	52	15,8 %		13	13		5	24	19
UUDSL	200			187	-13	-6,5 %		2	2		5	10	5	100,0 %	
HÄMSL	325			265	-60	-18,5 %		4	4		990	890	-100	-10,1 %	
TUR-PORSL								2	2			3	3		
VAASL							520	447	-73	-14,0 %		2	2		
KESSL	260			190	-70	-26,9 %		21	21			5	5		
OULSL							1040	1012	-28	-2,7 %		2	2		
LAPSL															
KYMSL	375			304	-71	-18,9 %		1	1						
PKARSL							100	86	-14	-14,0 %		2	2		
MIKSL	230			211	-19	-8,3 %		2	2						
KUOSL	20			20	0	0,0 %	200	195	-5	-2,5 %					
				1740	1559	-181	-10,4 %	1860	1785	-75	-4,0 %	1000	938	-62	-6,2 %

Vuosi	Saapumiserä	Lääni	KARPR				KAIPR				PSPR				
			Tavoite	Saapui	Erotus	%	Tavoite	Saapui	Erotus	%	Tavoite	Saapui	Erotus	%	
2002	1	HELSSL	415	314	-101	-24,3 %		9	9		15	26	11	73,3 %	
		UUDSL	230	199	-31	-13,5 %					10	14	4	40,0 %	
		HÄMSL	280	261	-19	-6,8 %		6	6		975	869	-106	-10,9 %	
		TUR-PORSL		1	1			4	4			6	6		
		VAASL		1	1		695	630	-65	-9,4 %		1	1		
		KESSL	230	209	-21	-9,1 %	30	35	5			1	1		
		OULSL					815	787	-28	-3,4 %		2	2		
		LAPSL						3	3						
		KYMSL	365	378	13	3,6 %									
		PKARSL					100	86	-14	-14,0 %					
		MIKSL	190	201	11	5,8 %			0						
		KUOSL	20	19	-1	-5,0 %	250	247	-3	-1,2 %					
				1730	1583	-147	-8,5 %	1890	1807	-83	-4,4 %	1000	919	-81	-8,1 %
		2002	2	HELSSL	415	426	11	2,7 %		7	7		15	27	12
UUDSL	230			210	-20	-8,7 %		1	1		10	8	-2	-20,0 %	
HÄMSL	280			280	0	0,0 %		2	2		975	957	-18	-1,8 %	
TUR-PORSL				1	1			1	1			2	2		
VAASL							695	556	-139	-20,0 %		1	1		
KESSL	230			189	-41	-17,8 %	30	33	3	10,0 %		2	2		
OULSL				2	2		815	742	-73	-9,0 %		2	2		
LAPSL								5	5						
KYMSL	365			344	-21	-5,8 %		2	2						
PKARSL				2	2		100	97	-3	-3,0 %		1	1		
MIKSL	190			180	-10	-5,3 %		1	1						
KUOSL	20			27	7	35,0 %	250	232	-18	-7,2 %					
				1730	1661	-69	-4,0 %	1890	1679	-211	-11,2 %	1000	1000	0	0,0 %

Vuosi	Saapumiserä	Lääni	KARPR				KAIPR				PSPR				
			Tavoite	Saapui	Erotus	%	Tavoite	Saapui	Erotus	%	Tavoite	Saapui	Erotus	%	
2007	1	HELSSL	810	741	-69	-8,5 %		5	5		20	49	29	145,0 %	
		UUDSL	525	383	-142	-27,0 %		2	2		65	86	21	32,3 %	
		HÄMSL	65	110	45	69,2 %		5	5		1165	1124	-41	-3,5 %	
		TUR-PORSL		1				1	1			10	10		
		VAASL					810	697	-113	-14,0 %		2	2		
		KESSL	55	68	13	23,6 %	60	52	-8			4	4		
		OULSL		3			405	347	-58	-14,3 %					
		LAPSL						4	4			1	1		
		KYMSL	275	339	64	23,3 %		1	1			1	1		
		PKARSL		3	3		90	87	-3	-3,3 %					
		MIKSL	120	131	11	9,2 %						8	8		
		KUOSL		4	4		485	442	-43	-8,9 %					
				1850	1783	-67	-3,6 %	1850	1643	-207	-11,2 %	1250	1285	35	2,8 %
		2007	2	HELSSL	760	691	-69	-9,1 %		12	12		20	52	32
UUDSL	405			362	-43	-10,6 %		3	3		65	63	-2	-3,1 %	
HÄMSL	140			120	-20	-14,3 %		3	3		1215	998	-217	-17,9 %	
TUR-PORSL				2	2			0				10	10		
VAASL							672	666	-6	-0,9 %		6	6		
KESSL	55			62	7	12,7 %	60	73	13			21	21		
OULSL					0		555	522	-33	-5,9 %		1	1		
LAPSL								1	1			1	1		
KYMSL	370			328	-42	-11,4 %		2	2			3	3		
PKARSL				3	3		93	104	11	11,8 %		1	1		
MIKSL	120			128	8	6,7 %		1	1			1	1		
KUOSL				5	5		470	435	-35	-7,4 %		3	3		
				1850	1701	-149	-8,1 %	1850	1822	-28	-1,5 %	1300	1160	-140	-10,8 %

Vuosi	Saapumiserä	Lääni	KARPR				KAIPR				PSPR				
			Tavoite	Saapui	Erotus	%	Tavoite	Saapui	Erotus	%	Tavoite	Saapui	Erotus	%	
2008	1	HELSSL	710	631	-79	-11,1 %		16	16		20	59	39	195,0 %	
		UUDSL	425	459	34	8,0 %		9	9		70	90	20	28,6 %	
		HÄMSL	220	229	9	4,1 %		4	4		1135	1101	-34	-3,0 %	
		TUR-PORSL		3	3			5	5			15	15		
		VAASL		2			670	713	43	6,4 %		3	3		
		KESSL	25	32	7	28,0 %	160	164	4	2,5 %		17	17		
		OULSL		1	1		500	464	-36	-7,2 %				0	
		LAPSL						2	2					0	
		KYMSL	380	390	10	2,6 %			0			2	2		
		PKARSL		1	1		40	59	19	47,5 %		1	1		
		MIKSL	90	97	7	7,8 %		1	1					0	
		KUOSL		2	2		480	444	-36	-7,5 %				0	
				1850	1847	-3	-0,2 %	1850	1881	31	1,7 %	1225	1288	63	5,1 %

Vuoden 2007 kutsunnoissa noudatettiin Maavoimien toimintakäskyn 2008 -2012 mukaista jaottelua.

Sotilasläänit käyttivät alueelleen perustettavien aluetoimistojen kiintiötä. Taulukossa tarkastellaan vuonna 2007 toimineita sotilasläänejä.

Erotus on laskettu vain käsketyistä kiintiöistä.

Lähde: Puolustusvoimien VARTTI-tietokanta

LIITE 6 JOUKKOTUOTANTOKYSELYN KYSYMYKSET

Oheisessa lomakkeessa on 44 kysymystä, joihin toivon vastattavan rastilla (X) kukin väittämän kohdalle. Väittämän perään on varattu tilaa, mikäli haluat perustella vastaustasi.

- 1 olen täysin samaa mieltä
- 2 olen pääosin samaa mieltä
- 3 siltä väliltä
- 4 pääosin eri mieltä
- 5 täysin eri mieltä
- 6 en osaa sanoa

N:o	Kysymys	1	2	3	4	5	6
	Kirjoita tähän nimesi ja joukko-osastosi						
A	Seuraavat väittämät käsittelevät joukkotuotantoa koulutusmenetelmänä						
1	Joukkotuotanto on hyvä tapa kouluttaa varusmiehistä sodan ajan joukko.						
2	Joukkotuotanto on kehittänyt varusmieskoulutuksen sisältöä.						
3	Joukkotuotanto on kehittänyt varusmieskoulutuksen tasoa.						
4	Joukkotuotanto on tuonut varusmieskoulutukselle selkeät tavoitteet.						
5	Joukkotuotanto on lisännyt varusmiehistä koulutetun sodan ajan joukon kiinteyttä.						
6	Joukkotuotannolla koulutetun sodan ajan joukon koulutustaso on korkea kotiuttamishetkellä.						
7	Joukon kiinteys on tärkeä voimavara ja se tulee pyrkiä säilyttämään.						
B	Seuraavat väittämät käsittelevät joukkotuotannon suunnittelua						
8	Joukkotuotantosuunnitelma on selkeä.						
9	Joukkotuotantosuunnitelma on helppo toteuttaa joukko-osastossa.						
10	Maanpuolustusalueen joukkotuotantosuunnitelmaa on muutettu liian usein.						
11	Joukkotuotanto on painottunut liikaa SIETO-joukkoihin.						

N:o	Kysymys	1	2	3	4	5	6
12	Teoreettisesti tarkasteltuna kouluttamalla vuodessa 25000 varusmiestä, saadaan koko PTL tarve koulutettua noin 15 vuodessa, jolloin joukkojen maksimi keski-ikä on noin 35 vuotta. Teoreettisesti pääosa joukoista voitaisiin tuottaa elinkaaren ajaksi.						
13	Joukkotuotannolla koulutettiin merkittävä määrä joukkoja, jotka poistuivat PTL:sta pian valmistumisen jälkeen. Joukkotuotantosunnitelmat eivät nähneet tulevaisuuteen. Esimerkiksi BTR-60 kalustolla joukkoja koulutettiin vaunujen romuttamiseen asti.						
14	Erällä joukolla kierto on vain 6 vuotta, jolloin joukko korvataan uudella kun sen keski-ikä on 24–26 vuotta. Kierto on liian nopea.						
15	Edellä mainitun seurauksena jatkosijoittaminen tapahtuu turhan aikaisin. Henkilöstön keski-ian nostaminen 30 vuoteen ei heikennä henkilöstön suorituskykyä. Lievä ikääntyminen tuo joukolle lisää henkistä pääomaa ja kokemusta.						
C	Seuraavat väittämät käsittelevät varusmiesten kouluttamista						
16	Valmiusyhtymissä koulutetaan joukkoja (aselajijoukot ml) Prikaati 2005 kokoonpanossa ja taktiikalla, vaikka jatkossa yli puolet sijoitetaan taisteluosastojen kokoonpanoihin. Tuotettavat joukot koulutetaan väärällä välineellä ja väärään tehtävään						
17	Edellä mainitulla tavalla koulutetuista taisteluosastoista ei muodostu kiinteitä joukkoja. Pikemmin on kyse koulutuksen ylijäämästä, jotka sijoitetaan käskettyyn joukkoon.						
18	Kuuden kuukauden palvelusaika aiheuttaa sen, että varusmies koulutetaan vain yhteen tehtävään. Esimerkiksi KARPR:n kouluttamille varusmiehille merkitään vain yksi sopivuus. Tämä vaikeuttaa laadukasta jatkosijoittamista.						
19	Jokaiselle kotiutuvalle varusmiehelle tulee olla vähintään kaksi sopivuutta.						
20	Aselajijoukot kannattaa tuottaa joko joukon keski-ian tai asejärjestelmän elinkaaren ajaksi, eikä niitä kannata jatkosijoittaa. Esimerkiksi 10 tuotettua kenttätykistö-patteristoa on parempi kuin 5 tuotettua ja 5 jatkosijoitettua.						
21	Eräiden monimutkaisten asejärjestelmien käyttöön liittyvä ammattitaidon ylläpito aiheuttaa, että niille koulutetaan enemmän miehistöä, kuin sodan ajan tarvetta						

N:o	Kysymys	1	2	3	4	5	6
	edellyttää.						
22	Nyky aikaisten aselajijoukkojen korkeasti koulutetut varusmiehet (esim YVI 2, ITO 2005, jne) eivät osaa käyttää vanhempaa kalustoa. Tällöin kalliisti hankittu koulutus on hyödytöntä jatkosijoitetussa joukossa.						
23	Valmiusyhtymien aselajijoukkoja koulutetaan Prikaati 2005 organisaatiolla, vaikka ne sijoitetaan eri tehtävään. Esimerkiksi KARPR kouluttaa kaikki pioneerit Prikaati 2005 kokoonpanon mukaisesti liikkeen edistäjiksi, vaikka merkittävä osa koulutettavista sijoitetaan taisteluosastojen suluttajajyksiköihin.						
24	Kertausharjoituksen jälkeenkin varusmiehistä tuotetun sodan ajan joukon koulutustaso ei kasva. Kertausharjoitus palauttaa aikanaan yliopittuja taitoja.						
25	Eräiden erikoiskoulutusta vaativien yksiköiden kouluttaminen tapahtuu reilusti perusyksikköä pienemmässä kokoonpanossa. Saapumiserästä valmistuu noin joukkue tai erillisiä ryhmiä. Joukko on kauan TTL:ssä ja se edes koulutusvaiheessa ole koskaan koossa yksikkönä. Tällöin joukon johtajatkään eivät harjaannu omassa tehtävässään. Tällöin on kyse enemmän henkilösijoittamisesta. Asia korostuu esimerkiksi sotilaspoliisien ja viestijoukkojen koulutuksessa.						
D	Seuraavat väittämät liittyvät jatkosijoittamisella saatavaan suorituskykyyn						
26	Jatkosijoittamalla ei luoda joukoille aikaisemmin kouluttamattoman asejärjestelmän käyttötaitoa. Pitkän koulutusajan vaatima koulutus ei synny jatkosijoittamalla. Esimerkiksi panssarintorjuntaohjusampujasta ei tule raskassinkomiestä.						
27	Jääkäripataljoonasta ei tule jatkosijoittamalla jalkaväkkipataljoonaa.						
28	Kahdesta jääkäripataljoonasta saadaan auttavasti yksi jalkaväkkipataljoona.						
29	Viiden päivän kertausharjoitus ei tee jatkosijoittamalla tuotetusta joukosta suorituskykyistä sodan ajan joukkoa, kun useasti joukon tyyppi, sotavarustus ja tehtävä ovat muuttuneet merkittävästi?						
30	Kovin paljon lasketaan sellaisen oletaman varaan, että valmiutta kohotettaessa on aikaa kouluttaa ALTO-joukot.						
31	Jatkosijoittamalla tuotetulle joukolle ei muodostu suorituskykyä lisäävää kiinteyttä.						

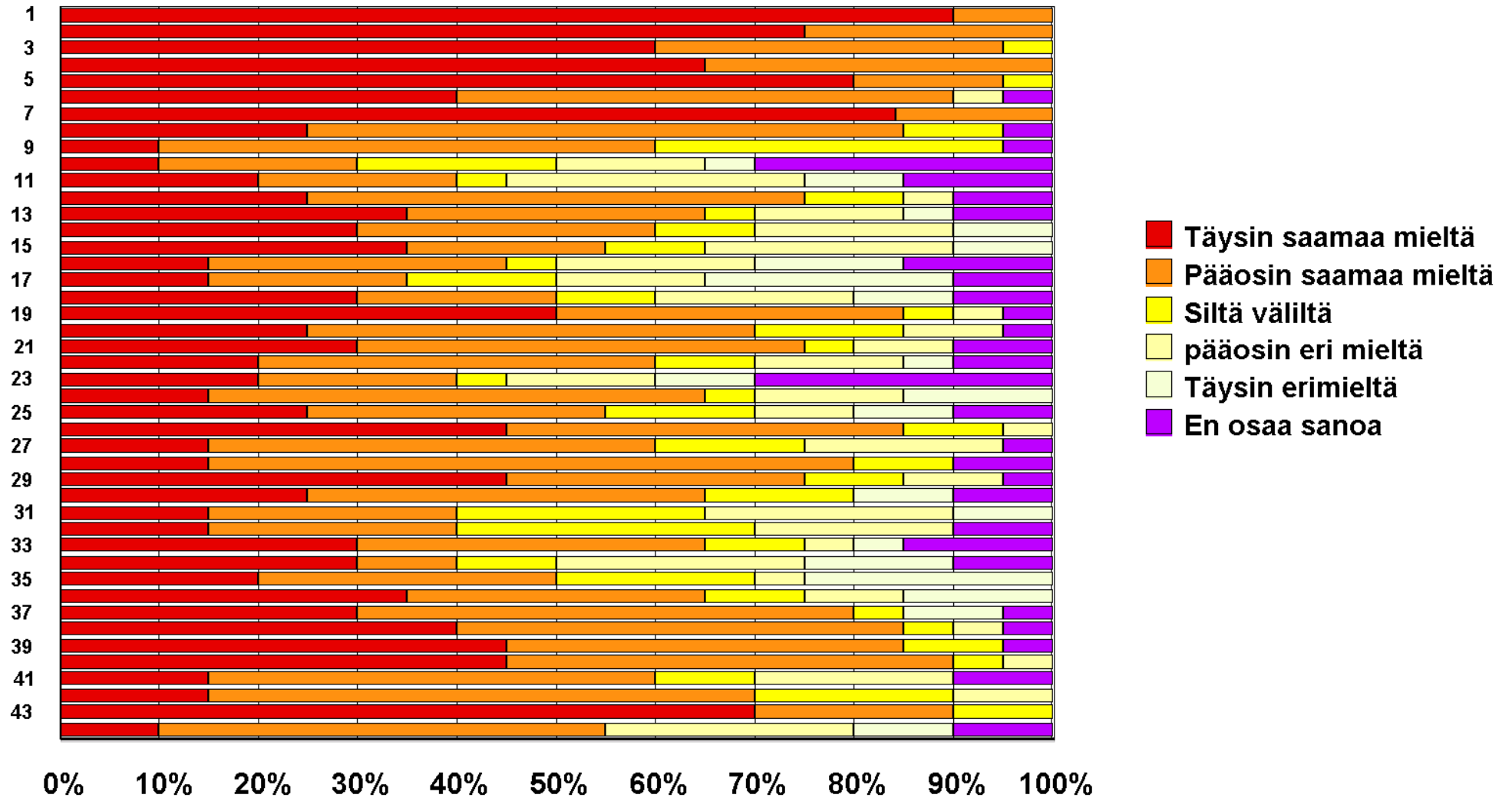
N:o	Kysymys	1	2	3	4	5	6
32	Jatkosijoituksen yhteydessä merkittävä määrä joukon henkilöstöstä joudutaan korvaamaan sijoittamattomasta reservistä saatavalla henkilöllä. Jatkosijoitettujoukko on useasti vain työpöydän ääressä koottu nimiluettelo PTL:n riville.						
33	Mekanisoidun joukon jatkosijoittaminen moottoroiduksi on haasteellinen tehtävä. Mikäli joukon päätaistelujoneuvokalusto vaihtuu, ei uuden joukon suorituskyky muodostu vain joukon kertausharjoituksella.						
34	Kertausharjoitukset ovat painottuneet liikaa SIETO-joukkoihin. Painotus on 75 % SIETO- ja 25 % ALTO-joukot.						
E	<p>Seuraavat väittämät käsittelevät maavoimien koulutuskokoonpanoa ja joukkojen tuottamista.</p> <p>Nykyisin operatiivisessa suunnittelussa tehtävät annetaan nimetyille joukoille. Joukot jaetaan SIETO- JA ALTO- joukkoihin OPO-ohjeen mukaisesti. SIETO-joukkojen keski-ikä on ollut merkittävä peruste, kun suunnitellaan joukon käyttöä.</p> <p>Uhkamallissa ALTO-joukoille on varattu riittävän pitkä valmistautumisaika, jonka aikana ne pystyvät saavuttamaan tehtävän edellyttämän valmiuden.</p> <p>Väittämät liittyvät kuvitteelliseen malliin, jossa operatiivinen suunnittelu perustuu jaettaviin resursseihin eikä nimettyihin joukkoihin. Esitetystä mallissa operatiiviselle sotilasläänille jaetaan esimerkiksi 3 jalkaväkiprikaatia, 8 taisteluosastoa, 7 patteristoa sekä muita aselajijoukkoja. Osaa joukoista käytetään jo SIETO-vaiheessa, mutta pääosaa vasta ALTO-vaiheessa.</p> <p>Resurssisuunnittelussa valmiit tehtävät annetaan palvelukseen käskettäville joukoille. Tehtävä on laadittu siten, että sen saaja selviytyy siitä määräajassa. Esimerkiksi tehtävä laaditaan taisteluosastolle ja suorittaja valitaan aina erikseen.</p> <p>Elinkaariajattelulla osa joukoista on aina riittävän nuoria SIETO-tehtäviin. Etuna olisi, ettei kiinteyden omaavia joukkoja purettaisi koko aikana, vaan niiden tehtävää muutettaisiin, mikäli siihen olisi tarvetta. Tehtävien muutoksia ei tule kuitenkaan paljon, koska operatiiviset perusteet vaihtuvat noin 8 vuoden välein.</p>						
35	Jatkosijoittaminen voidaan pääosin korvata elinkaariajattelulla, jossa joukon käyttöä muutetaan joukon ikääntyessä.						
36	Joustava valmiuden kohottaminen perustuu käskytyseriin. Joukon käyttö voidaan muuttaa vaihtamalla vanhentuneen joukon käskytyserää ja korvaamalla se nuoremmalla. Varusmiehistä tuotetut joukot ovat kaikki vähintään 6 vuoden ajan riittävän nuoria, jolloin ne kelpaavat 1-3 käskytyseriin.						
37	Suuret joukko-osastot ovat koulutuksen kannalta toi-						

N:o	Kysymys	1	2	3	4	5	6
	miva ratkaisu. ”Suuruuden ekonomia” kestää paremmin myös resursseista aiheutuvia takaiskuja.						
38	Eri joukkotyyppien koulutuksen keskittäminen lisää koulutuksen ja joukkotuotannon tehokkuutta.						
39	Koulutustehtävät voitaisiin jakaa joukko-osastoille koulutettavien joukkojen tyyppin mukaisesti. Tällöin kouluttavilla joukko-osastoilla olisi tuotantovastuulleen riittävä määrä samankaltaisia joukkoja.						
40	Riittävän osaamisen takaamiseksi kouluttavien joukko-osastojen tulee profiloitua erikoisosaamisalueille.						
41	Jalkaväen joukot voitaisiin kouluttaa esimerkiksi kuudessa koulutuskeskuksessa seuraavasti: Mekanisoidut joukot Arktiset joukot Jääkäriprikaatit Jalkaväkiprikaatit Taisteluosastot Pääkaupunkiseudun joukot						
42	Aselajiyksiköt, kuten raskaat patteristot, pioneeripataljoonat, suojeluyksiköt, ELSO-yksiköt kannattaa kouluttaa aselajien riittävän suurissa koulutuskeskuksissa.						
43	Jalkaväen orgaaniset aselajiosat tulee pääsääntöisesti kouluttaa yhdessä pääjoukon kanssa.						
44	Valmiusprikaatien koulutustasoa ja suorituskykyä ei reserviläiskoulutuksella kohoteta. Harjoituksilla vain ylläpidetään varusmieskoulutuksella saavutettua koulutustasoa. Määrärahoja käytetään ja kalusto kuluu alkuopetuksessa, vaikka suorituskykyä voisi kohottaa yli alkuopetustason.						

LIITE 7 JOUKKOTUOTANTOKYSELYN KOOTUT VASTAUKSET

Kyselyn vastausten jakauma prosentteina.

Yhdistelmä

LIITE 8 JATKOSIJOITTAMISEN PERIAATTEITA

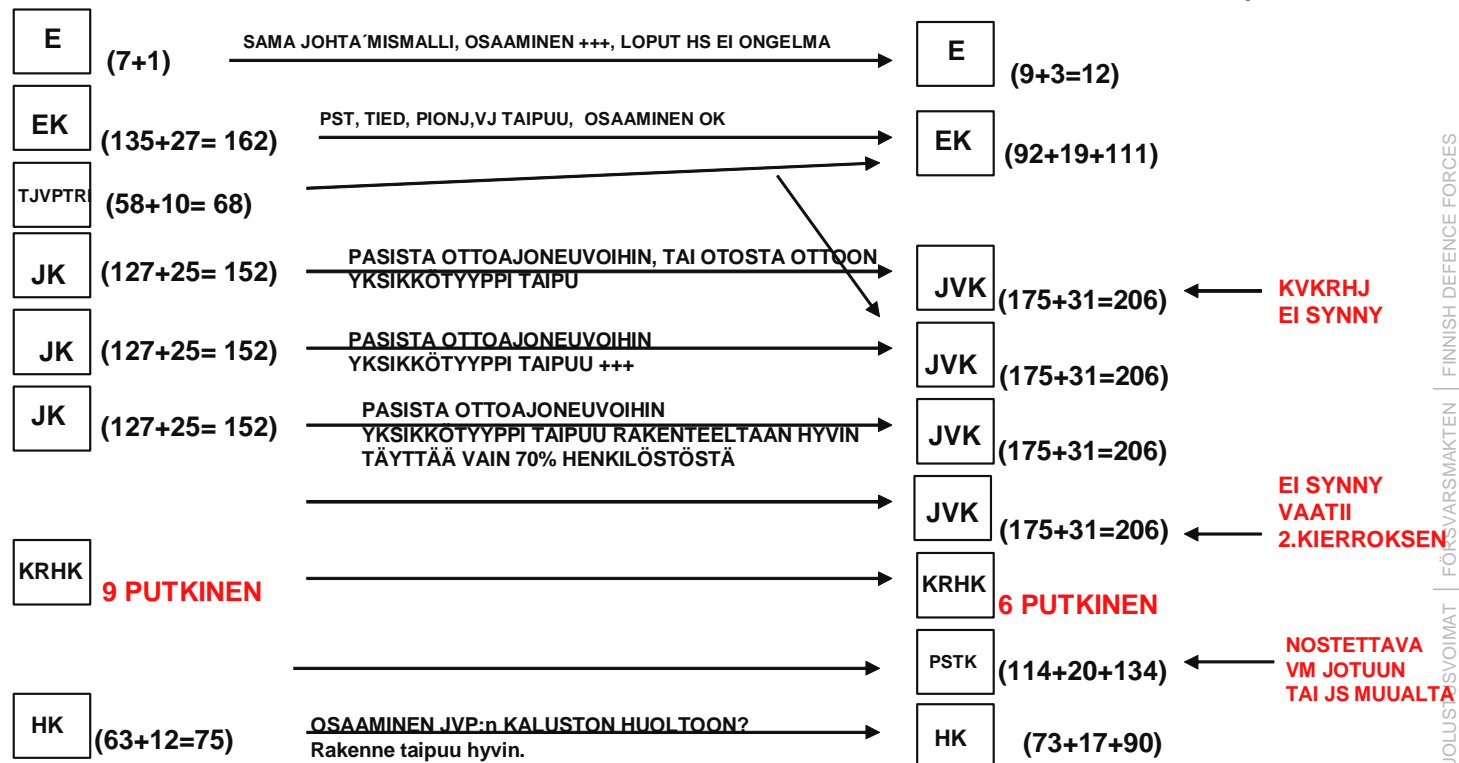
I

JATKOSIJOITTAMINEN

Jääkäripataljoona - Jalkaväkipataljoona

JÄÄKÄRIPATALJOONA (

JALKAVÄKIPATALJOONA (

Maavoimien Esikunnan runko kesäkuu 2006
Maj P Olli

Kuva 4

JATKOSIJOITTAMINEN Jääkärikomppania - Jalkaväkikomppania

JÄÄKÄRIKOMPPANIA (127+25 = 152)

JALKAVÄKIKOMPPANIA (175+31= 206)

KPÄÄL	1	OK, osaaminen OK	→	KPÄÄL	1
"KJOHTO-OŠA"	2	OK, osaaminen OK	→	"KJOHTO-OŠA"	2
KNTOJ	3+7=10	Rakenne sama, 2:lta kierrokselat sinkom Lisää, samoin viestimiehiä, ei ongelmaa	→	KNTOJ	21
TJUE	15	OK	→	TJUE	15
1 JÄÄKJ	28	OK	→	1 JVJ	30
2 JÄÄKJ	28	OK	→	2 JVJ	30
3 JÄÄKJ	28	OK	→	3 JVJ	30
HJ	15	OK	→	KRHJ	29
				HJ	17

← YLITUOTETUISTA KRHK:STA
J KOKONAISSUUKSINA

PÄÄKALUSTO SÄILYY, AJONEUVOT HAASTE, JK VARALISÄ KOKONAAN PELIIN
– OSAAKO/SAAKO PASIKUSKI AJAA OTTOAJONEUVOA
HUOLLON OSAAMINEN KALUSTON YLLÄPITOON, VIESTIVÄLINEET YKSINKERTAISIA

Maavoimien Esikunnan runko kesäkuu 2006
Maj P Olli

Kuva 5